

Godina XXIII
Utorak, 15. oktobra/listopada 2019. godine

Broj/Број
70

Година XXIII
Уторак, 15. октобра 2019. године

ISSN 1512-7486 - bosanski jezik
ISSN 1512-7494 - hrvatski jezik
ISSN 1512-7508 - srpski jezik

**VIJEĆE MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE**

688

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, na 176. sjednici, održanoj 05.08.2019. godine, donijelo je

**ODLUKU
O USVAJANJU STRATEGIJE PROTIVMINSKOG
DJELOVANJA BOSNE I HERCEGOVINE
2018. - 2025. GODINE**

Član 1.
(Predmet Odluke)

Ovom odlukom usvaja se Strategija protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2018. - 2025. godine i ista čini sastavni dio ove Odluke.

Član 2.

(Praćenje, realizacija i izvještavanje)

- (1) Za praćenje i realizaciju Strategije protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2018. - 2025. godine zadužuje se Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine - Komisija za deminiranje u Bosni i Hercegovini.
- (2) Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine - Komisija za deminiranje u Bosni i Hercegovini će jednom godišnje izvještavati Vijeće ministara Bosne i Hercegovine o realizaciji Strategije protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2018. - 2025. godine.

Član 3.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 121/19
05. augusta 2019. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

**Strategija
protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2018-2025**

Lista skraćenica

APMBC	Konvencija o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništenju
PP	Protivpješadijski
PT	Protivtenkovski
BHMAC	Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini
BiH	Bosna i Hercegovina
CCM	Konvencija o kasetnoj municiji
CCW	Konvencija o određenom konvencionalnom oružju
POPO	Potvrđena opasna površina
CPDBH	Vijeće za osobe sa invaliditetom Bosne i Hercegovine
CRPD	Konvencija o osobama sa invaliditetom
EOD	Uništavanje minsko-eksplozivnih sredstava
ESZR	Eksplozivna sredstva zaostala iz rata

EU	Evropska unija
EUFOR	Snage Evropske unije
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
GFAP	Opći okvirni sporazum za mir
GIChD	Međunarodni centar za humanitarno deminiranje iz Ženeve
GPMD	Program rodne ravnopravnosti u protivminskom djelovanju
HI	Handicap International
IFOR	Snage za provođenje mira u BiH
IMAS	Međunarodni standardi za protivminske akcije
IM	Upravljanje informacijama
IEBL	Međuentitetska linija razgraničenja
LIS	Istraživanje uticaja mina
MCP	Ministarstvo civilnih poslova BiH
MO	Ministarstvo odbrane BiH
MLJPI	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH
Mjere UM	Mjere upozoravanja na mine
NVO	Nevladina organizacija
NMAS	Standardi za protivminske akcije BiH
NPA	Norveška narodna pomoć
NTI	Netehničko izviđanje
PIC	Vijeće za provođenje mira
PWD	Osobe sa invaliditetom
RS	Republika Srpska
SADD	Podaci razvrstani po spolu i dobi
SOPO	Sumnjiva opasna površina
SOP	Standardne operativne procedure
TI	Tehničko izviđanje
UN	Ujedinjene nacije
UNDP	Razvojni program Ujedinjenih nacija
UNMAC	Centar za uklanjanje mina Ujedinjenih nacija
VA	Pomoć žrtvama

Sažetak

Strategija protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Strategija) predstavlja viziju, misiju, strateške i operativne ciljeve programa protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine za period 2018.-2025. Krajnje stanje kao rezultat Strategije su izvršene obaveze BiH u pogledu izviđanja i čišćenja prema Konvenciji o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i transporta protivpješadijskih mina i o njihovom uništenju.

Vizija

Bosna i Hercegovina bez mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata, u kojoj će maloljetne i punoljetne ženske i muške osobe obavljati aktivnosti neophodne za život bez opasnosti po vlastitu sigurnost i u kojoj će žrtve mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata biti integrirane u društvo i u potpunosti uživati svoja prava.

Misija

Razviti efikasan i djelotvoran program protivminskog djelovanja BiH koji će omogućiti sigurno korištenje zemljišta i zadovoljiti potrebe ugroženih zajednica putem dobro koordiniranih i djelotvorno izdanih zadataka za izviđanje i čišćenje, te putem mjera upozoravanja na mine i pružanja pomoći žrtvama mina/ESZR.

Strateški ciljevi

Strategija predviđa pet strateških ciljeva; za svaki strateški cilj je postavljeno nekoliko operativnih ciljeva, polazišta, pokazatelja i ciljanih stanja kao indikatora ostvarenja operativnih ciljeva.

1. Procedure kvalitetnog upravljanja informacijama osiguravaju prikupljanje, pohranjivanje, analizu i razmjenu relevantnih informacija, kao i njihovo korištenje za efikasno i djelotvorno planiranje, postavljanje prioriteta, izdavanje zadataka i provođenje protivminskih akcija.
2. Program protivminskog djelovanja BiH je promoviran u zemlji i na međunarodnom nivou da bi se povećala njegova vidljivost i unaprijedili odgovornost, predanost i podrška države.
3. Veličina i uticaj problema kontaminiranosti minama/ESZR je preciziran i potvrđen; problem se rješava u skladu sa standardima za protivminske akcije BiH, pri čemu se osigurava vraćanje sigurnih površina ugroženim zajednicama na korištenje.
4. Sigurno ponašanje se promovira kroz mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti da bi se smanjio broj nesreća izazvanih minama/ESZR i podržale sigurne i održive aktivnosti neophodne za život.
5. Sve žrtve mina/ESZR sudjeluju u društvu na jednakim osnovama sa drugima; njihove potrebe su identificirane i zadovoljene, a njihove egzistencijalne prilike unaprijeđene kroz pomoć utemeljenu na pravima i koja uvažava različitosti.

Da bi osigurala da BiH blagovremeno ispunjava svoje obaveze u pogledu čišćenja mina/ESZR, država će blagovremeno poduzeti mjere i aktivnosti na produženju roka određenog za uništavanje protivpješadijskih mina, prema članu 5. Otavske konvencije i osigurati poštivanje i primjenu novo usvojenih standarda za protivminske akcije i standardnih operativnih procedura BiH. Osim toga, BiH će osigurati potpuno provođenje procesa vraćanja površina na upotrebu, što će rezultirati djelotvornijim operacijama izviđanja i čišćenja. Centar za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine se obavezuje da će voditi računa da se kroz kvalitetno upravljanje informacijama prikupljaju, pohranjuju, analiziraju i razmjenjuju sve relevantne informacije te da se koriste u svrhu efikasnog i djelotvornog planiranja, određivanja prioriteta, izdavanje zadataka i provođenje protivminskih akcija.

U svemu tome, princip održivosti je od ključnog značaja; on je posebno bitan za operativne ciljeve koji se odnose na upozoravanje na mine i pomoć žrtvama mina/ESZR, kao i za integraciju mjera upozoravanja na mine u obrazovne sisteme i pomoći žrtvama mina/ESZR u šire mehanizme zaštite osoba sa invaliditetom, zdravstvene i druge zaštite, uviđajući da će se te aktivnosti nastaviti i nakon što budu ispunjene obaveze čišćenja mina/ESZR u skladu sa dvije gore pomenute Konvencije.

BiH će promovirati svoj program protivminskog djelovanja u zemlji i na međunarodnom nivou, nastojeći da unaprijedi transparentnost i vidljivost programa i promovirati će veću odgovornost, predanost i podršku države (uključujući i finansijsku podršku). Izraditi će plan prikupljanja finansijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora finansiranja, sa jasno preciziranim iznosima planiranim na godišnjem nivou. Izraditi će akcione planove za realizaciju strateških ciljeva postavljenih u ovoj Strategiji, sa procjenom potrebnih finansijskih sredstava, čime će se olakšati provođenje same Strategije. Realizacija Strategije će se kontinuirano pratiti i revidirati da bi se osigurala njena kontinuirana relevantnost, da bi se omogućilo identifikiranje prednosti i nedostataka programa i da bi se omogućilo BHMACH-u i partnerima da rješavaju probleme, unaprijede učinak, nadograde ostvareni uspjeh i prilagode Strategiju promjenjivim okolnostima.

Uvod

Strategija protivminskog djelovanja BiH (u daljem tekstu: Strategija) predstavlja viziju, misiju, strateške i operativne ciljeve programa protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine za period 2018.-2025. Strategija sadrži sljedeće ključne dijelove: sažet prikaz uzroka i obima problema mina/ESZR, sažet prikaz ključnih humanitarnih, socio-ekonomskih i ekoloških uticaja mina/ESZR; opis kapaciteta i glavnih nosilaca aktivnosti; i kratak prikaz ključnih postignuća. Također su kratko obrađene i određene prednosti i nedostaci programa, kao i mogućnosti, prijetnje i rizici.

Nakon toga su obrađeni aspekti roda i različitosti u protivminskim akcijama i povezanost između protivminskog djelovanja i razvoja kao područja od strateškog značaja za program protivminskog djelovanja. Vizija i misija Strategije su definirane prije definicije pet strateških ciljeva i pratećih operativnih ciljeva, polazišta, ciljanih stanja i pokazatelja. Strategija se ukratko osvrće i na upravljanje preostalom kontaminacijom i završava ključnim obavezama u pogledu praćenja, evaluacije i revidiranja Strategije.

BiH je izuzetno zahvalna svim donatorima koji su godinama velikodušno podržavali program protivminskog djelovanja, među njima Sjedinjenim Američkim Državama (SAD), Njemačkoj, Norveškoj, Švicarskoj, Nizozemskoj, Kanadi, Sloveniji, Japanu, Republici Češkoj, Turskoj, Italiji, Irskoj, Evropskoj uniji (EU) i Razvojnom programu Ujedinjenih nacija (UNDP).

Metodologija

U skladu sa međunarodnom dobrom praksom, Strategija je urađena kroz participatoran proces koji je obuhvatio cijeli niz domaćih i međunarodnih aktera. Međunarodni centar za humanitarno deminiranje iz Ženeve (GICHD) je u direktnoj saradnji sa BHMACH-om pomogao i podržao cjelokupan proces.

BHMACH i GICHD su organizirali i držali prvu radionicu za izradu strategije BiH u Sarajevu u novembru 2016. godine, na kojoj su sudjelovali svi relevantni akteri. Osnovni ciljevi ove radionice su bili:

1. Precizirati obim, prirodu i uticaj problema mina
2. Identificirati ključne prednosti, nedostatke, mogućnosti i prijetnje vezane za program protivminskog djelovanja
3. Precizirati glavne nosioce aktivnosti, njihove uloge, uticaj, kapacitete i ograničenja
4. Precizirati i usaglasiti viziju, misiju, strateške i operativne ciljeve programa protivminskog djelovanja
5. Definirati željene rezultate programa protivminskog djelovanja
6. Objasniti način na koji će se postići rezultati

Uvidjevši potrebu za nastavkom konsultacija, BHMACH i GICHD su u februaru 2017. godine organizirali radne sesije po grupama za svaki od četiri strateška cilja. Relevantni akteri su na sesijama razmatrali predstavljeni nacrt strateških i operativnih ciljeva, polazišta, pokazatelja i ciljanih stanja. Nakon toga je izrađen strateški dokument i dostavljen svim akterima na komentar prije dostavljanja dokumenta Vijeću/Savjetu ministara BiH na usvajanje. Program radionice strateškog planiranja je priložen u Dodatku I, a lista učesnika u Dodatku II.

Kontekst zemlje

BiH je smještena u regiji Zapadnog Balkana i ima oko 3,8 miliona stanovnika. Graniči sa Hrvatskom na sjeveru, zapadu i jugu, sa Srbijom na istoku, Crnom Gorom na jugu i izlazi na Jadransko more u dužini od oko 20 km. Što se tiče zdravstva, obrazovanja i prihoda, BiH je rangirana na 81. mjestu od 188 zemalja prema indeksu humanog razvoja Ujedinjenih nacija (UN) za 2016. godinu.¹ Bruto nacionalni dohodak po glavi stanovnika u BiH u 2016. godini je iznosio 10.091 američkih dolara.²

¹ UNDP, Izvještaj o humanom razvoju za 2016: <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/BIH>

² Ibid.

BiH je izuzetno kontaminirana protivpješadijskim kopnenim minama, kao i kasetnom municijom,¹ preostalim prije svega iz sukoba od 1992. do 1995. godine povezanim sa raspadom Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Većina minskih polja je locirana duž međuentitetske linije razgraničenja/zona razdvajanja², dva političkom odlukom formirana entiteta BiH: Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) i Republike Srpske (RS). Općim okvirnim sporazumom za mir, poznatim kao "Daytonski mirovni sporazum", okončan je rat u decembru 1995. godine. Aneks 4 Općeg okvirnog sporazuma za mir predstavlja novi Ustav BiH kojim je potvrđen kontinuitet države na čijem čelu se nalazi Predsjedništvo koje se sastoji od tri člana (Bošnjak, Hrvat i Srbin), dok je Vijeće ministara nadležno za "zajedničke institucije". Priznate su i dvije "entitetske vlade". Svaki entitet ima svoj ustav, ali su oni asimetrični: prema Ustavu RS-a, vlast u RS-u je centralizirana sa vladom na entitetskom nivou, dok su opštine odgovorne za pružanje usluga na lokalnom nivou. Za razliku od RS-a, Ustavom FBiH su date znatne nadležnosti kantonima i opštinama. Osim toga, Brčko Distrikt je uspostavljen kroz arbitražni postupak kojeg je pokrenuo Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu.

Vlast BiH je podijeljena na zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Parlamentarna skupština BiH je zakonodavno tijelo koje se sastoji od Doma naroda i Zastupničkog doma. Predsjedništvo BiH se sastoji od tri člana koji predstavljaju tri naroda u BiH (Bošnjak, Hrvat, Srbin) i koji se na mjestu predsjedavajućeg Predsjedništva BiH rotiraju svakih osam mjeseci. Predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH bira Predsjedništvo, a imenuje ga Parlamentarna skupština BiH. Vijeće ministara je izvršni organ sa mandatom od četiri godine.³

Rasprostranjenost i uticaj kontaminacije

Na osnovu informacija zaraćenih strana, prema prvim procjenama BiH, površina kontaminirana minama/ESZR se prostirala na 4.200 km² (8,2 posto ukupne teritorije BiH), a broj minskih polja je iznosio 19.057.⁴ Handicap International (HI) je proveo Istraživanje uticaja mina u BiH u periodu 2002.-2003. i identificirao 1.480 zajednica pod uticajem mina. Opštom procjenom minske situacije u BiH 2015. godine je identificirano 1.369 ugroženih zajednica pod uticajem mina/ESZR sa ukupno 517.000 ugroženih stanovnika ili oko 14% od ukupnog broja stanovnika BiH. Od ukupnog broja ugroženih zajednica, 111 ili 18%, je kategorizirano kao zajednice pod visokim uticajem. Opštom procjenom iz 2015. godine je identificirano 60 zajednica kontaminiranih kasetnom municijom, od čega 50% zajednica ima kombinovanu kontaminiranost minama/ ESZR i kasetnom municijom.

Kriterij za određivanje nivoa uticaja mina/ESZR na zajednicu je izračunat na osnovu omjera procijenjenog broja stanovnika, prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva iz 2013. godine, veličine sumnjive opasne površine, kao i veličine površine ugrožene zajednice.

Većina zajednica čija je površina kontaminirana minama/ESZR nalazi se u ruralnim područjima. BHMIC procjenjuje da stanovništvo u urbanim sredinama ima relativno siguran ekonomski i socijalni život u poređenju sa ruralnim stanovništvom koje ekonomski zavisi od pristupa zemljištu koje može biti kontaminirano minama/ESZR. Analiza nesreća izazvanih minama u BiH pokazuje da su osobe koje su više ekonomski ugrožene više izložene kontaminaciji minama/ESZR, s obzirom da često svjesno ulaze u kontaminirana područja radi egzistencijalnih potreba.

Preostale sumnjive površine na mine/ESZR, prema podacima od maja 2017. godine, procijenjene su na 1.091 km², od čega je oko 60 % površine šumsko zemljište.

Analiza podataka o žrtvama mina/ESZR u BiH pokazuje da su obrasci nastanka nesreća uveliko sezone prirode, sa najvećim brojem nesreća u jesen i proljeće kada su u toku poljoprivredni radovi i prikupljanje ogrjevnog drveta. Drugi najveći uzrok nesreća je sakupljanje sekundarnih sirovina od ekonomske vrijednosti.

Analiza podataka o žrtvama mina/ESZR pokazuje visoko rodno određen obrazac u kojem punoljetni muškarci konsistentno predstavljaju najugroženiju skupinu kao direktne žrtve. U periodu 1992.-2016. u BiH je evidentirano ukupno 8.802 žrtve mina/ESZR, pri

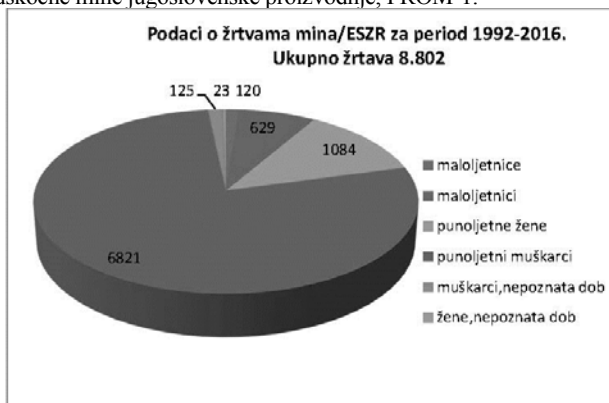
¹ Međunarodni standard za protivmiske akcije (IMAS) 04.10 Glosar pojmova u protivmiskom djelovanju, definicije i skraćenice: ESZR je neeksplozivno ubijito sredstvo (NUS) i napuštena eksplozivna sredstva (NES). (Protokol V uz Konvenciju o određenom konvencionalnim oružju). NSZR obuhvataju i kasetnu municiju.

² Zona razdvajanja je duga 1.100 km i široka do 4 km.

³ <http://ipacivilprotection.eu/bosnia.html#12>

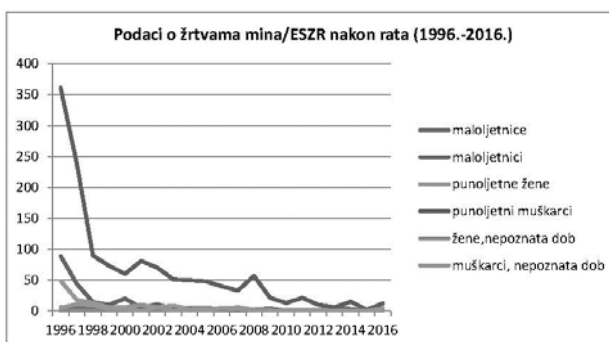
⁴ Zahtjev BiH za produženje roka prema članu 5. Ottawске konvencije, juni 2008.

čemu na punoljetne muškarce otpada 78% svih poznatih žrtava. Najveći broj smrtnih slučajeva je prouzrokovao eksplozijom protivpješadijske rasprskavajuće odskočne mine jugoslovenske proizvodnje, PROM-1.¹

U toku rata (1992.-1995.) u BiH je registrirano ukupno 7.000 žrtava mina/ESZR, od čega 945 punoljetnih ženskih osoba, 98 maloljetnih ženskih osoba, 402 maloljetna muškarca, 5.468 punoljetnih muškaraca, 17 ženskih i 70 muških osoba nepoznate dobi.

U toku poslijeratnog perioda (1996.-2016.) u BiH su registrirane ukupno 1.802 žrtve mina/ESZR, od čega 139 punoljetnih ženskih osoba, 22 maloljetne ženske osobe, 227 maloljetnih muškaraca, 1.353 punoljetna muškarca, 6 ženskih i 55 muških osoba nepoznate dobi. Punoljetni muškarci i dalje predstavljaju najbrojniju skupinu s obzirom da čine 75% svih registriranih žrtava. Grafikon u daljem tekstu prikazuje naglo smanjenje broja žrtava u godinama nakon završetka rata, sa 508 žrtava na vrhu krivulje u 1996. godini (podaci razvrstani po spolu i dobi nisu na raspolaganju) na ukupno 8 žrtava 2016. godine (sedam punoljetnih i jedan maloljetni muškarac). Godine 2008. je došlo do neobjašnjenog povećanja žrtava mina, te ponovo 2016. godine, kada je bilo 16 žrtava muškog spola, u poređenju sa dvije žrtve muškog spola u 2015. godini.² Analiza podataka o žrtvama mina koju je proveo BHMIC pokazuje da se velika većina nesreća dešava kada muške osobe zalaze u poznata opasna područja radi egzistencijalnih potreba. Iako je važno uočiti da odrasli muškarci čine veliku većinu žrtava mina/ESZR, vrlo je bitno znati da kada god se dogodi nesreća u kojoj smrtno strada ili zadobije teške povrede hranitelj porodice, drugi članovi porodice (koji se ponekad nazivaju "indirektnim žrtvama") su generalno u velikoj mjeri ugroženi s obzirom da se odgovornost za zaradu i staranje o porodici često uveliko mijenja. Također je bitno shvatiti i psihološke i psiho-socijalne posljedice po preživjele žrtve mina i ugrožene članove porodica i voditi računa da su njihove potrebe u tom smislu obuhvaćene uslugama pomoći žrtvama mina.

Rani protivminski odgovor i program protivminskog djelovanja BiH

Protivminske akcije su u BiH počele ubrzo nakon završetka rata u Bosni i Hercegovini krajem 1995. godine kada je Daytonski mirovni sporazum³ stupio na snagu, kojim su okončane troipogodišnje intenzivne borbe. U skladu sa Općim okvirnim sporazumom za mir, raspoređene su multilateralne vojne snage - Snage za provođenje mira (IFOR)⁴ - primarno sa vojnim mandatom (sekundarna odgovornost snaga se odnosila na praćenje operacija čišćenja kopnenih mina koje su provodile entitetske vojske). Na samom početku su mnogobrojni nosioci aktivnosti bili uključeni u veliki broj inicijativa, uključujući i deminiranje koje su u određenoj mjeri provodile tri entitetske vojske pod nadzorom IFOR-a. Zbog straha od rasprostranjene kontaminacije minama/ESZR, a svjesno ograničenosti sredstava iz domaćih izvora, potrebnih za rješavanje ovog problema, Vijeće ministara BiH je od Ujedinjenih nacija (UN) zatražilo pomoć u aktivnostima deminiranja. Tako je u Sarajevu 1996. godine formiran Centar za uklanjanje mina Ujedinjenih nacija (UNMAC), koji je bio nadležan za koordiniranje procesa protivminskog djelovanja.

¹ Rasprskavajuća odskočna mina, PROM-1, ima smrtonosni radijus djelovanja u krugu od 22 m. Generalno ima upaljač UPROM-1 i UPMR-3. Kada se pokrene mehanizam za okidanje, jednu ili dvije sekunde kasnije se zapali pirotehnička smjesa koja aktivira eksplozivni naboj mine. Namjera ovog vremenskog usporjenja je da meta izađe iz uzlazne putanje ispaljenja, omogućavajući maksimalnu brzinu rasprskavanja. Konopac pričvršćen za zemlju određuje visinu na kojoj dolazi do eksplozije. PROM-1 može imati uočljivu poteznu žicu ili pruženi sklop upaljača. Obiman metalni sadržaj mine olakšava detekciju ručnim detektorom mina. <https://www.militaryperiscope.com/mdb-smpl/weapons/landmine/antipers/w0004529.shtml>

² Podaci o žrtvama mina/ESZR za period 1996.-2016, BHMIC, april 2017.

³ Opći okvirni sporazum za mir, <https://www.osce.org/bih/126173?download=true>

⁴ Nakon godinu dana IFOR su zamijenile Stabilizacijske snage (SFOR), a njih su u decembru 2004. zamijenile Snage Evropske unije (EUFOR).

Američko Ministarstvo inostranih poslova (State Department) je angažiralo kompaniju RONCO kao podršku UNMAC-u u uspostavi tri regionalna centra, obuci deminera i uvođenju pasa za otkrivanje mina i eksploziva. Norveška narodna pomoć (NPA) je također uspostavila obiman program deminiranja i obezbijedila obuku.

1997. godine Evropska komisija je obezbijedila opremu i obuku za deminere i timove za uništavanje eksplozivnih sredstava (EOD timove), dok je Vojska SAD-a provela obuku na temu humanitarnog deminiranja za pripadnike entitetskih vojski. Razne aktivnosti su dovele do brzog povećanja broja obučanih humanitarnih deminera. Dok početkom 1996. godine nije postojao niti jedan deminer, do kraja 1998. godine, kada su većinu osnovnih obuka provodile entitetske vojske, bilo je preko 1.200 deminera sa osnovnim kvalifikacijama. Veliki broj međunarodnih donatora i agencija je promovirao ideju uspostavljanja tržišta za deminiranje; 1996. godine je Svjetska banka pokrenula interventni projekat čišćenja mina u podršci komercijalnom deminiranju, a SAD je putem kompanije RONCO pružio pomoć u uspostavljanju tri bh. kompanije krajem 1996. godine.

Nakon Općeg okvirnog sporazuma za mir, održana je Konferencija o provođenju mira u Londonu (u decembru 1995.), koja je rezultirala formiranjem Vijeća za provođenje mira (PIC) koje se sastoji od 55 zemalja i agencija. Krajem 1996. godine PIC je naglasio zahtjev nadležnih institucija BiH za:

1. Uspostavom državne institucije koja će kanalisati donatorska sredstva prema entitetskim centrima za uklanjanje mina
2. Vođenjem centralne baze podataka i mogućnošću mapiranja
3. Uvođenjem standarda za operacije čišćenja.

U skladu s tim, Vijeće ministara BiH je u januaru 1996. godine imenovalo tročlanu Komisiju za deminiranje u BiH. U oktobru 1997. godine je državna vlada potpisala sporazum sa Odborom donatora za formiranje Centra za uklanjanje mina BiH (BHMAL) koji će preuzeti ulogu koordinatora od UNMAC-a. BHMAL je formiran 1998. godine; svi zaposleni u BHMAL-u od samog početka imaju status državnih službenika, a program je finansiran od strane međunarodnih donatora kroz koordinaciju Odbora donatora, uspostavljenu 1998. godine.

BHMAL ima sjedište u Sarajevu i dva entitetska ureda, Ured BHMAL Sarajevo i Kancelarija BHMAL Banja Luka, i osam regionalnih ureda.¹ Uredi u Sarajevu i Banjoj Luci obavljaju koordinaciju operacija osam regionalnih ureda sa fokusom na planiranje, izviđanje i osiguranje kvaliteta/kontrolu kvaliteta.

Zakon o deminiranju u BiH iz 2002. godine

U svrhu izvršenja dugoročnog zadatka deminiranja u Bosni i Hercegovini osnovana je Komisija za deminiranje u BiH u Bosni i Hercegovini u BiH, kao centralno tijelo za poslove deminiranja, koju odlukom osniva Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i utvrđuje njen djelokrug rada i način finansiranja. Komisija je u sastavu Ministarstva civilnih poslova i komunikacija i za svoj rad odgovara ovom ministarstvu. Komisija za deminiranje u BiH se sastoji od tri člana imenovana iz tri konstitutivna naroda u BiH, iz reda zaposlenih u tri ministarstva na nivou BiH: Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH i Ministarstvo odbrane BiH. Tri predstavnika imaju različite nadležnosti u svojim ministarstvima i kao članovi Komisije za deminiranje u BiH sastaju se povremeno.² Nadležnosti Komisije za deminiranje u BiH i BHMAL-a, prema Zakonu o deminiranju u BiH iz 2002. godine, su pobrojane u Dodatku III.

Postupak izmjena i dopuna Zakona o deminiranju, počeo je krajem 2016. godine kroz Radnu grupu Savjeta ministara BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 70/16). Radna grupa je osnovana kao privremeno radno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. U Radnu grupu imenovani su predstavnici nadležnih državnih i entitetskih institucija, i to: Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine - Komisije za deminiranje u Bosni i Hercegovini, Centra za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini, Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine, Federalne uprave civilne zaštite i Republičke uprave civilne zaštite (Republika Srpska). Radna grupa je imala zadatak da sačini nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o deminiranju u Bosni i Hercegovini. Na prijedlog Radne grupe, Vijeće ministara BiH je na 120. sjednici, održanoj 09.11.2017. godine, utvrdilo Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o deminiranju u Bosni i Hercegovini.

Strategije protivminskog djelovanja BiH

Prva Strategija protivminskog djelovanja BiH pokrivala je period 2002.-2009. Prilikom prve revizije Strategije zaključeno je da su strateški ciljevi preoptimistični i predložen je realniji cilj: "zemlja bez uticaja mina do 2009.". Međutim, ubrzo je postalo očigledno da ni ovaj cilj nije realan i da BiH treba podnijeti zahtjev za produženje roka određenog za uništavanje protivpješadijskih mina, prema članu 5. Otavске konvencije. Zbog toga je izrada druge strategije protivminskog djelovanja BiH za period 2009.-2019. bila povezana sa prvim zahtjevom za produženje roka prema članu 5. Otavске konvencije. Vijeće ministara BiH je 2008. godine usvojilo Strategiju protivminskog djelovanja BiH za period 2009.-2019.

BHMAL je proveo prvu od tri planirane revizije Strategije 2012. i 2013. godine (druge dvije revizije su trebale biti provedene u 2015. odnosno 2017. godini). Tokom revizije provedene 2012. godine, utvrđen je nedostatak finansijskih sredstava kao jedan od glavnih razloga za spor napredak BiH ka ostvarenju svojih strateških ciljeva u segmentu čišćenja. Zaključci revizije iz 2012. godine su dostavljeni Komisiji za deminiranje u BiH u martu 2013. godine, ali ih Vijeće ministara BiH nije nikad zvanično usvojilo. Komisija za deminiranje u BiH je u martu 2016. godine prihvatila rezultate druge revizije iz 2015. godine, s tim da ih Vijeće ministara BiH nije usvojilo. Donošenjem ove Strategijom prestaje važiti Strategija za period 2009.-2019.

Kontinuirano unapređenje

Program protivminskog djelovanja BiH je jedan od vremenski najdužih programa na svijetu i od svog osnivanja 1997. godine je objedinio značajna domaća iskustva i stručnost. Kroz program su ostvarena značajna dostignuća u pogledu vraćanja sigurnih površina kroz operacije tehničkog izviđanja i čišćenja i drastično je smanjen broj nesreća izazvanih minama/ESZR.

Međutim, nije tajna da je program nailazio na izazove koji su u ozbiljnoj mjeri naškodili njegovom ugledu, kako u međunarodnoj zajednici tako i u BiH. Preduzeti su konkretni koraci ka rješavanju određenog broja izazova i nastojanja su uložena u izradu izmjena i dopuna Zakona o deminiranju iz 2002. godine, revidiranje standarda i ažuriranje standardnih operativnih procedura (SOP), što znači da je program protivminskog djelovanja u dobroj poziciji da povрати povjerenje donatora i da u značajnoj mjeri unaprijedi učinak programa.

¹ Regionalni uredi BHMAL-a se nalaze u Sarajevu, Palama, Travniku, Mostaru, Banja Luci, Tuzli, Brčkom i Bihaću.

² UN, Mine Action Governance and Management Assessment for Bosnia and Herzegovina for a Mine-Free generation (Uprava u protivminskim akcijama i procjena upravljanja za Bosnu i Hercegovinu za generacije bez mina), juni 2015.

Program protivminskog djelovanja BiH je posvećen upravljanju kvalitetom¹ i principu kontinuiranog unapređenja i njime će se nastojati rješavati problemi na konstruktivan i transparentan način te pronaći najadekvatnija rješenja.

Dok je u proteklih nekoliko godina provedeno nekoliko procjena i evaluacija programa protivminskog djelovanja, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je putem Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine provela prvu reviziju programa protivminskog djelovanja u oktobru 2016. godine. Na kraju revizije je sačinjen Izvještaj revizije učinka: Efikasnost sistema deminiranja u Bosni i Hercegovini.² U Izvještaju o reviziji je naglašeno nekoliko ozbiljnih izazova i predstavljeno je nekoliko nalaza revizije koji se odnose na efikasnost i djelotvornost. Programom protivminskog djelovanja BiH rješavaju se ovi izazovi u interesu promoviranja djelotvornijeg i efikasnijeg programa protivminskog djelovanja.

Obaveze koje proizilaze iz međunarodnih konvencija

BiH je ugovorna strana nekoliko međunarodnih konvencija i obavezala se da će ispuniti sve svoje obaveze na najdjelotvorniji i najefikasniji način. To su: Konvencija o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju, Konvencija o zabrani upotrebe, proizvodnje i skladištenja kasetne municije, Konvencija o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja i Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom. BiH se obavezala da će provesti Akcioni plan iz Maputa za provedbu obaveza iz Otavske konvencije i Akcioni plan iz Dubrovnika za provedbu obaveza iz Konvencije o kasetnoj municiji. Relevantne mjere iz ovih akcionih planova se spominju u cijeloj Strategiji.

Konvencija o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju

Nakon što je BiH ratificirala Konvenciju o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju 1998. godine, Konvencija je stupila na snagu u martu 1999. godine, čime je 1. mart 2009. godine odredila kao rok za evidentiranje i uništavanje svih protivpješadijskih mina na miniranim površinama u svojoj nadležnosti. U svom prvom izvještaju u skladu sa članom 7. Konvencije (Mjere transparentnosti) koji je dostavila u februaru 2000. godine, BiH je izvijestila da je do novembra 1999. godine završila uništavanje svih zaliha protivpješadijskih mina u svom vlasništvu ili posjedu ili u svojoj nadležnosti ili pod svojom kontrolom.

BiH je u martu 2008. godine dostavila prvi zahtjev za produženje ovog roka; zahtjev BiH je odobren na Devetom sastanku država potpisnica Konvencije i 1. mart 2019. godine je određen kao novi rok. Prema članu 5. Konvencije (i u skladu sa produženjem roka za deset godina koji su države potpisnice Konvencije odobrile 2008. godine), BiH je obavezna uništiti sve protivpješadijske mine što je prije moguće, a najkasnije do 1. marta 2019. godine. Međutim, jasno je da BiH nije u poziciji da do tog roka ispuni svoje obaveze prema članu 5. BiH će izraditi novi zahtjev za produženje roka i osigurati da je na vrijeme podnesen Komitetu za implementaciju člana 5, najkasnije do 31. marta 2018. godine.

Konvencija o kasetnoj municiji

Nakon što je Konvencija o kasetnoj municiji potpisana u decembru 2008. godine i ratificirana u septembru 2010. godine, Konvencija je stupila na snagu u martu 2011. godine. BiH je dostavila svoj prvi izvještaj prema članu 7. Konvencije (Mjere transparentnosti) u avgustu 2011. godine i od tada dostavlja godišnje izvještaje u skladu sa obavezama iz Konvencije. Rok iz člana 4.(1)³ Konvencije za BiH je 1. mart 2021. godine; ključni akteri vjeruju da je BiH u stanju ispuniti ovu obavezu do zadanog roka.

Konvencija o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja

BiH je ratificirala Konvenciju o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja u septembru 1993. godine, a Izmijenjeni protokol II i Protokol V u septembru 2000. odnosno novembru 2007. godine. BiH je dostavila svoje godišnje izvještaje u skladu sa stavom 5. odluke o poštivanju, koja je usvojena na Trećoj preglednoj konferenciji, 2012. godine i zatim 2015. i 2016. godine.

Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom

BiH je postala ugovorna strana Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom i njenog Opcionog protokola nakon što je Konvenciju potpisala 2009. godine i ratificirala je u martu 2010. godine. BiH je dostavila izvještaj o implementaciji Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom u martu 2013. godine.⁴ Oba entiteta u BiH su donijela svoje strategije za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom.

Program protivminskog djelovanja BiH: prednosti, nedostaci, mogućnosti i prijetnje

Na radionici strateškog planiranja za relevantne aktere, održanoj u novembru 2016. godine, te na sastancima potvrđivanja strateških ciljeva održanim u februaru 2017. godine, akteri su uradili niz analiza konteksta, uključujući i SWOT (prednosti, nedostaci, mogućnosti, prijetnje), PESTILE (politički, ekonomski, socio-kulturološki, tehnološki, zakonski i ekološki faktori) i analizu nosioca aktivnosti. Također su identificirali i određeni broj prednosti programa, kao i njegove mogućnosti; program može nadograđivati svoje prednosti kako bi riješio svoje nedostatke. Naprimjer, činjenica da je program domaći i da su u okviru njega objedinjena znatna domaća iskustva i stručnost predstavlja prednost koja će se nadograđivati da bi se podigla međunarodna i domaća svijest o problemu mina i postignućima programa u rješavanju ovog problema. Ova Strategija može također biti i moćan instrument kojim će se podići svijest o programu i mobilizirati finansijska sredstva s obzirom da su u njoj za međunarodne i domaće interesne strane jasno naglašene vizija i strateški i operativni ciljevi programa.

Najveća prijetnja i rizik za program odnose se na gubitak interesovanja donatora i smanjenu finansijsku podršku. Uviđajući da je **kontinuirano finansiranje preduvjet za realizaciju svih strateških ciljeva** i postizanje svih operativnih ciljeva, Strategija obuhvata i strateški cilj vezan za komunikacije i operativni cilj vezan za izradu plana mobilizacije finansijskih resursa sa godišnjim iznosima očekivanih sredstava i objašnjenjem načina na koje je moguće privući nove donatore.

¹ Upravljanje kvalitetom znači koordinirane aktivnosti na usmjeravanju i kontroli organizacija u pogledu kvaliteta, Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO) 9000:2005 i Međunarodni standard protivminskog djelovanja (IMAS) 04.10.

² Izvještaj revizije učinka: Efikasnost sistema deminiranja u Bosni i Hercegovini: http://www.revizija.gov.ba/revizion_i_zvjestaji/revizija_ucinka/Izvjestaji2016/?id=5046

³ Član 4. (1) Konvencije o kasetnoj municiji: Svaka država potpisnica preuzima na sebe obavezu da očisti i uništi ili da obezbijedi čišćenje i uništavanje preostale kasetne municije koja se nalazi u područjima zagađenim kasetnom municijom, a koje su u njenoj nadležnosti ili pod njenom kontrolom. ...

⁴ Vidi <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G15/078/21/PDF/G1507821.pdf?OpenElement>

Na radionici strateškog planiranja održanoj u novembru 2016. godine te na sesijama radnih grupa za potvrđivanje strateških ciljeva održanim u februaru 2017. godine, akteri su identificirali nekoliko pitanja koja imaju negativan uticaj na program te potencijalne rizike ubuduće; ključni su pobrojani u Dodatku IV.¹ Sva navedena pitanja su obuhvaćena strateškim i operativnim ciljevima i obavezama uz očekivanje da će se kroz realizaciju Strategije rješavati nedostaci i prijetnje na najbolji mogući način.

Strateški bitna međusektorska pitanja Protivminsko djelovanje i održiv razvoj

Agenda 2030 sa 17 ciljeva održivog razvoja i 169 podciljeva od početka 2016. godine oblikuje nastojanja u pravcu globalnog razvoja i izrade politika.² U središtu Agende je princip da održiv razvoj mora biti participatoran, inkluzivan, bez diskriminacije.

U toku faza oporavka i stabilizacije BiH nakon potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma krajem 1995. godine, protivminsko djelovanje je prirodno bilo usmjereno na trenutačne humanitarne ciljeve, kao i na smanjivanje broja nesreća izazvanih minama/ESZR, a ne na ciljeve sa težištem na razvoj. Kako se BiH kreće putem mira ka održivom razvoju, na protivminsko djelovanje je potrebno gledati kao na nešto što ne samo da uklanja opasnost kako bi se smanjio broj nesreća i strah, nego i kao na nešto što omogućava i ubrzava širi održiv razvoj.

BiH je predana ispunjavanju ciljeva održivog razvoja i prepoznavanju i promoviranju veza između ciljeva održivog razvoja i protivminskog djelovanja. Izviđanje i čišćenje dijela kontaminiranih površina i nakon toga vraćanje sigurnih površina na upotrebu će biti tijesno povezano sa ciljevima održivog razvoja s obzirom da neka minska polja u BiH imaju socio-ekonomski, humanitarni, komercijalni i ekološki uticaj. Programom protivminskog djelovanja BiH će se nastojati bolje razumjeti uticaji i mogućnosti koje će donijeti čišćenje u smislu omogućavanja razvoja i doprinosa ispunjenju ciljeva održivog razvoja. BHMIC i organizacije uključene u protivminsko djelovanje će prikupljati, analizirati i dostavljati relevantne informacije, uključujući i povezivanje protivminskih akcija sa ciljevima održivog razvoja, kako bi podigli svijest o problemu mina i u zemlji i na međunarodnom planu i dali doprinos mobilizaciji finansijskih sredstava za program protivminskog djelovanja.

GICHD i UNDP su pokrenuli izradu studije 2017. godine u kojoj se istražuju veze između protivminskog djelovanja, održivog razvoja i 17 ciljeva održivog razvoja. U studiji su identificirane brojne veze između protivminskog djelovanja i nekoliko ciljeva održivog razvoja, od kojih su mnogi relevantni za program protivminskog djelovanja BiH.

Prema studiji, procesom vraćanja površina na upotrebu moguće je ukloniti blokade i omogućiti pristup cijelom nizu osnovnih socijalnih usluga, uključujući i zdravstvene usluge (cilj održivog razvoja 3), obrazovanje (cilj održivog razvoja 4) i snabdijevanje vodom i sanitarnim uslugama (cilj održivog razvoja 6). Također, pristupom ekonomskim i prirodnim resursima jača se egzistencija i gradi otpor bivših ugroženih zajednica, čime će se zajednice riješiti problema siromaštva i nesigurnosti prehrane (cilj održivog razvoja 1 i 2). Rodno osjetljivim protivminskim djelovanjem će se također promovirati veća rodna jednakost (cilj održivog razvoja 5) putem osnaživanja punoljetnih i maloljetnih ženskih osoba kroz njegovu pomoć, operacije i mogućnosti zaposlenja. Ekonomija može početi da raste, uz protivminsko djelovanje koje će nuditi pristojan rad i osnovne vještine relevantne za niz zvanja i sektora (cilj održivog razvoja 8), može se graditi infrastruktura (cilj održivog razvoja 9), a moderna energija može postati javno dobro za sve (cilj održivog razvoja 7). U urbanim post-ratnim sredinama, uklanjanje opasnosti od minsko-eksplozivnih sredstava je preduvjet za ponovnu izgradnju stambenog fonda ili transportne infrastrukture (cilj održivog razvoja 11). Kompletan lista potencijalnog doprinosa protivminskog djelovanja ostvarivanju ciljeva održivog razvoja se nalazi u Dodatku V.

Slika 1: Globalni ciljevi održivog razvoja, UN

Rod i različitost

BiH uviđa da na punoljetne i maloljetne ženske i muške osobe kontaminacija minama/ESZR može imati uticaj zbog njihovih uloga i odgovornosti te stoga mogu imati specifične i različite potrebe i prioritete. Stoga, protivminske aktivnosti i pomoć, posebno mjere upozoravanja na mine i pomoć žrtvama mina, trebaju odražavati različite potrebe raznih dobrih i spolnih grupa kroz ciljano planiranje da bi aktivnosti bile djelotvorne i bez diskriminacije, a da bi rezultati bili održivi.

Pod vodstvom BHMIC-a, relevantni akteri će uvrstiti pitanja roda i različitosti u sve faze planiranja, realizacije i praćenja svih protivminskih aktivnosti i osigurati će da se svi podaci o nesrećama izazvanim minama/ESZR prikupljaju i analiziraju na način da budu razvrstani po spolu i starosnoj dobi kako bi se omogućilo detaljno izvještavanje i djelotvorno usmjeravanje aktivnosti i pomoći. Nadalje, BiH prihvata aktivnosti iz akcionih planova iz Maputa i Dubrovnika koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti i svoje obaveze izvještavanja u smislu dostavljanja podataka koji su razvrstani po spolu i dobi. Rodno osjetljivo protivminsko djelovanje će doprinijeti i realizaciji cilja održivog razvoja 5 koji se odnosi na rodnu jednakost, kroz uvršćavanje rodnihih aspekata u sve operacije i garantiranje mogućnosti zapošljavanja bez diskriminacije.

Ovom Strategijom je uzet u obzir i podržava se Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH iz 2003. godine.³ Član 1. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH glasi: "Ovim zakonom uređuje se, promovira i štiti ravnopravnost spolova, garantiraju jednake mogućnosti i ravnopravan tretman svih osoba bez obzira na spol, u javnoj i u privatnoj sferi društva, te uređuje zaštita od diskriminacije

¹ Učesnici su bili podijeljeni u radne grupe i dobili su zadatak da analiziraju kontekst pomoću SWOT i PESTLE analize i analize interesnih strana.

² Ciljevi održivog razvoja: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

³ Zakon o jednakosti spolova u BiH (Službeni glasnik BiH, br. 32/10): http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/02/GEL_32_10_E.pdf

na osnovu spola." Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH je propisano da ravnopravna zastupljenost muškaraca i žena postoji kada je procenat zastupljenosti jednog od spolova u tijelima na svim nivoima vlasti u BiH (državnom, entitetskom, kantonalnom i općinskom nivou) najmanje 40%.¹ Ovom Strategijom je uzet u obzir i Akcioni plan za ravnopravnost spolova iz 2007. godine.

U proteklim godinama je izrađeno nekoliko smjernica za djelotvorno uvrštavanje rodniha pitanja u protivminsko djelovanje, među njima i Program za rodnu ravnopravnost u protivminskom djelovanju (GMAP) i Smjernice Ujedinjenih nacija za rodno osjetljive protivminske programe.² To mogu biti korisne reference za nosioce protivminskih aktivnosti radi osiguranja protivminskog djelovanja kojim se uzimaju u obzir rod i starosna dob.

Strateška orijentacija 2018-2025

Strategija predstavlja viziju, misiju, strateške i operativne ciljeve programa protivminskog djelovanja BiH za period 2018.-2025. Krajnje stanje kao rezultat Strategije su izvršene obaveze BiH u pogledu izviđanja i čišćenja prema Konvenciji o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništenju.

Vizija

BiH bez mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata, u kojoj će maloljetne i punoljetne ženske i muške osobe obavljati aktivnosti neophodne za život bez opasnosti po vlastitu sigurnost i u kojoj će žrtve mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata biti integrirane u društvo i u potpunosti uživati svoja prava.

Misija

Razviti efikasan i djelotvoran državni program protivminskog djelovanja koji će omogućiti sigurno i produktivno korištenje zemljišta i zadovoljiti potrebe ugroženih zajednica putem dobro koordiniranih i djelotvorno izdanih zadataka izviđanja, čišćenja, upozoravanja na mine i pružanja pomoći žrtvama mina.

Ključni principi i pretpostavke

Ova Strategija se oslanja na tri ključna principa:

- odgovornost
- kontinuirano unapređenje
- transparentnost

Programom protivminskog djelovanja BiH su svi ovi principi stavljeni u prvi plan planiranja, provođenja, pregleda i praćenja. Program protivminskog djelovanja će nadalje osigurati poštivanje ovih principa kroz kvalitetno upravljanje informacijama i redovnu koordinaciju sa internim i vanjskim akterima, uključujući i institucije vlasti i međunarodne donatore.

Strategija se temelji na sljedećim osnovnim pretpostavkama:

- nivo finansiranja iz međunarodnih izvora će se održati na istom nivou (ili povećati)
- povećanje nivoa finansiranja od strane domaćih izvora
- zadržat će se postojeći broj organizacija uključenih u protivminske akcije
- operacije će se provoditi u skladu sa standardima za protivminske akcije BiH i standardnim operativnim procedurama BiH koje su usklađene sa standardima za protivminske akcije BiH
- proces vraćanja površina na upotrebu će se promovirati i u potpunosti provesti
- BiH će blagovremeno dostaviti zahtjev za produženje roka prema članu 5. koji će države potpisnice odobriti

Strateški ciljevi

U Strategiji je postavljeno pet strateških ciljeva; svaki strateški cilj ima nekoliko operativnih ciljeva, polazišta, pokazatelja i ciljanih stanja.

1. Procedure kvalitetnog upravljanja informacijama osiguravaju prikupljanje, pohranjivanje, analizu, razmjenu relevantnih informacija i njihovo korištenje za efikasno i djelotvorno planiranje, postavljanje prioriteta, izdavanje zadataka i provođenje protivminskih akcija.
2. Program protivminskog djelovanja BiH je promoviran u zemlji i na međunarodnom nivou da bi se povećala njegova vidljivost i da bi se unaprijedili odgovornost, predanost i podrška države.
3. Veličina i uticaj problema kontaminiranosti minama/ESZR su precizirani i potvrđeni; problem se rješava u skladu sa standardima za protivminske akcije BiH, osiguravajući da su sigurne površine vraćene ugroženim zajednicama na korištenje.
4. Sigurno postupanje se promovira kroz mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti da bi se smanjio broj nesreća izazvanih minama/ESZR i podržale sigurne i održive aktivnosti neophodne za život.
5. Sve žrtve mina/ESZR sudjeluju u društvu na jednakim osnovama sa drugima; njihove potrebe su identificirane i zadovoljene, a njihove egzistencijalne prilike unaprijeđene kroz pomoć utemeljenu na pravima i koja uvažava različitosti.

Upravljanje informacijama

Djelotvorno upravljanje informacijama sa jasnim sistemima izvještavanja i kvalitetnom koordinacijom i saradnjom sa relevantnim nosiocima aktivnosti su izuzetno važni za ostvarivanje svih strateških ciljeva i postizanje svih operativnih ciljeva postavljenih u ovoj Strategiji.

Kvalitetno upravljanje informacijama u programu protivminskog djelovanja osigurava da su akteri u svakom trenutku u stanju iskoristiti informacije za donošenje operativnih i strateških odluka na osnovu dokaza. Ovo će se postići ako program ima na raspolaganju dovoljan broj stručnog osoblja i ažurirane i svrsishodne standarde, alate i procese za prikupljanje, pohranjivanje, analizu i diseminaciju tačnih, blagovremenih i relevantnih informacija.

¹ Odnosi se na zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima i druge koje djeluju pod kontrolom države, entiteta, kantona, gradova i općina, kao i na imenovanja u delegacije i međunarodne organizacije ili tijela.

² GMAP www.gmap.ch, UN Gender Guidelines for Mine Action Programmes (Smjernice UN-a za integraciju rodniha pitanja u programe protivminskog djelovanja): http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/womens-empowerment/gender_and_cpr/gender_guidelinesformineactionprogrammes/

Na osnovu međunarodnih procjena, GICHD naglašava da unapređenje kvaliteta informacija koje su na raspolaganju organizaciji nije jednostavno pitanje nabavke boljeg softwera za bazu podataka - ono zahtijeva sveobuhvatno sagledavanje pozicije jedinice za upravljanje informacijama unutar organizacije, procesa koje je ta jedinica upostavila i koje provodi i koliko jasno su zahtjevi subjekata odlučivanja za informacijama shvaćeni i definirani. GICHD dijeli kapacitet upravljanja informacijama na sljedeće četiri komponente:

1. **Svrishodnost podataka:** da li prikupljeni i pohranjeni podaci omogućavaju izradu relevantnih, blagovremenih i tačnih informacija?
2. **Procesi:** da li postoje odgovarajući nacionalni standardi za protivminskoske akcije i standardne operativne procedure koje adekvatno podržavaju organizacione procese?
3. **Organizacija:** da li je povezanost (saradnja/komunikacija) između jedinice za upravljanje informacijama i drugih jedinica organizacije adekvatna?
4. **Resursi:** da li jedinica za upravljanje informacijama ima pristup održivim tehnološkim i ljudskim resursima?

U martu 2016. godine je GICHD proveo brzu procjenu kapaciteta upravljanja informacijama u BHMACH-u u skladu sa gore navedena četiri pravca istraživanja. Rezultati procjene predstavljaju polazište za poglavlje ove Strategije o upravljanju informacijama. Preporuke za rješavanje nekih prepoznatih izazova su date u izvještaju o nalazima procjene. Plan rada za provođenje tih preporuka će biti izrađen na radionici nositelja aktivnosti upravljanja informacijama, koja će se održati u toku 2018. godine. BHMACH se obavezuje da će provesti Plan rada da bi osigurao da je njegova jedinica za upravljanje informacijama bude kvalitetno integrirana u organizaciju i standardne operativne procedure, te da je adekvatno kadrovski popunjena i opremljena i sposobna da omogući kvalitetno upravljanje podacima i informacijama.

Strateški cilj 1: Upravljanje informacijama	Kvalitetni standardi, alati i procesi upravljanja informacijama osiguravaju da su relevantne informacije prikupljene, pohranjene, analizirane, razmijenjene i da se koriste u svrhu efikasnog i djelotvornog planiranja, određivanja prioriteta, izdavanja zadataka i provođenja protivminskih aktivnosti/izrada aplikacije sa ažuriranim podacima o sumnjivim rizičnim površinama od mina koji će biti dostupni svim zainteresovanim korisnicima.		
Operativni ciljevi	Polazište	Pokazatelji¹	Ciljano stanje
1. Do kraja 2018. BHMACH će početi revidirati i provoditi standarde za protivminskoske akcije BiH, standardne operativne procedure BiH i procese i koordinirati će sa svim partnerima.	Bod ² : 1	- Postojanje i provođenje standarda za upravljanje informacijama BiH i standardnih operativnih procedura za upravljanje informacijama kojima su obuhvaćeni svi procesi upravljanja informacijama - Cjelovitost standardnih operativnih procedura za upravljanje informacijama i njihova usklađenost sa standardom za upravljanje informacijama BiH - Saglasnost i pregledi protoka podataka/izvještavanja prema vanjskim organizacijama	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj
2. BHMACH će definirati organizacione strukture koje podržavaju integraciju upravljanja informacijama unutar i među organizacijama do kraja 2018.	Bodova: 3	- Nivo svijesti strateškog/operativnog osoblja o njihovoj ulozi u definiranju aktivnosti na upravljanju informacijama - Nivo proceduralne integracije odsjeka za upravljanje informacijama u operativne odsjeke - Obim u kojem organizacija ima proaktivnu ulogu u koordinaciji aktivnosti upravljanja informacijama	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj
3. BHMACH će adekvatno kadrovski popuniti i obučiti zaposlene u Odsjeku za informatičke poslove do kraja 2019.	Bodova: 2	- Postojanje zamjenika za svaku bitnu funkciju u Odsjeku za informatičke poslove - Kvalifikacije i nivo obučenosti zaposlenih u Odsjeku za informatičke poslove - Savremen hardware, software i operativni sistemi	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj
4. Do kraja 2019. svi potrebni podaci o protivminskim akcijama će se početi prikupljati, pohranjivati, analizirati, ažurirati i BHMACH će ih redovno dostavljati	Bodova: 3	- Nivo korištenja proizvoda i ishoda upravljanja informacijama - Zadovoljstvo sa proizvodima upravljanja informacijama - Postojanje i praćenje kvalitetno definiranih pokazatelja učinka	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj

Domaća odgovornost i komunikacije

Pod vodstvom Ministarstva civilnih poslova i Komisije za deminiranje u BiH, promovirat će se program protivminskog djelovanja BiH u zemlji i na međunarodnom nivou putem redovnih sastanaka u BiH sa donatorima i drugim ključnim akterima, kao i kroz sudjelovanje na međunarodnim konferencijama i sastancima. Druga ključna oblast kroz koju će se promovirati program je razmjena rezultata i postignuća, posebno onih koji se odnose na način vraćanja sigurnih površina kojim se promoviraju razvoj i održiv život. Komisija za deminiranje u BiH, BHMACH i drugi partneri će i dalje osiguravati obilježavanje Međunarodnog dana svjesnosti o opasnostima od mina 4. aprila putem kampanja za podizanje svijesti. Vidljivost programa protivminskog djelovanja među relevantnim ministarstvima entiteta i Brčko Distrikta BiH i među donatorima će se također kontinuirano jačati kako bi se promovirale veze između protivminskih akcija i šireg razvoja i istražila partnerstva radi lakšeg postizanja održivijih rezultata. Program će nadograđivati ove mogućnosti kako bi podizao svijest i promovirao finansijsku održivost u cilju završetka čišćenja 2025. godine.

BHMACH će osigurati da su tačne i ažurirane informacije na raspolaganju, da su analizirane i dostavljene donatorima i drugim zainteresiranim stranama kako bi osigurao da su postignuća poznata i da su relevantni nivoi upoznati sa izazovima. Nadalje, BHMACH će osigurati da se njegova web stranica i dalje aktivno koristi kroz objavljivanje informacija o tekućim dešavanjima, ažuriranje informacija o protivminskim akcijama, vodeći računa o njihovoj dostupnosti i da su dokumenti, uključujući i standarde za protivminskoske akcije i standardne operativne procedure BiH, objavljene na njegovoj web stranici.

Iako je Vijeće/Savjet ministara BiH u kontinuitetu finansijski podržavala program protivminskog djelovanja, ona ipak nije ispunila plan finansiranja iz BiH izvora iz Strategije za period 2009.-2019. Održivo finansiranje je važan preduvjet za realizaciju svih strateških i

¹ Za razvoj kapaciteta za upravljanje informacijama GICHD je utvrdio 8-11 pokazatelja za svaku kategoriju. Ovdje se navode tri najvažnija i najrelevantnija pokazatelja.

² Bodovi na skali od 1 (najniži) do 5 (najviši) prema Okviru GICHD-a za razvoj kapaciteta za upravljanje informacijama.

operativnih ciljeva. Imajući to na umu i shvatajući da je mobilizacija finansijskih sredstava ključni izazov koji predstavlja potencijalnu prepreku održivosti programa protivminskog djelovanja, Komisija za deminiranje u BiH će izraditi realan plan za mobilizaciju sredstava u kojem će predstaviti jasne procjene priliva sredstava u cilju promoviranja predanosti države programu i njegove održivosti. Mobilizacija sredstava će se obavljati u kontinuitetu iz izvora BiH i međunarodnih izvora u cilju zadržavanja postojećih i privlačenja novih donatora.

Strateški cilj 2: Domaća odgovornost i komunikacije		Program protivminskog djelovanja BiH se promovira u zemlji i na međunarodnom planu da bi se povećala njegova transparentnost i vidljivost i da bi se podsticala veća domaća odgovornost, predanost i podrška.		
Operativni ciljevi		Polazišta	Pokazatelji	Ciljano stanje
1.	Komisija za deminiranje u BiH će izraditi (a Vijeće/Savjet ministara usvojiti) plan za mobilizaciju sredstava za program protivminskog djelovanja do sredine 2018. godine, sa jasnom procjenom priliva sredstava iz domaćih izvora za period Strategije	U 2017. ne postoji plan za mobilizaciju sredstava	Postojanje odobrenog plana za mobilizaciju sredstava	Izraden i usvojen plan za mobilizaciju sredstava do sredine 2018.
2.	Komisija za deminiranje u BiH i BHMAC će organizirati godišnje manifestacije vezane za Međunarodni dan svjesnosti o opasnostima od mina koji se obilježava 4. aprila svake godine i za sve druge bitne datume koji se obilježavaju	Jedna manifestacija organizirana u saradnji sa partnerima u 2017.	Broj organiziranih manifestacija vezanih za 4. april i o njima se izvještava tokom cijelog perioda na koji se Strategija odnosi	Manifestacije na godišnjem nivou vezane za obilježavanje 4. aprila se održavaju i s njima je upoznata javnost (ukupno osam)
3.	BiH će aktivno učestvovati na glavnim međunarodnim konferencijama vezanim za protivminsko djelovanje ¹ da bi razmijenila ažurirane informacije o ključnim postignućima i preostalim izazovima	BiH učestvovala na 10 međunarodnih skupova u 2017.	Broj skupova na kojima je BiH bila predstavljena Broj prezentacija i/ili izjava datih na skupovima	BiH aktivno učestvuje na najmanje pet međunarodnih skupova godišnje ²
4.	Ministarstvo civilnih poslova BiH će ponovo uvesti održavanje sastanaka Odbora donatora, organizirat će sastanke dva puta godišnje i sačinjavati zapisnik sa sastanaka	Jedan sastanak Odbora donatora održan u 2017.	Broj sastanaka Odbora donatora organiziranih na godišnjoj osnovi Broj sačinjenih zapisnika sa sastanaka Odbora donatora i dostavljenih svim relevantnim partnerima	Najmanje dva sastanka Odbora donatora organizirana godišnje Zapisnici sa svih sastanaka Odbora donatora sačinjeni i dostavljeni

Izviđanje i čišćenje

Prema podacima do sredine 2017. godine, ukupno je 26 organizacija akreditovano za izvođenje operacija tehničko izviđanja i čišćenja u BiH, od čega je pet vladinih organizacija (Oružane snage BiH, Federalna uprava civilne zaštite, Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske, Civilna zaštita Brčko Distrikta i Društvo Crvenog krsta/križa BiH), devet komercijalnih organizacija (osam domaćih i jedna međunarodna) i 12 nevladinih organizacija (10 domaćih i dvije međunarodne). Ove organizacije zapošljavaju ukupno 1.328 deminera i drugog operativnog osoblja koji su akreditovani za izvođenje "protivminskih aktivnosti".³ Nekoliko organizacija je aktivno od početka programa protivminskog djelovanja BiH od 1996. godine i stekle su značajno iskustvo. Civilna zaštita, Oružane snage BiH i NPA imaju timove za tehničko izviđanje i čišćenje površina kontaminiranih preostalim kasetnom municijom.

Težište cilja koji se odnosi na izviđanje i čišćenje je promoviranje i potpuno provođenje procesa vraćanja površina na upotrebu. U međunarodnim standardima za protivminsku akciju (IMAS) vraćanje površina na upotrebu je definirana kao "proces primjene svih razumnih napora kako bi se identifikovala, odredila i uklonila svaka prisutnost i sumnja na mine/ESZR kroz netahničko izviđanje, tehničko izviđanje i/ili čišćenje. Kriterije za 'sve razumne napore' će definirati državna tijela nadležna za protivminsko djelovanje."⁴ Vraćanje površina je proces odlučivanja baziran na dokazima, koji omogućava pouzdano određivanje površina na kojima je potrebno provesti dodatno tehničko izviđanje i površina na kojima one nisu potrebne. Ono podrazumijeva identifikaciju sumljivih i potvrđenih opasnih površina, otkazivanje površina putem netahničkog izviđanja (NTI), reduciranje površina putem tehničkog izviđanja (TI) i čišćenje površina kontaminiranih minama/ESZR. Proces vraćanja površina treba rezultirati izvještajima sa razvrstanim podacima, praveći razliku između operacija (NTI, TI i čišćenje) i njihovih rezultata (otkazano, reducirano, očišćeno). Na grafikonu u donjem tekstu je prikazan proces vraćanja površina.⁵

¹ Sastanci država potpisnica Ottawske konvencije, sastanci država potpisnica Konvencije o kasetnoj municiji, sastanci između sjednica upravnih odbora za provedbu Ottawske konvencije i Konvencije o kasetnoj municiji i Međunarodna sjednica direktora nacionalnih programa protivminskog djelovanja i savjetnika UN-a (NDM-UN)

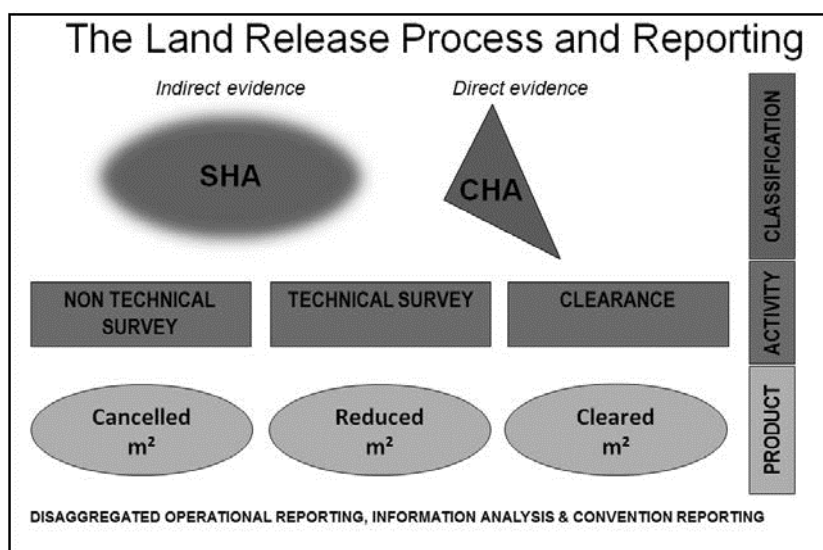
² Sastanci pobrojani u fusnoti 1.

³ 900 deminera i 428 osoba ovlaštenih za rukovođenje i praćenje (vođe timova, vođe radilišta, službenici u Sektoru za operacije, službenici za osiguranje kvaliteta, instruktori pasa za otkrivanje mina, vođići pasa, akreditovane organizacije, itd.), Informacija BHMAC-a, mart 2017.

⁴ Međunarodni standard protivminskog djelovanja IMAS 07.11 Vraćanje površina na upotrebu, mart 2013:

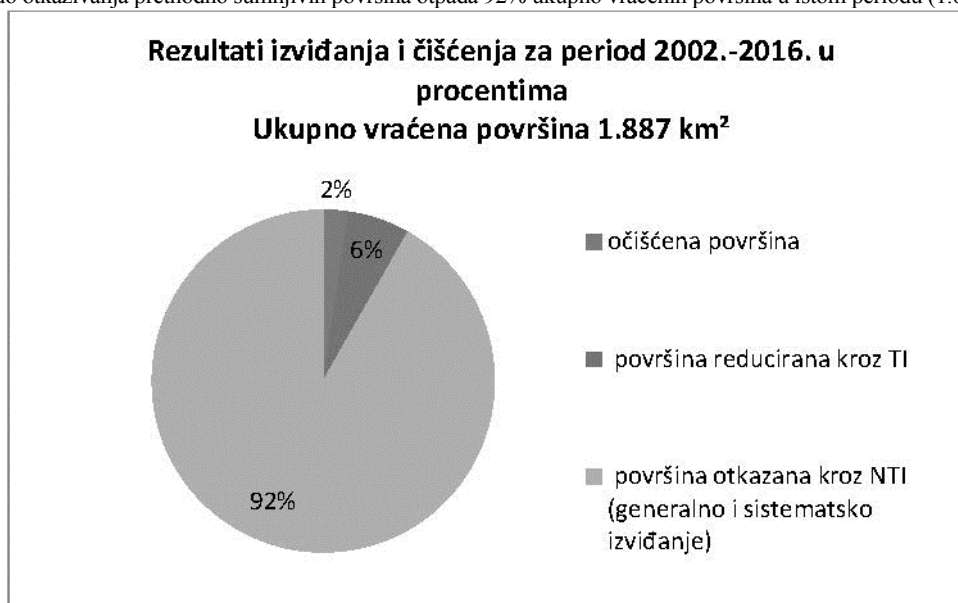
<https://www.mineactionstandards.org/fileadmin/MAS/documents/imas-international-standards/english/series-07/IMAS-07-11-Ed1-Am3.pdf>

⁵ Proces vraćanja površina na upotrebu, GICHD

Slika 2. Proces vraćanja površina, GICHD

Program protivminskog djelovanja u BiH je pod vodstvom BHMACH-a začetnik procesa vraćanja površina na upotrebu. Što se tiče otkazivanja površina kroz operacije netehničkog izviđanja, na grafikonu u donjem tekstu ¹ su procentualno prikazani rezultati netehničkog izviđanja, tehničkog izviđanja i čišćenja za period 2002.-2016. godina, što pokazuje da na operacije netehničkog izviđanja koje su dovele do otkazivanja prethodno sumnjivih površina otpada 92% ukupno vraćenih površina u istom periodu (1.887 km²).

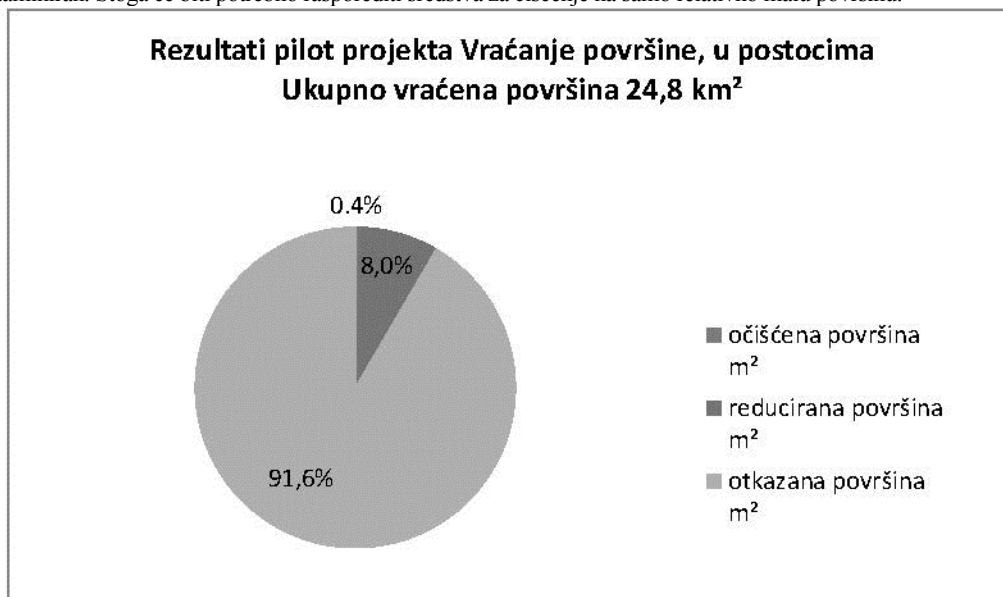

S obzirom da je postajalo sve jasnije da su operacije izviđanja zasnovane na dokazima o miniranosti površina od presudne važnosti za operativnu efikasnost, EU je 2012. godine pokrenula svoj pilot projekat "Vraćanje površina na upotrebu" u saradnji sa BHMACH-om. Projektom se nastoji promovirati efikasno netehničko izviđanje čiji će rezultat biti ili otkazivanje prethodno sumnjivih površina u slučaju da nema dokaza o postojanju minsko-eksplozivnih sredstava ili potvrđivanje opasnih površina zbog prisustva takvih dokaza. Ovaj proces omogućava efikasno izdavanje zadatka tehničkog izviđanja radi dalje pretrage i usmjeravanje sredstava za čišćenje mina samo na kontaminirane površine. U okviru ovog projekta u toku 2014. i 2015. godine BHMACH je izradio tri poglavlja novog standarda: poglavlje netehničko izviđanje, poglavlje tehničko izviđanje i poglavlje land release, koji su usklađeni sa međunarodnim standardom za protivminske akcije IMAS 07.11 o vraćanju površina na upotrebu. Ova poglavlja je početkom 2016. godine odobrila Komisija za deminiranje u BiH. Također usvojena su i dva uputstva za osiguranje i kontrolu kvaliteta kao i novi SOP za NTI koji je usvojen u aprilu 2018. godine.

Preliminarni rezultati šest završenih zadataka u okviru pilot projekta EU "Vraćanje površina na upotrebu" pokazuju da su organizacije otkazale 91,6 posto ukupne površine vraćene na upotrebu (24,8 km²) kroz operacije netehničkog izviđanja, reducirali 8 %

¹ Podaci BHMACH-a o tehničkom izviđanju i čišćenju, maj 2017.

površine kroz operacije tehničkog izviđanja ¹ i očistili 0,4 % površine. ² Ako pretpostavimo da je ovih šest zadataka reprezentativan za najveći dio preostalih sumnjivih opasnih površina u BiH, moguće je predvidjeti da je samo manji dio preostalih sumnjivih opasnih površina kontaminiran. Stoga će biti potrebno rasporediti sredstva za čišćenje na samo relativno malu površinu.

Pristup vraćanja površina na upotrebu će se u potpunosti provesti u BiH u toku ovog strateškog perioda i postoji generalna saglasnost da je njegovo potpuno provođenje rješenje za veću operativnu efikasnost. BHMACH se obavezao da će razjasniti i precizirati problem kontaminacije minama/ESZR u BiH kroz provođenje operacija netehničkog izviđanja, tehničkog izviđanja i čišćenja. BHMACH će osigurati poštivanje principa vraćanja površina na upotrebu od strane svih organizacija akreditovanih za tehničko izviđanje i čišćenje kroz kvalitetan sistem upravljanja kvalitetom i poštivanje nedavno revidiranog standarda i standardnih operativnih procedura BHMACH-a za vraćanje površina na upotrebu. ³ BHMACH će također osigurati da procesi upravljanja informacijama omogućavaju prikupljanje, pohranjivanje i analizu tačnih i ažuriranih podataka o izviđanju i čišćenju, čime će se olakšati operativno planiranje i odlučivanje i omogućiti konsistentno i jasno izvještavanje o rezultatima tehničkog izviđanja i čišćenja. To obuhvata i izvještavanje prema obavezama koje proizilaze iz međunarodnih konvencija. BHMACH se također obavezao da će organizirati sastanke stručne radne grupe dva puta godišnje u cilju jačanja koordinacije, razmjene informacija i transparentnosti.

BHMACH će nastaviti planirati operacije tehničkog izviđanja i čišćenja u direktnoj saradnji sa općinama i posvećenim koordinatorima protivminskih akcija na kantonalnom i općinskom nivou. Izradit će se općinski planovi protivminskih akcija koji će odražavati lokalne potrebe i prioritete da bi se osigurali održivi rezultati protivminskih akcija.

Strateški cilj 3: Izviđanje i čišćenje		Veličina i uticaj ⁴ problema kontaminiranosti minama/ESZR su precizirani i potvrđeni; problem se rješava u skladu sa međunarodnim/BiH standardom, osiguravajući da je sigurna površina vraćena ugroženim zajednicama na upotrebu.		
Operativni ciljevi		Polazišta	Pokazatelji	Ciljano stanje
1.	Veličina i uticaj kontaminacije minama/ESZR će biti precizirana do kraja 2019. kroz operacije netehničkog izviđanja u skladu sa standardom BiH ⁵	U maju 2017. godine 1.091 km ² sumnjive opasne površine u državnoj bazi podataka	Broj i km ² sumnjivih opasnih površina Broj i km ² potvrđenih opasnih površina	Sumnjive opasne površine su precizirane i obilježene putem netehničkog izviđanja do 2019.
2.	Od januara 2018. sve standarde i standardne operativne procedure BiH za izviđanje i čišćenje će provoditi BHMACH putem sistema upravljanja kvalitetom i provodit će ih i svi akteri da bi se osigurala veća operativna efikasnost i bolji kvalitet	Tri poglavlja standarda za protivminske akcije BiH (vraćanje površina, netehničko izviđanje i tehničko izviđanje) odobreni u januaru 2016. Standardne operativne procedure za netehničko izviđanje i osiguranje kvaliteta/kontrolu kvaliteta usvojene u 2018. Smjernice BHMACH-a za kontrolu kvaliteta odobrila Komisija za deminiranje u BiH u 2017. Broj neusklađenosti prijavljenih putem	Broj sastanaka aktera (organizacije i donatori) posvećenih provođenju standarda i standardnih operativnih procedura BiH za vraćanje površina na upotrebu Broj neusklađenosti prijavljenih putem procesa osiguranja kvaliteta/kontrole kvaliteta	Sve operacije izviđanja i čišćenja su u skladu sa standardnim operativnim procedurama Smanjen broj neusklađenosti prijavljenih putem procesa osiguranja kvaliteta/kontrole kvaliteta na godišnjoj osnovi

¹ Od tih 8%, 14% su "fizički tretirane staze pretrage" za šta su dopremljena tehnička sredstva da bi se odredio nivo prijetnje.

² Rezultati pilot projekta BHMACH-a "Vraćanje površina", april 2017.

³ U skladu sa najnovijim međunarodnim standardom za vraćanje površina na upotrebu.

⁴ Zajednice ugrožene minama/ESZR su definirane prema visokom, srednjem i niskom uticaju. Nivo uticaja se određuje na osnovu veličine stanovništva, zajednice, kontaminiranog područja i broja nesreća.

⁵ Akcioni plan iz Maputa, mjera 8: Svaka država potpisnica koja još uvijek ispunjava obaveze čišćenja mina će preduzeti sva razumna nastojanja da što prije kvantificira i kvalificira preostale izazove u provedbi obaveza i da tu informaciju dostavi u vidu izvještaja u skladu sa članom 7. (Transparentnost) najkasnije do 30. aprila 2015. godine, a nakon toga jednom godišnje. U toj informaciji je potrebno navesti precizne parametre i lokacije, u mjeri u kojoj je to moguće, svih površina u njenoj nadležnosti ili pod njenom kontrolom koje sadrže protivpješadijske mine i stoga zahtijevaju čišćenje i koje su sumnjive na protivpješadijske mine i stoga zahtijevaju dalje izviđanje. Ove informacije je potrebno uvrstiti u državne planove deminiranja i relevantne šire planove razvoja i rekonstrukcije.

		procesa osiguranja kvaliteta/kontrole kvaliteta		
3.	Cjelokupna efikasnost i djelotvornost će biti unaprijeđeni do 2020. kroz provođenje operacija izviđanja i čišćenja u skladu sa principima/standardom za protivminske akcije za vraćanje površina na upotrebu ¹	20,75 km ² otkazano kroz netehničko izviđanje u 2017. 8,33 km ² reducirano putem tehničkog izviđanja u 2017. 0,83 km ² očišćen u 2017. 25 očišćenih mina po ha ² u 2017. 11,89 komada kasetne municije očišćeno po ha u 2017.	Broj km ² otkazanih kroz netehničko izviđanje godišnje Broj km ² reduciranih kroz tehničko izviđanje godišnje Broj km ² očišćen godišnje Broj mina očišćenih po ha svake godine Broj komada kasetne municije očišćenih po ha svake godine	100 km ² otkazano kroz netehničko izviđanje godišnje 10 km ² reducirano kroz tehničko izviđanje godišnje 3 km ² očišćeno godišnje Veći broj očišćenih mina po ha svake godine Veći broj komada kasetne municije očišćen po ha svake godine
4.	Do marta 2021. BiH će ispuniti svoje obaveze da očisti i uništi ili da osigura čišćenje i uništavanje sve preostale kasetne municije, prema članu 4. Konvencije o kasetnoj municiji	Januar 2017: - 1.12 km ² potvrđenih opasnih površina kontaminiranih preostalom kasetnom municijom - 7.30 km ² sumnjivih opasnih površina na preostalu kasetnu municiju ³	Izjava o ispunjenju svih obaveza iz člana 4.	BiH je dala izjavu o završetku svih obaveza prema članu 4. Konvencije do marta 2021.
5.	Nakon što je na vrijeme dostavila zahtjev za produženje roka prema čl. 5. u martu 2018, BiH ispunjava svoje obaveze iz člana 5. Otavske konvencije koje se odnose na evidentiranje i uništavanje svih protivvješadjskih mina u miniranim područjima u 2025.	U maju 2017. godine 1.091 km ² sumnjivih/potvrđenih opasnih površina sa protivvješadjskim minama u državnoj bazi podataka	Izjava o ispunjenju obaveza iz člana 5.	BiH izjavljuje da je ispunila obaveze iz člana 5. Otavske Konvencije u 2025.

Mjere upozoravanja na mine

BHMAC je nadležan za akreditovanje svih organizacija uključenih u upozoravanje na mine i za koordinaciju aktivnosti upozoravanja na mine⁴. Odgovornosti BHMAC-a su detaljno pobrojane u Dodatku VI. Program mjera za upozoravanje na mine se oslanja na nekoliko ključnih dokumenata, uključujući i Standard za upozoravanja na mine u BiH, standardne operativne procedure i vodič za akreditovanje organizacija za upozoravanje na mine. Aktivnosti upozoravanja na mine se oslanjanju i na Podstrategiju upozoravanja na mine za period 2009.-2019. sa jednim strateškim ciljem i pet operativnih ciljeva.

Program mjera za upozoravanje na mine BiH je godinama unapređivan na osnovu iskustva stečenog u zemlji, pritom vodeći računa da su sve pouke i dobre prakse dokumentovane. BiH će nastaviti djelotvorno i efikasno koristiti raspoložive resurse (finansijske, ljudske, materijalno-tehničke) kako bi se aktivnosti i projekti na podizanju svijesti o minama u kontinuitetu provodili. BHMAC i drugi relevantni akteri će kroz direktnu saradnju sa medijima promovirati razmjenu informacija i podizanja svijesti o prijetnjama od mina.

Mjere upozoravanja na mine se provode kroz aktivnosti na podizanju svijesti o minama koje obuhvataju objavljivanje informacija, upozoravanje na mine i kontakte sa lokalnim zajednicama i općinama ugroženim minama. BiH se obavezuje da će osigurati da se svi podaci o nesrećama prikupljaju i analiziraju razvrstani po spolu i starosnoj dobi kako bi se bolje shvatilo kako su stanovnici u ugroženim zajednicama različitih starosnih dobi, spola i kulturoloških navika izloženi minama/ESZR i zbog čega. Sakupljanje i analiziranje podataka razvrstanih po spolu i starosnoj dobi omogućava⁵ identifikaciju obrazaca minskih nesreća prema spolu i dobi i omogućava organizacijama da osmisle svoje aktivnosti na upozoravanju na mine na način na koji će uzeti u obzir izloženost rizicima prema rodu i drugim različitostima. Ovo odražava obaveze BiH kao ugovorne strane Ottawske konvencije i Konvencije o kasetnoj municiji u pogledu aktivnosti na upozoravanju na rizike od mina koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitu starosnu dob.

Podaci BHMAC-a pokazuju da se najveći broj nesreća događa u proljeće i jesen kada su u toku poljoprivredni radovi i prikupljanje ogrjevnog drveta i drugih sirovina. Također pokazuju da su većina novih žrtava mina/ESZR odrasli muškarci koji ulaze u poznata minirana područja radi egzistencijalnih potreba iz ekonomskih razloga. BHMAC i organizacije koje provode mjere upozoravanja na mine će raditi direktno sa nositeljima razvoja i razvojnim organizacijama na identifikiranju alternativnih i održivih aktivnosti nužnih za egzistenciju koje ne izlažu stanovnike opasnostima od mina/ESZR. Tješnja saradnja između organizacija koje provode protivminske akcije (uključujući i mjere upozoravanja na mine) i partnera uključenih u razvoj bi omogućila ostvarenje nekoliko ciljeva održivog razvoja.

Održavanje temeljitog sistema osiguranja kvaliteta će biti prioritet i revizija Standarda za upozoravanja na mine u BiH i Standardnih operativnih procedura BHMAC-a za upozoravanje na mine, njihovog usvajanja od strane vlade i nakon toga primjena od strane svih organizacija koje provode aktivnosti upozoravanja na mine će rezultirati djelotvornim i efikasnim aktivnostima sa održivim

¹ Akcioni plan iz Maputa, mjera 9: Svaka država potpisnica koja još uvijek ispunjava obaveze u pogledu čišćenja mina osigurat će što je prije moguće da su najrelevantniji standardi, politike i metodologije vraćanja površina na upotrebu, u skladu sa međunarodnim standardima za protivminske akcije Ujedinjenih nacija, doneseni i da se primjenjuju u cilju potpune i brze provedbe ovog aspekta Konvencije. Te metodologije vraćanja površina na upotrebu će biti zasnovane na dokazima, odgovorne i prihvatljive lokalnim zajednicama, između ostalog, i kroz učešće u tom procesu ugroženih zajednica, uključujući punoljetne i maloljetne ženske i muške osobe.

² 1 hektar=10 000 m²

³ Od ukupne površine sumnjive na kontaminaciju preostalim kasetnom municijom, 2,7 km² je rezultat pojedinačno ispaljene podmunicije KB-1 iz modificiranih AK-47 pušaka. Kada se koristi na taj način, prema Konvenciji o kasetnoj municiji, pojedinačni komadi podmunicije tipa KB-1 nisu definirani kao kasetna municija. Stoga, striktno govoreći, tih 2,7 km² kontaminirane površine ne podliježe obavezni čišćenju prema članu 4. Konvencije o kasetnoj municiji. Definicija kasetne municije iz člana 2. Konvencije o kasetnoj municiji se odnosi na "konvencionalnu municiju koja je dizajnirana tako da rasipa ili oslobađa eksplozivne podmunicije."

⁴ Komisija za deminiranje u BiH je nadležna za potpisivanje svih dokumenata o akreditovanju.

⁵ Podaci razvrstani po spolu i starosnoj dobi podrazumijevaju razlikovanje ženskih i muških osoba iz raznih dobnih skupina: punoljetne i maloljetne ženske osobe, punoljetne i maloljetne muške osobe. Punoljetne osobe su osobe koje su navršile 18 godina života.

rezultatima. BHMAC će ponovo uvesti praksu održavanja dva sastanka radne grupe za upozoravanje na mine godišnje da bi osigurao koordinaciju sa relevantnim partnerima, pružajući platformu za razmjenu informacija i razgovor o ključnim dešavanjima i izazovima.

BiH, pod vodstvom ministarstva obrazovanja,¹ BHMAC-a i Komisije za deminiranje, obavezuje se da će integrirati mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i kojima se uzima u obzir starosna dob u obrazovne sisteme na raznim nivoima u cilju promoviranja efikasnih i održivih aktivnosti na upozoravanju na mine usmjerenih na maloljetne osobe.

Strateški cilj 4: Upozoravanje na mine		Sigurno ponašanje je promovirano kroz mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i koje uvažavaju različitu starosnu dob da bi se smanjio broj nesreća izazvanih minama/ESZR i podržale sigurne i održive aktivnosti nužne za egzistenciju ²		
Operativni ciljevi		Polazište	Pokazatelji	Ciljano stanje
1.	Do sredine 2018. pod vodstvom BHMAC-a, Standard i Standardne operativne procedure za upozoravanje na mine u BiH će biti revidirane, ažurirane i dostavljene na odobrenje.	Standard za upozoravanje na mine u BiH izrađen 2002. Standardne operativne procedure za upozoravanje na mine u BiH izrađene 2006.	Postojanje revidiranog, i ažuriranog Standarda za upozoravanje na mine u BiH. Postojanje revidiranih i ažuriranih Standardnih operativnih procedura za upozoravanje na mine u BiH.	Standard za upozoravanje na mine u BiH revidiran i ažuriran do sredine 2018. i odobren od strane Komisije za deminiranje u BiH. Standardne operativne procedure za upozoravanje na mine u BiH revidirane i ažurirane do sredine 2018. i odobrene od strane Komisije za deminiranje u BiH.
2.	Od januara 2018. pod vodstvom BHMAC-a obavljat će se kontinuirana identifikacija i prioritizacija ugroženih grupa i u njima se kontinuirano provode odgovarajuće mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitu starosnu dob, pod vodstvom BHMAC-a.	Broj korisnika (razvrstan po spolu i dobi) mjera upozoravanja na mine u 2016. Djeca i adolescenti: 31.976 Odrasle osobe (muškarci i žene): 824	Broj korisnika (razvrstan po spolu i dobi) mjera upozoravanja na mine godišnje	Obavlja se kontinuirana identifikacija svih ugroženih grupa i sa njima se kontinuirano provode mjere upozoravanja na mine
4.	BHMAC će osigurati djelotvornu koordinaciju aktivnosti na upozoravanju na mine kroz sastanke radne grupe koji se održavaju dva puta godišnje (ili po potrebi češće) sa svim relevantnim nositeljima aktivnosti	Broj sastanaka radne grupe za upozoravanje na mine održanih u 2017.	Broj sastanaka radne grupe za upozoravanje na mine održanih u toku jedne godine sa sačinjenim zapisnicima distribuiranim nakon sastanka	BHMAC obavlja djelotvornu koordinaciju mjera upozoravanja na mine putem najmanje dva sastanka koordinacione radne grupe godišnje na kojima se vodi zapisnik i nakon sastanka distribuira
5.	Mjere upozoravanja na mine će biti integrirane u 13 obrazovnih sistema do 2020. i kontinuirano će se provoditi kroz materijal koji je rodno osjetljiv i uvažava različitu starosnu dob, putem koordinacije između BHMAC-a i ministarstva obrazovanja	U 2017. ne postoji obaveza integriranja mjera upozoravanja na mine u nastavne planove i programe	Broj obrazovnih sistema koji integriraju mjere upozoravanja na mine godišnje. Pokazatelj materijala za upozoravanje na mine? Broj škola koje primaju i koriste odgovarajući materijal za upozoravanje na mine	Mjere upozoravanja na mine integrirane u 13 ³ obrazovnih sistema u BiH do 2020.

Pomoć žrtvama

U BiH je evidentirano ukupno 8.802 osobe (120 maloljetnica, 1.084 punoljetne ženske osobe, 629 maloljetnika, 6.821 punoljetna muškarca, 125 muškaraca nepoznate starosne dobi i 23 ženske osobe nepoznate starosne dobi) koje su izgubile život ili su povrijeđene u nesrećama izazvanim minama/ESZR u periodu između 1992. do 2017. godine. BiH je obavezna da pruži odgovarajuću pomoć žrtvama mina/ESZR⁴ kao država potpisnica Otavske konvencije, Konvencije o kasetnoj municiji i Konvencije o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja. U Konvenciji o zabrani upotrebe, proizvodnje i skladištenja kasetne municije žrtve kasetne municije su definirane kao: "...sve osobe koje su stradale ili pretrpjele fizičku ili psihološku povredu, ekonomski gubitak, društvenu marginalizaciju ili bitno umanjeno ostvarivanje svojih prava izazvano upotrebom kasetne municije. Ona podrazumijeva osobe koje su pretrpjele direktne posljedice od kasetne municije, zajedno sa njihovim ugroženim porodicama i zajednicama." ⁵ Kao država potpisnica Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, BiH je obavezna da pruži pomoć osobama sa invaliditetom, uključujući i osobe koje su preživjele minske nesreće ili su zadobile teške povrede sa trajnim posljedicama. Pojam "preživjelog" se odnosi na maloljetne i punoljetne ženske i muške osobe koje su preživjele nesreće izazvane minama/ESZR, a "indirektne žrtve" su članovi porodica osoba koje su izgubile život ili pretrpjele povrede u minskim nesrećama. ⁶

Otavska konvencija se u članu 6.3. kratko osvrće na pomoć žrtvama mina, gdje se kaže da će "Svaka država potpisnica, koja je u poziciji da to učini, obezbijediti pomoć za brigu i rehabilitaciju, kao i socijalnu i ekonomsku reintegraciju, žrtava mina i za programe upozoravanja na mine." Poglavlje IV Akcionog plana iz Maputa je posvećeno pomoći žrtvama i sadrži sedam odgovarajućih mjera. ⁷ Ključni principi koji leže u osnovi tih mjera odnose se na zabranu diskriminacije, potpuno jednako učešće žrtava mina/ESZR u društvu i integraciju pomoći žrtvama u šire politike, planove i zakonske okvire države koji se odnose na osobe sa invaliditetom kako bi se osigurala održivost. Mjera br. 4 iz Akcionog plana iz Dubrovnika za provođenje obaveza iz Konvencije o kasetnoj municiji je posvećena

¹ Ministarstva obrazovanja postoje na entitetskom (FBiH i RS) i kantonalnom nivou i u Brčko Distriktu. Ministarstvo obrazovanja ne postoji na državnom nivou, u okviru Vijeća ministara BiH.

² Akcioni plan iz Dubrovnika, mjera 3.2. "Zaštiti ljude od štete": "Ugrožene države će preduzeti sve izvodljive korake da bi spriječile nastanak žrtava među civilima tako što će odmah izraditi i obezbijediti ciljne i fokusirane programe za edukaciju u oblasti smanjenja rizika, koji su rodno osjetljivi i uvažavaju dob i etničku pripadnost i koji su bazirani prije svega na procjeni potreba i stepena ugroženosti i na razumijevanju rizičnog ponašanja." Akcioni plan iz Dubrovnika sa smjernicama za uspješno provođenje obaveza iz Konvencije o kasetnoj municiji za period 2015. – 2020: <http://www.clusterconvention.org/wp-content/uploads/2016/04/The-Dubrovnik-Action-Plan.pdf>

³ Ukupan broj ministarstava obrazovanja u BiH.

⁴ Sve reference na žrtve, preživjele žrtve, druge osobe sa invaliditetom, indirektno žrtve i druge osobe u ugroženim grupama su rodno osjetljive i uvažavaju različitu starosnu dob, to jeste, odnose se na punoljetne i maloljetne ženske i muške osobe.

⁵ Konvencija o kasetnoj municiji, čl. 2. Definicije

⁶ The CCM Coordinators for 2016 and 2017 on Victim Assistance and international Cooperation and Assistance, Guidance on an Integrated Approach to Victim Assistance, 2016 (Koordinatori pomoći žrtvama prema Konvenciji o kasetnoj municiji za 2016. i 2017. godinu i Koordinatori međunarodne saradnje i pomoći prema Konvenciji o kasetnoj municiji, Smjernice za integrirani pristup pomoći žrtvama, 2016.)

⁷ Akcioni plan iz Maputa, mjera IV. Pomoć žrtvama.

pomoći žrtvama mina/ESZR i predviđa četiri odgovarajuće mjere.¹ Dugoročno rješenje kojim će se garantirati prava žrtvama mina/ESZR i uzeti u obzir njihove potrebe može se osigurati jedino kroz primjenu dvostrukog pristupa pomoći žrtvama mina/ESZR, uz konkretna i šira nastojanja koja će doprinijeti ostvarenju obaveza u pogledu pružanja pomoći žrtvama. To je upravo ono što podrazumijeva integrirani pristup pomoći žrtvama.² Ovom Strategijom je podržan ključni princip da su konkretna nastojanja u pravcu pružanja pomoći žrtvama kratkoročna rješenja i da se trebaju primjenjivati sve dok pomoć žrtvama ne bude djelotvorno integrirana u šire sektore i okvire.³

Na nivou BiH, Ministarstvo civilnih poslova je nadležno za koordinaciju svih aspekata zdravstvene zaštite, obrazovanja, sporta i kulture. Razne institucije imaju različite uloge u domenu socijalne pomoći (uključujući i pomoć žrtvama) u BiH na svim nivoima vlasti. Socijalna zaštita je u nadležnosti entitetskih vlada. Zakon o socijalnoj zaštiti pravi razliku između neratnih i ratnih invalida; pomoć objema kategorijama je uređena nizom odredbi tog Zakona.⁴ Nadalje, Zakon o socijalnoj zaštiti pravi razliku između civilnih i vojnih žrtava rata. Zaštita i briga o žrtvama mina/ESZR su uređeni Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom. Civilne žrtve rata su definirane kao osobe kod kojih je nastupilo tjelesno oštećenje zbog povrede i ozljede u vezi sa ratnim događanjima (bombardovanje, ulične borbe, eksplozija ratnog materijala, zalutali metak, itd.) usljed koje je nastupilo tjelesno oštećenje, fizičko ili psihičko oštećenje ili znatno pogoršanje zdravstvenog stanja. Uvjet za ostvarivanje prava na pomoć prema zakonu u FBiH i RS-u je tjelesno oštećenje od najmanje 60% ili trajno tjelesno oštećenje.

Vijeće za osobe sa invaliditetom Bosne i Hercegovine, formirano 2010. godine, nadležno je za provođenje i praćenje provođenja Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom.⁵ Vijeće za osobe sa invaliditetom BiH se sastoji od 20 članova: 10 članova su predstavnici svih nivoa vlasti u BiH, a drugih 10 članova su predstavnici organizacija osoba sa invaliditetom od društvenog interesa u entitetima i Brčko Distriktu.⁶

Nadležnost BHMCA-a u domenu pomoći žrtvama se odnosi na upravljanje centralnom bazom podataka BHMCA-a koja sadrži i podatke o žrtvama mina/ESZR, u skladu sa Zakonom o deminiranju iz 2002. godine. BHMCA će osigurati da se dalje prikupljaju, pohranjuju, analiziraju i dostavljaju podaci o nesrećama izazvanim minama/ESZR, razvrstani po spolu i starosnoj dobi žrtava, kako bi omogućio ažurirani pregled broja žrtava i tačno razumijevanje svih ugroženih grupa. Osim toga, uviđajući značaj integriranja pomoći žrtvama u šire planove, politike i strukture na svim nivoima kako bi osigurali održivu podršku preživjelim, Komisija za deminiranje u BiH i BHMCA će voditi računa da se podaci o žrtvama dostavljaju resornim ministarstvima i da su integrirani u šire planove i sisteme na svim nivoima vlasti u BiH.

Koordinaciono tijelo Bosne i Hercegovine za pomoć žrtvama mina, kasetne municije i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata kao stalno tijelo na nivou BiH biće formalno-pravno uspostavljeno, organizirano i u njegovom radu će uzeti učešće svi relevantni akteri kako bi se osnažila koordinacija. Očekuje se da će njegov rad na zagovaranju dovesti do integracije pomoći žrtvama u relevantne mehanizme koordinacije, uključujući i zdravstvenu i socijalnu zaštitu, invaliditet, obrazovanje i smanjenje siromaštva. Koordinaciono tijelo će nastojati podići nivo svijesti u ključnim ministarstvima u čijoj je nadležnosti pružanje pomoći žrtvama u BiH, u skladu sa obavezama iz domaćeg zakonodavstva i međunarodnih konvencija. Odluka o osnivanju Koordinacionog tijela poslana je na usvajanje Vijeću/Savjetu ministara BiH i očekuje se povratna informacija u što skorije vrijeme.

Strateški cilj 5: Pomoć žrtvama		Žrtve mina/ESZR imaju pristup uslugama koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti, putem kojih ostvaruju svoja prava, kao i mogućnostima koje olakšavaju njihovo učešće i inkluziju u društvo na jednakim osnovama sa drugima		
Operativni ciljevi		Polazišta	Pokazatelji	Ciljano stanje
1.	Od 2018. godine Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama na državnom nivou je formalno-pravno uspostavljeno, sastaje se dva puta godišnje ili prema potrebi češće, na sastancima prisustvuju svi relevantni akteri ⁷	U 2017. organiziran jedan pripremni sastanak državnog Koordinacionog tijela za pomoć žrtvama	Broj sastanaka državnog Koordinacionog tijela za pomoć žrtvama organiziranih godišnje	Najmanje dva sastanka državnog Koordinacionog tijela za pomoć žrtvama organizirana godišnje, na kojima je sačinjen zapisnik i distribuiran nakon sastanka
2.	Do 2019. državno Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama će biti zastupljeno u Vijeću za osobe sa invaliditetom u BiH i ovlašteno da osigura da su prava preživjelih žrtava priznata i integrirana u šire planove za pomoć osobama sa invaliditetom	U 2017. nema predstavnika državnog Koordinacionog tijela za pomoć žrtvama u Vijeću za osobe sa invaliditetom u BiH	Državno Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama službeno predstavljeno u Vijeću za osobe sa invaliditetom u BiH	U 2018. državno Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama službeno predstavljeno u Vijeću za osobe sa invaliditetom u BiH
3.	Nakon rada državnog Koordinacionog tijela za pomoć žrtvama na zagovaranju, pomoć žrtvama će biti uključena u program rada relevantnih mehanizama za koordinaciju u sektoru zdravstva, socijalne zaštite, u oblasti smanjenja siromaštva i koordinacije pomoći osobama sa invaliditetom na nivou ministarstava (Ministarstvo civilnih poslova, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice) i relevantnih odjeljenja Brčko Distrikta i entitetskih i kantonalnih ministarstava da bi se osigurala djelotvorna koordinacija i razmjena informacija.	U 2017. pomoć žrtvama nije uključena u programe rada	Broj mehanizama za koordinaciju koji u svojim programima rada obuhvataju pomoć žrtvama Formalno-pravno prihvatanje šire definicije žrtve iz Konvencije o kasetnoj municiji	Pomoć žrtvama je uključena u programe rada mehanizama za koordinaciju do 2019.

¹ Akcioni plan iz Dubrovnika, mjera 4.1. Jačanje nacionalnih kapaciteta, mjera 4.2. Povećanje učešća žrtava, mjera 4.3. Razmjena informacija, mjera 4.4. Pružanje podrške, pomoć i saradnja

² The CCM Coordinators for 2016 and 2017 on Victim Assistance and international Cooperation and Assistance, Guidance on an Integrated Approach to Victim Assistance, 2016 (Koordinatori pomoći žrtvama prema Konvenciji o kasetnoj municiji za 2016. i 2017. godinu i Koordinatori međunarodne saradnje i pomoći prema Konvenciji o kasetnoj municiji, Smjernice za integrirani pristup pomoći žrtvama, 2016.)

³ Konvencija o kasetnoj municiji, čl. 5. stav 2.(c)

⁴ (Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, Službene novine FBiH br. 36/99, 54/04, 39/06 i 14/09)

⁵ Inicijalni izvještaj BiH o provođenju Konvencije UN-a o pravima osoba sa invaliditetom, 5. mart 2013.

⁶ Ibid.

⁷ Uključujući predstavnike Vijeća za osobe sa invaliditetom, domaće organizacije koje pružaju pomoć žrtvama, Komisiju za deminiranje u BiH i relevantna ministarstva.

4.	BHMAC će kontinuirano prikupljati i analizirati sve podatke o žrtvama mina/ESZR koji su razvrstani po spolu i dobi i dostavljati ih relevantnim ministarstvima da bi osigurao njihovu integraciju u šire sisteme podataka o osobama sa invaliditetom	Situacija od januara 2017.	Broj sistema na državnom nivou sa podacima o povredama i /ili invaliditetu, uključujući i podatke o žrtvama mina/ESZR, razvrstanih po spolu i starosnoj dobi	Od januara 2018. podaci o žrtvama mina/ESZR razvrstani po spolu i starosnoj dobi integrirani u šire sisteme podataka o povredama i invaliditetu
----	--	----------------------------	--	---

Upravljanje preostalom kontaminacijom

Od BiH se očekuje da 2025. godine dođe do faze završetka¹ identifikacije i čišćenja svih poznatih kontaminiranih površina, čime će preći sa faze sa težištem na proaktivne operacije izviđanja i čišćenja na fazu rješavanja preostale kontaminacije minama/ESZR u kojoj će koristiti odgovarajući reaktivan odgovor u cilju smanjenja prijetnji preostale kontaminacije.² Kako BiH bude napredovala ka ovoj tranziciji, planiranje održivog upravljanja preostalom kontaminacijom će dobivati na značaju i zahtijevati će veći strateški fokus. Ovaj proces često karakterizira i prijelaz sa programa izviđanja i čišćenja koji je pretežno finansiran iz međunarodnih izvora na kontekst u kojem su nadležnosti prenesene na postojeće državne strukture, a operacije se finansiraju iz državnog budžeta.

Nekoliko domaćih aktera ima važnu ulogu u programu protivminskog djelovanja BiH i od suštinske su važnosti za uspješnu identifikaciju i čišćenje mina/ESZR. S obzirom na svoje tehničke kapacitete, BiH je u dobroj poziciji da efikasno i djelotvorno upravlja svojim dugoročnim problemom preostale kontaminacije sa vlastitim kapacitetima. Ipak, važno je da relevantni akteri pokrenu proces planiranja upravljanja preostalom kontaminacijom prije nego što BiH ispuni svoje obaveze prema članu 5. odnosno članu 3. dvije glavne konvencije. Ti akteri trebaju sagledati cijeli niz pitanja, uključujući i buduće upravljanje i lokaciju baze podataka o protivminskim akcijama na državnom nivou. BiH se obavezuje da će kroz učešće svih relevantnih aktera izraditi strategiju za upravljanje preostalom kontaminacijom do 2022. godine. Aktivno učešće Oružanih snaga BiH i uprava civilne zaštite na nivou entiteta i Brčko Distrikta će u tome biti izuzetno bitno s obzirom da je predviđeno da imaju jaču ulogu u rješavanju preostale kontaminacije.

Provođenje Strategije BiH

BiH će pod vodstvom Komisije za deminiranje u BiH koja djeluje u okviru Ministarstva civilnih poslova BiH i u direktnoj je saradnji sa BHMACH-om, osigurati potpuno provođenje ove Strategije. BHMACH će preuzeti vodstvo u izradi akcionih planova sa odgovarajućom procjenom potrebnih finansijskih sredstava te ostvarenja pet strateških ciljeva, sa fokusom na operacionalizaciju strateških ciljeva.

Praćenje, revizija i evaluacija Strategije BiH

Praćenje provođenja Strategije i njena revizija pružaju mogućnost da se bolje shvate postignuća i izazovi i da se omogući programu da prilagodi svoj pravac i strukturu te da se unaprijede buduće verzije Strategije. Praćenje provođenja Strategije predstavlja kontinuiranu funkciju u kojoj se koristi sistematsko prikupljanje informacija o pokazateljima kako bi se ključnim akterima pružile informacije o nivou postignutog napretka i ostvarenju operativnih ciljeva, izmjerenih prema polazištima i ciljanim stanjima kao indikatorima ostvarenja operativnih ciljeva koji su postavljeni u Strategiji.

BHMACH je, u direktnoj saradnji sa relevantnim akterima, odgovoran za praćenje provođenja ove Strategije. Za to su preduvjet djelotvorno upravljanje informacijama sa jasnim kriterijima za prikupljanje, pohranjivanje, analizu i dostavu informacija, sistemi izvještavanja i kvalitetna koordinacija i saradnja sa relevantnim akterima. Praćenje će omogućiti identifikaciju prednosti i nedostataka programa protivminskog djelovanja BiH i omogućiti će BHMACH-u i partnerima da rješavaju probleme, da unaprijede aktivnosti, nadograde postignuti uspjeh i da se prilagode promjenjivim okolnostima.

BHMACH i Komisija za deminiranje u BiH će tražiti prvu reviziju Strategije 2020. godine, a zatim 2023. godine kako bi sagledali postignuti napredak i prilagodili Strategiju svim eventualnim promjenama u ovom kontekstu, ukoliko bude potrebno, te da bi osigurali njenu kontinuiranu relevantnost. U slučaju znatnih kontekstualnih promjena, revizija se može zahtijevati i prije 2020. godine kako bi Strategija ostala relevantna.

DODACI

Dodatak I: Program radionice strateškog planiranja protivminskih akcija u BiH i određivanja prioriteta, održane u novembru 2016.

Day 1: Monday 7 November				
Time	Session	Content	Responsible	Method
09.45 – 10.00	Participant registration	Registration of all workshop participants	Workshop participants	
10.00 – 10.40	Opening session	Formal opening of the workshop and welcome	Demining Commission BHMACH	
10.40 – 11.00	Introduction to the workshop	Workshop overview, objectives and goals	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	
11.00 – 12.00	Introduction to BiH's national mine action programme	Brief history, key achievements main challenges and way ahead	Mr Tarik, BHMACH	Presentation
12.00 – 12.20			The Armed Forces of Bosnia and Herzegovina	Presentation
12.20 – 13.20	Lunch			
13.20 – 14.00	Introduction to BiH's national mine action programme	Brief history, key achievements main challenges and way ahead	The Federation of Bosnia and Herzegovina Civil Protection Norwegian People's Aid (NPA)	Presentation
14.00 – 14.30	Introduction to BiH's national mine action programme	Questions and answers General discussions	All participants	Discussions
14.30 – 15.00	Introduction to Strategic Planning	Presentation of good practices and lessons learnt in strategic	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor	Presentation

¹ "Završetak" se u ovom kontekstu odnosi na mine/ESZR otkrivene nakon što su ugrožene države završile proaktivno izviđanje i/ili čišćenje svih poznatih i sumnjivih opasnih površina, čime su ih proglasile sigurnim za normalnu ljudsku upotrebu.

² Preostala kontaminacija u ovom kontekstu se odnosi na kontaminaciju minama/ESZR otkrivenim nakon svih razumnim napora da se identificiraju i tretiraju sve sumnjive površine.

15.00 – 15.15	Coffee Break	planning processes globally	Strategic Management	
15.15 – 15.45	Mainstreaming operational efficiency in strategic planning	Operational efficiency and key land release principles, Land Release IMAS 07.11	Ms. Helen Gray, GICHD Advisor Operational Efficiency	Presentation
15.45 – 16.00	Wrap-up of day 1	Summary of the day Questions & answers	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	

Day 2: Tuesday 8 November

Time	Session	Content	Responsible	Exercises
09.00 – 09.15	Recap	Key points from Day 1	Ms Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	
09.15 – 09.45	Mainstreaming information management in strategic planning	Key IM principles IM and strategic planning	Ms Anne-Li Naclér, GICHD Advisor, Information Management	
09.45 – 10.15	Mainstreaming gender and diversity in strategic planning	Presentation of key gender and diversity issues	Ms Arianna Calza-Bini, GMAP Director	
10.15 – 10.30	Coffee Break			
10.30 – 10.45	Understanding the context: introduction	Introduction to context analysis tools	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	
10.45 – 12.30	Context Analysis	- Stakeholder analysis, - Strengths, weaknesses, opportunities and threats (SWOT) analysis - PESTLE	Participants work in groups using different context analysis tools	
12.30 – 13.30	Lunch			
13.30 – 15.00	Context Analysis	Group work, continued Group presentations and discussions Questions & answers Discussions	Workshop participants	
15.00 – 15.15	Coffee Break			
15.15 – 16.00	Review of the day and overview of tomorrow's programme	Feedback/questions from participants	GICHD	

Day 3: Wednesday 9 November

Time	Session	Content	Responsible	Method
09.00 – 09.15	Recap	Key points from Day 2	GICHD	Presentation
09.15 – 09.45	BiH 2009–2019 national strategy	Key aspects of current strategy evaluation feedback: limitations and challenges	BHMAC Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentations
09.45 – 10.00	Vision, mission, and objectives	How do vision, mission, objectives and outcomes differ?	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentation
10.00 – 10.30		Define and agree upon vision, mission and time-line for the national mine action strategy	Divide participants into groups, each group suggests a vision, mission and time-line	Group work
10.30 – 10.45	Coffee Break			
10.45 – 12.30	Vision, mission and time-line	Group presentations on vision, mission and time-line. Feedback and discussions. Agree on vision and mission	Each group presents a suggested vision, mission and time-line.	Group work
12.30 – 13.30	Lunch			
13.30 – 14.45	Strategy structure	Discuss and agree on proposed strategy structure.	BHMAC Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management Workshop participants	Presentations Group discussions
14.45 – 15.15	Strategy structure	Enabling strategy monitoring and evaluation (M&E) Baselines, targets, indicators, outcomes, objectives	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentation
15.15 – 15.30	Coffee Break			
15.30 – 16.00	Review of the day/overview of tomorrow's programme	Participant feedback; requests and suggestions	GICHD Workshop participants	

Day 4: Thursday 10 November

Time	Session	Content	Responsible	Method
09.00 – 09.15	Recap	Key points from Day 3	GICHD	
09.15 – 10.30	Drafting strategy sections	Participants are divided into working groups, covering each strategy section, based on their experience and expertise	For each strategy section, each working group is tasked to develop: - Objective - Outcomes - Targets - Indicators - Baseline	Group work
10.30 – 10.45	Coffee Break			
10.45 – 12.30	Drafting strategy Sections	As above.	As above.	Group work
12.30 – 13.30	Lunch			
13.30 – 15.00	Group work presentations	Group work presentations Questions and answers Group discussions	Each group presents on the above, Feedback from workshop participants.	Group presentations
15.00 – 15.15	Coffee Break			

15.15 – 15.45	Monitoring and reviewing the national strategy	Key aspects of the monitoring and reviewing phases. Future plans and action points	BHMAC GICHD	Presentations
15.45 – 16.15	Way ahead: finalising and approving the national strategy	Agree on next steps, define roles and responsibilities.	BHMAC GICHD	Presentations

Dodatak II: Lista učesnika radionice strateškog planiranja protivminskih akcija i određivanja prioriteta, održane u novembru 2016.

Br.	Ime	Prezime	Organizacija	Funkcija
1	Ilija	Mikić	Oružane snage BiH	Oficir za osiguranje kvaliteta deminiranja
2	Refik	Fazlić	Oružane snage BiH	pukovnik, šef ureda za deminiranje UXO
3	Branka	Vitković	BHMAC	Viša stručna saradnica za upozoravanje na mine
4	Esher	Sadagić	BHMAC	Viši stručni saradnik za pomoć žrtvama mina
5	Goran	Ždrale	BHMAC	Viši stručni saradnik za analizu i izvještavanje
6	Ivana	Radonjić	BHMAC	Stručni saradnik, prevodilac
7	Muvedeta	Tuno	BHMAC	Viši stručni saradnik za izradu projekata
8	Ranko	Banjac	BHMAC	Šef upravljanja kvalitetom
9	Tarik	Šerak	BHMAC	Šef odsjeka za upravljanje PMD
10	Viktor	Filipović	BHMAC	Zamjenik šefa
11	Zdravko	Jonjić	BHMAC	Pomoćnik direktora za operacije
12	Željko	Đogo	BHMAC	Viši stručni saradnik za analizu i izvještavanje
13	Tatjana	Bojinović	BHMAC Banja Luka	Šef Kancelarije za osiguranje kvaliteta
14	Nebojša	Stjepanović	Civilna zaštita Brčko Distrikta	Šef jedinice za deminiranje i EOD
15	Blažen	Kovač	Komisija za deminiranje u BiH	Član
16	Sead	Muratović	Eco-Sport Group Sarajevo	Predsjednik
17	Melchior	Opielewicz	EUFOR	Šef odsjeka za za PMD
18	Željko	Kalinić	EUFOR	Šef terenskih operacija
19	Enes	Dolić	Federalna uprava civilne zaštite	Šef sektora za deminiranje, šef deminerskih operacija u FBiH
20	Murat	Baručija	Federalna uprava civilne zaštite	Šef organizacione jedinice za deminiranje i uništavanje NUS-a
21	Mustafa	Kadribegović	Federalna uprava civilne zaštite	Stručni sarsaradnik za planiranje i vođenje operacija
22	Saša	Sarić	Genesis	Koordinator projekta za upozoravanje na mine
23	Zorica	Lučić	MKCK	Odgovorna za saradnju sa DCKBiH pri ICRC
24	Gregor	Sančanin	ITF	Šef Ureda za implementaciju BiH
25	Marija	Trlin	Centar za obuku pasa za otkrivanje mina u BiH	Službenica za odnose s javnošću/upravljanje projekata
26	Milenko	Tomić	Ministarstvo odbrane	Viši stručni saradnik za civilno-vojnu saradnju
27	Darvin	Lisica	NPA	Regionalni direktor za Jugoistočnu Evropu
28	Svjetlana	Pavlović	Posavina bez mina	Direktorica
29	Snježana	Kovač	Crveni krst Republike Srpske	Koordinatorica programa za upozoravanje na mine
30	Senadin	Kumro	Crveni križ Federacije BiH	Koordinator programa UM, SALW, DPP
31	Ivana	Grujić	Društvo Crvenog krsta/križa BiH	Koordinatorica programa za humanitarna pitanja
32	Milisav	Pantić	Republička uprava civilne zaštite	Viši stručni saradnik za planiranje i izvještavanje
33	Željko	Volaš	UDAS	Predsjednik

Dodatak III: Zadaci Komisije za deminiranje u BiH i BHMAC-a, prema Zakonu o deminiranju u BiH iz 2002. godine
Osnovni zadaci Komisije za deminiranje u BiH, prema Zakonu o deminiranju u BiH, obuhvataju:

- 1) Predstavlja Bosnu i Hercegovinu na konferencijama koje se odnose na protivminske akcije
- 2) Odobravanje standarda i prijedlog kandidata za vodeće funkcije u BHMAC-u
- 3) Odobravanje internih propisa za rad BHMAC-a
- 4) Poboljšavanje saradnje između FBiH i RS-a
- 5) Podnošenje redovnih izvještaja Vijeću ministara BiH
- 6) Redovno izvještavanje Odbora donatora o programu protivminskog djelovanja

BHMAC obavlja sljedeće zadatke, prema Zakonu o deminiranju u BiH:

1. Održavati i voditi centralnu bazu podataka o minskim poljima i kapacitete za mapiranje
2. Predlagati tehničke i sigurnosne standarde, kao i standarde osiguranja kvaliteta izvršenih operacija deminiranja i predlagati certifikate na odobrenje Komisiji
3. Pregledati dokaze o kvalificiranosti međunarodnih i domaćih firmi za deminiranje za njihovu akreditaciju
4. Predlagati standarde za obuku koju će odobriti Komisija, te pratiti i izvještavati o njihovoj provedbi
5. Pripremati prijedloge za rad na deminiranju područja koja su na međuentitetskoj liniji razgraničenja, koje će odobriti Komisija
6. Pripremati planove rada i proračune za svoje aktivnosti, kao i izvještaje i obračune, koje će odobriti Komisija za deminiranje u BiH i nakon toga dostaviti Odboru donatora

Dodatak IV: Ključni rizici za program (koje su identificirali učesnici radionice strateškog planiranja održane u Sarajevu u novembru 2016.)

- Smanjeno interesovanje donatora
- Ograničena finansijska sredstva
- Raniji problemi u rukovođenju BHMAC-om i negativan publicitet
- Nepostojanje kvalitetnog procesa upravljanja informacijama

- Smanjena operativna efikasnost
- Ograničeno provođenje procesa vraćanja površina

Dodatak V: Očekivani doprinos minskih akcija ostvarenju ciljeva održivog razvoja¹

Dodatak VI: Odgovornost BHMAC-a u pogledu mjera upozoravanja na mine (preuzeto iz Standarda za upozoravanje na mine BiH)

Poglavlje II

ODGOVORNOSTI I MJERODAVNOSTI

BHMAC ima slijedeće odgovornosti i mjerodavnosti:

1. Provodi akreditaciju organizacija i certifikaciju njihovih operacija sukladno Vodiču za akreditiranje UM organizacija.
2. Upravlja, koordinira i nadzire prikupljanje podataka i procjenu potreba sukladno Standardu i osigurava transparentnost potreba za UM.

¹ GICHD-UNDP, Leaving no one behind : Mine Action and the Sustainable Development Goals, (Niko ne smije biti izostavljen : Minske akcije i ciljevi održivog razvoja), februar 2017.

3. Uspostavlja bazu podataka prikupljenih u sklopu procjene potreba za UM, podataka o provedenom nadzoru UM aktivnosti i podataka dobivenih kroz koordinaciju, kao dio baze podataka BHMACH-a za protivminske akcije. Također, osigurava dostupnost informacija svim nositeljima aktivnosti.
4. Razmjenjuje prikupljene podatke sa relevantnim organizacijama iz ostalih sektora (zdravstvo, izobrazba, poljoprivreda, promet, informiranje i dr.).
5. Osigurava nositeljima aktivnosti pristup izvještajima procjene.
6. Osigurava da državna procjena potreba za UM sadrži informacije o planiranim aktivnostima i strategijama drugih organizacija.
7. Izrađuje vodič/smjernice o provedbi procjene potreba.
8. Distribuirala rezultate procjene ostalim relevantnim organizacijama.
9. Priprema državni plan za UM, kao dio državnog plana protivminskih akcija.
10. Koordinira sa UM i drugim organizacijama uključenim u protivminske akcije u pripremi državnog plana, kako bi se izbjeglo dupliciranje aktivnosti i nepotrebno trošenje resursa.
11. Osigurava informacije i resurse radi pomoći u planiranju.
12. Koordinira sa organizacijama iz drugih sektora (npr. izobrazba, informiranje, itd.) u planiranju protivminskih akcija, uključujući UM.
13. Odobrava planove organizacija u okviru stalnog procesa certificiranja operacija UM-a.
14. Osigurava provedbu UM projekta sukladno potrebama i prioritetima određenim u fazi procjene i planiranja.
15. Uspostavlja operativni mehanizam nadzora nad provedbom aktivnosti UM organizacija na državnom nivou.
16. Provođa nadzor nad pristupom ugroženim zajednicama i ciljnim skupinama.
17. Pruža stručnu i savjetodavnu pomoć UM organizacijama, te podršku provedbi UM projekata angažiranjem unutarnjih i vanjskih resursa (tehnička pomoć, stručna pomoć, medijsko osoblje i dr.).
18. Pomaže u koordiniranju između UM organizacija i drugih vladinih agencija i sektora.
19. Osigurava prikupljanje i analiziranje informacija dobivenih nadzorom prije procesa evaluacije.
20. Nadzire promjene u državnom kontekstu protivminskih akcija i omogućuje razmjenu rezultirajućih informacija.
21. Prati promjene u općem operativnom okruženju kroz prikupljanje, analizu i distribuiranje informacija dobivenih kroz nadzor UM-a i ostalih aktivnosti (npr. pomoć žrtvama mina).
22. Podstiče UM organizacije na provedbu evaluacije vlastitih UM projekata.
23. Provođa evaluaciju državnog UM programa i aktivnosti, kao dijela državnog plana protivminskih akcija.
24. Podstiče razmjenu informacija između UM organizacija ili drugih relevantnih nositelja aktivnosti, te prikupljanje i distribuiranje rezultata evaluacije kao "naučenih lekcija".
25. Osigurava planiranje i djelovanje prema nalazima i rezultatima evaluacije.

Finansijski plan za provedbu

Strategije protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2018-2025

Realizacija Strategije protivminskog djelovanja 2009.-2019. u proteklih devet godina njenog provođenja, karakterizira obim prikupljenih i utrošenih sredstava na nivou od 50% od planiranog. Prikupljanje i utrošak sredstava od strane donatora je ostao na približno istom nivou tokom cijelog perioda, što se pokazalo kao veoma dobro jer nije došlo do povećanja obima prikupljanja, izdavanja i utroška sredstava iz domaćeg izvora. Tabela 1. prikazuje obim prikupljeni i u trošenih sredstava po godina provedbe Strategije.

Godina provedbe	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	UKUPNO
Izvori BiH (mil. KM)	26.59	30.78	20.12	16.88	16.73	21.48	19.51	18.97	171.06
Donatori (mil. KM)	29.47	27.05	20.53	16.63	18.77	20.49	15.63	14.76	163.33
Ukupno osigurano (mil. KM)	56.06	57.83	40.65	33.51	35.50	41.97	35.14	33.73	334.39

Tabela 1. Finansijski pregled PMD 2009-2016

U 2017. godine je utrošeno ukupno 32 miliona KM. Prosjek od 40,71 miliona KM po godini nam govori da je to obim prikupljenih sredstava koji se može očekivati i u budućem osmogodišnjem periodu, koliko je predviđeno novom Strategijom protivminskog djelovanja za period 2018.-2025. Ostvarenjem nove Strategije, Bosna i Hercegovina ispunit će zahtjeve iz Otawске konvencije.

U proteklih devet godina provođenja Strategije PMD 2009-2019, na sličan način kao finansijski, karakterizira se i provođenje Operativnog plana s tom razlikom da je u posljednje tri godine primjetan pad rezultata u operacijama vraćanja zemljišta krajnjim korisnicima (Land release). Ovaj trend opadanja ukazuje da nisu samo novčana sredstva, odnosno njihov nedovoljan obim prikupljanja, jedini razlog nedovoljnog provođenja protivminskog djelovanja, već je opala i efikasnost ne-tehničkih i tehničkih metoda.

	2009-početak	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 -početak	UKUPNO
Sumnjiva površina SOPO /km ² /	1.555	494 km ²								1.061	
Čišćenje km ²	1.94	2.35	3.13	1.3	1.89	1.85	1.64	1.33	0.83		16.26
Tehničko izviđanje km ²	10.8	9.39	9.56	7.46	9.17	10.12	8.39	10.39	8.33		83.61
UKUPNO km ²	12.74	11.74	12.69	8.76	11.06	11.97	10.03	11.72	9.16		99.87

Tabela 2. Operativni pregled PMD 2009-2017

Tabela 2. prikazuje izvršenje operativnih planova u posljednjih devet godina. Ukupna vraćena površina iznosi 494 km², ukupno otkazana (NTI) iznosi 394,13 km². Ukupno tehničke metode (čišćenje + teh. izviđanje) iznose 99,87 km² i odnos NTI – TI metoda je 80 % - 20%.

Komisija za deminiranje u BiH i Centar za uklanjanje mina u BiH u saradnji sa delegacijom Evropske unije u Bosni i Hercegovini je pokrenula projekat Land release IPA 2011, kako bi pokušali iznaći efikasniji i efektivniji način upotrebe operativnih i finansijskih sredstava, kao i uskladjivanje domaćih Standarda sa Međunarodnim standardima za humanitarno deminiranje (IMAS). Projekat se provodio od 2012. godine do 2015. godine. Provedeno je pet pilot projekata na različitim geografskim, klimatskim i minskim područjima u Bosni i Hercegovini. Poslje pilot projekata koji su pokazali dobre rezultate, nastavilo se sa provođenjem nove metodologije. Do sada je ukupno završeno 11 MSP-ova ukupne površine 42,8 km². U progresu je 10 MSP-ova ukupne površine 42 km². Rezultati završenih MSP-ova prikazani u Tabeli 3. ukazuju da je nova

Minsko sumnjivo područje MSP	SOP površina (m ²)	Otkazano (m ²)	Broj pronađenih i uništenih mina	Očišćeno (m ²)	Redukovano (m ²)	Fizičko tretiranje (istražne staze m ²)	Vraćena površina (m ²)	Broj mina (ha)
Podvelež	5,990,000	5,675,011	23	8,660	190,631	44,876	5,990,000	27
Kupres	9,410,000	9,294,082	18	32,992	206,770	17,018	9,410,000	5
Avramovina	1,310,000	852,235	32	20,002	297,845	30,063	1,310,000	16
Tursanovo Brdo	1,550,000	1,243,770	46	12,894	274,629	40,765	1,550,000	36
Vlasici	2,500,000	2,000,738	258	23,881	211,267	24,768	2,500,000	108
Brezicani	3,380,000	2,726,101	36	3,173	651,187	72,234	3,380,000	113
Lukavica	6,770,000	2,291,617	40	9,366	305,056	53,133	6,770,000	43
Praca	2,141,221	1,746,520	132	26,959	381,791	53,638	2,141,221	49
Velika Dreznica - Suicka poljana	3,900,000	3,524,686	380	45,393	515,149	121,776	3,900,000	84
Mitrići	2,039,000	1,730,631	66	40,814	322,262	50,476	2,039,000	16
Josanica - Turija	3,798,741	3,552,931	113	18,301	229,565	61,238	3,798,741	62
UKUPNO	42,788,962	34,638,322	1144	242,432	3,586,153	569,985	42,788,962	47

Tabela 3. Pregled završenih MSP-ova

metodologija efikasnija ako se uzme u obzir da je odnos netehničkih u odnosu na tehničke 91% - 9%, kao broj pronađenih mina po hektaru koji sa da u prosjeku iznosi 47. Na osnovu ovih pretpostavki i činjenice da će u novoj Strategiji protivminskog djelovanja 2018-2025 upravo nova metodologija biti osnova za provođenja strateškog cilja 3., urađena je projekcija potrebnih finansijskih sredstava za ispunjenje iste. Godine 2016, 2017 i 2018. su prelazne godine na uvoženju nove metodologije i karakteriše ih provođenje operativnih poslova na ova dva načina, stari "tradicionalni" i novi.

U martu 2019. godine ističe rok za provedbu drugog produženja po Otašskoj konvenciji koju je dobila Bosna i Hercegovina 2008. godine. Komisija za deminiranje u BiH je odlučila 2017. godine da pokrene izradu prijedloga Zahtjeva za produženje roka Bosne i Hercegovine prema Otašskoj konvenciji, privremeno na dvije godine na preiod 2019-2021. Za ove potrebe je urađen operativni i finansijski plan za 2019. i 2020. godinu (Tabela 4. i Tabela 5.)

VRAĆANJE POVRŠINE km ²		2019	2020	Ukupno m ²
Aktivnost	Implementator			
Otkazana površina - netehničko izviđanje	BHMAC	82,000,000	97,000,000	179,000,000
Otkazana površina - netehničko izviđanje	BHMAC-OS BiH-NPA	30,000,000		30,000,000
Redukovana površina - tehničko izviđanje	Akreditovane organizacije	13,000,000	13,000,000	26,000,000
Očišćena površina - čišćenje mina	Akreditovane organizacije	1,000,000	1,000,000	2,000,000
Ukupno		126,000,000	111,000,000	237,000,000
NETEHNIČKO IZVIĐANJE I OBILJEŽAVANJE m ² /broj znakova		2019	2020	Ukupno m ² /broj znakova
Aktivnost	Implementator			
Obrađena SOPO - netehničko izviđanje	BHMAC	131,600,000	131,600,000	263,200,000
Hitno obilježavanje	BHMAC	9,000	9,000	18,000

Tabela 4. Operativni plan za produženje roka za dvije godine 2019-2020

VRAĆANJE POVRŠINE (milijon KM)		2019	2020	Ukupno mil. KM
Aktivnost	Implementator			
Otkazana površina - netehničko izviđanje	BHMAC	2,950,000	2,950,000	5,900,000
Otkazana površina - netehničko izviđanje	(BHMAC-OS BiH-NPA)	1,760,000		1,760,000
Redukovana površina - tehničko izviđanje	Akreditovane organizacije	28,600,000	28,600,000	57,200,000
Očišćena površina - čišćenje mina	Akreditovane organizacije	4,200,000	4,200,000	8,400,000
Ukupno		37,510,000	35,750,000	73,260,000
NETEHNIČKO IZVIĐANJE I OBILJEŽAVANJE (milijon KM)		2019	2020	Ukupno mil. KM
Aktivnost	Implementator			
Obrađena SOPO-netehničko izviđanje	BHMAC	2,950,000	2,950,000	5,900,000
Hitno obilježavanje	BHMAC	50,000	50,000	100,000
Ukupno		3,000,000	3,000,000	6,000,000
Sve ukupno		40,510,000	38,750,000	79,260,000

Tabela 5. Finansijski plan za produženje roka za dvije godine 2019-2020

Nakon privremenog produženja Bosna i Hercegovina će podnijeti Zahtjev za konačno produženje kojim bi se definirao krajnji rok za rješavanje minskog problema. Prema operativnim i finansijskim pokazateljima to bi mogla biti 2025. godina kako je predviđeno novom Strategijom protivminskog djelovanja 2018-2025. Od 2020. godine očekuje se puna primjena nove metodologije vraćanja zemljišta krajnjim korisnicima, tako da je za očekivati da se udio tehničkih metoda još smanji u odnosu na netehničke na nivo od 7-8%. Na osnovu svega naprijed navedenog, sačinjen je finansijski plan koji predviđa da je potrebno oko 336.2 miliona KM (Tabela 6.) za realizaciju nove Strategije protivminskog djelovanja 2018-2025.

Financiranje za period 2019-2020. Vladini resursi i donatorski resursi

Vladini resursi BAM: OS BiH: 2019 - 4.5 mil, 2020 - 4.5 mil, BHMAC: 2019 - 5.945 mil, 2020 - 5.945 mil.

Donatorski resursi BAM: 2019 - NPA - 4.5 mil, ITF - 10.610 mil, EU, UNDP, ICRC - 4 mil; 2020 - NPA - 4.5 mil, ITF - 7.975 mil, EU, UNDP, ICRC - 3.825 mil.

Financiranje za period 2021-2025, Vladini resursi i donatorski resursi

Vladini resursi BAM: 2021 - 21.550 mil, 2022 - 21.550 mil, 2023 - 21.550 mil, 2024 - 21.550 mil, 2025 - 21.550 mil.

Donatorski resursi BAM: 2021 - 21.550 mil, 2022 - 21.550 mil, 2023 - 21.550 mil, 2024 - 21.550 mil, 2025 - 21.550 mil.

Navedeni podaci su dobijeni na osnovu Izvještaja o protuminskom djelovanju i Finansijskog plana za realizaciju Strategije protuminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2018-2025.

Na početku godine	SOPO (km ²)	Redukcija SOPO (km ²)	Za period 2021- 2025 cca 8% za tehničke metode (km ²)	Prosječna cijena teh. metoda /KM/	MRE/LMWA (mil. KM)	Potrebna sredstva (mil. KM)	Sredstva BHMAL (mil. KM)	UKUPNO (mil. KM)
2018	1061	112		4.2/2.2	3	35.5	5.9	41.4
2019	949	126		4.2/2.2	3	34.61	5.9	40.51
2020	823	111		4.2/2.2	3	32.85	5.9	38.75
2021	712	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
2022	569.6	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
2023	427.2	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
2024	284.8	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
2025	142.4	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
UKUPNO						289.0	47.2	336.2

Tabela 6. Stanje SOPO na početku 2018. i pretpostavke za smanjenje do 2025. godine sa finansijskim planom za realizaciju

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, na 176. sjednici, održanoj 05.08.2019. godine, donijelo je

ODLUKU O USVAJANJU STRATEGIJE PROTUMINSKOG DJELOVANJA BOSNE I HERCEGOVINE 2018. – 2025. GODINE

Članak 1.

(Predmet Odluke)

Ovom Odlukom usvaja se Strategija protuminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2018. - 2025. godine i ista čini sastavni dio ove Odluke.

Članak 2.

(Praćenje, realizacija i izvješćivanje)

- (1) Za praćenje i realizaciju Strategije protuminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2018. - 2025. godine zadužuje se Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine - Povjerenstvo za deminiranje u Bosni i Hercegovini.
- (2) Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine - Povjerenstvo za deminiranje u Bosni i Hercegovini će jednom godišnje izvješćivati Vijeće ministara Bosne i Hercegovine o realizaciji Strategije protuminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2018. - 2025. godine.

Članak 3.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 121/19
05. kolovoza 2019. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

Strategija protuminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2018 - 2025

Lista kratica

APMBC	Konvencija o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina i o njihovom uništenju
PP	Protupješački
PT	Protutenkovski
BHMAL	Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini
BiH	Bosna i Hercegovina
CCM	Konvencija o kasetnoj municiji
CCW	Konvencija o određenom konvencionalnom oružju
POPO	Potvrđena opasna površina
CPDBH	Vijeće za osobe sa invaliditetom Bosne i Hercegovine
CRPD	Konvencija o osobama sa invaliditetom
EOD	Uništavanje minsko-eksplozivnih sredstava
ESZR	Eksplzivna sredstva zaostala iz rata
EU	Europska unija
EUFOR	Snaga Europske unije
FBIH	Federacija Bosne i Hercegovine
GFAP	Opći okvirni sporazum za mir
GICHD	Međunarodni centar za humanitarno deminiranje iz Ženeve
GPMD	Program rodne ravnopravnosti u protuminskom djelovanju
HI	Handicap International
IFOR	Snaga za provođenje mira u BiH
IMAS	Međunarodni standardi za protuminske akcije
IM	Upravljanje informacijama
IEBL	Međuentitetska linija razgraničenja
LIS	Istraživanje utjecaja mina

MCP	Ministarstvo civilnih poslova BiH
MO	Ministarstvo obrane BiH
MLJPI	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH
Mjere UM	Mjere upozoravanja na mine
NVO	Nevladina organizacija
NMAS	Standardi za protuminske akcije BiH
NPA	Norveška narodna pomoć
NTI	Netehničko izviđanje
PIC	Vijeće za provedbu mira
PWD	Osobe sa invaliditetom
RS	Republika Srpska
SADD	Podaci razvrstani po spolu i dobi
SOPO	Sumnjiva opasna površina
SOP	Standardne operativne procedure
TI	Tehničko izviđanje
UN	Ujedinjene nacije
UNDP	Razvojni program Ujedinjenih nacija
UNMAC	Centar za uklanjanje mina Ujedinjenih nacija
VA	Pomoć žrtvama

Sažetak

Strategija protuminskog djelovanja Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Strategija) predstavlja viziju, misiju, strateške i operativne ciljeve programa protuminskog djelovanja Bosne i Hercegovine za razdoblje 2018.-2025. Krajnje stanje kao rezultat Strategije su izvršene obveze BiH u pogledu izviđanja i čišćenja prema Konvenciji o zabrani uporabe, stvaranja zaliha, proizvodnje i transporta protupješačkih mina i o njihovom uništenju.

Vizija

Bosna i Hercegovina bez mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata, u kojoj će maloljetne i punoljetne ženske i muške osobe obnašati aktivnosti neophodne za život bez opasnosti po vlastitu sigurnost i u kojoj će žrtve mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata biti integrirane u društvo i u potpunosti uživati svoja prava.

Misija

Razviti efikasan i djelotvoran program protuminskog djelovanja BiH koji će omogućiti sigurno korištenje zemljišta i zadovoljiti potrebe ugroženih zajednica putem dobro koordiniranih i djelotvorno izdanih zadataka za izviđanje i čišćenje, te putem mjera upozoravanja na mine i pružanja pomoći žrtvama mina/ESZR.

Strateški ciljevi

Strategija predviđa pet strateških ciljeva; za svaki strateški cilj je postavljeno nekoliko operativnih ciljeva, polazišta, pokazatelja i ciljanih stanja kao indikatora ostvarenja operativnih ciljeva.

1. Procedure kvalitetnog upravljanja informacijama osiguravaju prikupljanje, pohranjivanje, analizu i razmjenu relevantnih informacija, kao i njihovo korištenje za efikasno i djelotvorno planiranje, postavljanje prioriteta, izdavanje zadataka i provođenje protuminskih akcija.
2. Program protuminskog djelovanja BiH je promoviran u zemlji i na međunarodnoj razini da bi se povećala njegova vidljivost i unaprijedili odgovornost, predanost i potpora države.
3. Veličina i utjecaj problema kontaminiranosti minama/ESZR je preciziran i potvrđen; problem se rješava u skladu sa standardima za protuminske akcije BiH, pri čemu se osigurava vraćanje sigurnih površina ugroženim zajednicama na korištenje.
4. Sigurno ponašanje se promovira kroz mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti da bi se smanjio broj nesreća izazvanih minama/ESZR i podržale sigurne i održive aktivnosti neophodne za život.
5. Sve žrtve mina/ESZR sudjeluju u društvu na jednakim osnovama sa drugima; njihove potrebe su identificirane i zadovoljene, a njihove egzistencijalne prilike unaprijeđene kroz pomoć utemeljenu na pravima i koja uvažava različitosti.

Da bi osigurala da BiH blagovremeno ispunjava svoje obveze u pogledu čišćenja mina/ESZR, država će blagovremeno poduzeti mjere i aktivnosti na produženju roka određenog za uništavanje protupješačkih mina, prema članku 5. Otavske konvencije i osigurati poštivanje i primjenu novo usvojenih standarda za protuminske akcije i standardnih operativnih procedura BiH. Osim toga, BiH će osigurati potpuno provođenje procesa vraćanja površina na uporabu, što će rezultirati djelotvornijim operacijama izviđanja i čišćenja. Centar za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine se obvezuje da će voditi računa da se kroz kvalitetno upravljanje informacijama prikupljaju, pohranjuju, analiziraju i razmjenjuju sve relevantne informacije te da se koriste u svrhu učinkovitog i djelotvornog planiranja, određivanja prioriteta, izdavanje zadataka i provođenje protuminskih akcija.

U svemu tomu, princip održivosti je od ključnog značaja; on je posebno bitan za operativne ciljeve koji se odnose na upozoravanje na mine i pomoć žrtvama mina/ESZR, kao i za integraciju mjera upozoravanja na mine u obrazovne sustave i pomoći žrtvama mina/ESZR u šire mehanizme zaštite osoba sa invaliditetom, zdravstvene i druge zaštite, uviđajući da će se te aktivnosti nastaviti i nakon što budu ispunjene obveze čišćenja mina/ESZR u skladu sa dvije gore pomenute Konvencije.

BiH će promovirati svoj program protuminskog djelovanja u zemlji i na međunarodnoj razini, nastojeći da unaprijedi transparentnost i vidljivost programa i promovirati će veću odgovornost, predanost i potporu države (uključujući i finansijsku potporu). Izradit će plan prikupljanja finansijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora financiranja, sa jasno preciziranim iznosima planiranim na godišnjoj razini. Izradit će akcijske planove za realizaciju strateških ciljeva postavljenih u ovoj Strategiji, sa procjenom potrebnih finansijskih sredstava, čime će se olakšati provođenje same Strategije. Realizacija Strategije će se kontinuirano pratiti i revidirati da bi se osigurala njena kontinuirana relevantnost, da bi se omogućilo identificiranje prednosti i nedostataka programa i da bi se

omogućilo BHMACH-u i partnerima da rješavaju probleme, unaprijede učinak, nadgrade ostvareni uspjeh i prilagode Strategiju promjenjivim okolnostima.

Uvod

Strategija protuminskog djelovanja BiH (u daljnjem tekstu: Strategija) predstavlja viziju, misiju, strateške i operative ciljeve programa protuminskog djelovanja Bosne i Hercegovine za razdoblje 2018.-2025. Strategija sadrži sljedeće ključne dijelove: sažet prikaz uzroka i obima problema mina/ESZR, sažet prikaz ključnih humanitarnih, socio-ekonomskih i ekoloških utjecaja mina/ESZR; opis kapaciteta i glavnih nositelja aktivnosti; i kratak prikaz ključnih postignuća. Također su kratko obrađene i određene prednosti i nedostaci programa, kao i mogućnosti, prijetnje i rizici.

Nakon toga su obrađeni aspekti roda i različitosti u protuminskim akcijama i povezanost između protuminskog djelovanja i razvoja kao područja od strateškog značaja za program protuminskog djelovanja. Vizija i misija Strategije su definirane prije definicije pet strateških ciljeva i pratećih operativnih ciljeva, polazišta, ciljanih stanja i pokazatelja. Strategija se ukratko osvrće i na upravljanje preostalom kontaminacijom i završava ključnim obvezama u pogledu praćenja, evaluacije i revidiranja Strategije.

BiH je izuzetno zahvalna svim donatorima koji su godinama velikodušno podržavali program protuminskog djelovanja, među njima Sjedinjenim Američkim Državama (SAD), Njemačkoj, Norveškoj, Švicarskoj, Nizozemskoj, Kanadi, Sloveniji, Japanu, Republici Češkoj, Turskoj, Italiji, Irskoj, Europskoj uniji (EU) i Razvojnom programu Ujedinjenih nacija (UNDP).

Metodologija

Sukladno međunarodnoj dobroj praksi, Strategija je urađena kroz participatoran proces koji je obuhvatio cijeli niz domaćih i međunarodnih aktera. Međunarodni centar za humanitarno deminiranje iz Ženeve (GICHD) je u izravnoj suradnji sa BHMACH-om pomogao i podržao cjelokupan proces.

BHMACH i GICHD su organizirali i držali prvu radionicu za izradu strategije BiH u Sarajevu u studenom 2016. godine, na kojoj su sudjelovali svi relevantni akteri. Osnovni ciljevi ove radionice su bili:

1. Precizirati obujam, prirodu i utjecaj problema mina
2. Identificirati ključne prednosti, nedostatke, mogućnosti i prijetnje vezane za program protuminskog djelovanja
3. Precizirati glavne nositelje aktivnosti, njihove uloge, utjecaj, kapacitete i ograničenja
4. Precizirati i usuglasiti viziju, misiju, strateške i operative ciljeve programa protuminskog djelovanja
5. Definirati željene rezultate programa protuminskog djelovanja
6. Objasniti način na koji će se postići rezultati

Uvidjevši potrebu za nastavkom konzultacija, BHMACH i GICHD su u veljači 2017. godine organizirali radne sesije po skupinama za svaki od četiri strateška cilja. Relevantni akteri su na sesijama razmatrali predstavljeni nacrt strateških i operativnih ciljeva, polazišta, pokazatelja i ciljanih stanja. Nakon toga je izrađen strateški dokument i dostavljen svim akterima na komentar prije dostavljanja dokumenta Vijeću ministara BiH na usvajanje. Program radionice strateškog planiranja je priložen u Dodatku I, a lista sudionika u Dodatku II.

Kontekst zemlje

BiH je smještena u regiji Zapadnog Balkana i ima oko 3,8 milijuna stanovnika. Graniči sa Hrvatskom na sjeveru, zapadu i jugu, sa Srbijom na istoku, Crnom Gorom na jugu i izlazi na Jadransko more u dužini od oko 20 km. Što se tiče zdravlja, obrazovanja i prihoda, BiH je rangirana na 81. mjestu od 188 zemalja prema indeksu humanog razvoja Ujedinjenih nacija (UN) za 2016. godinu.¹ Bruto nacionalni dohodak po glavi stanovnika u BiH u 2016. godini je iznosio 10.091 američkih dolara.²

¹ UNDP, Izvješće o humanom razvoju za 2016: <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/BIH>

² Ibid.

BiH je izuzetno kontaminirana protupješačkim kopnenim minama, kao i kasetnom municijom,¹ preostalim prije svega iz sukoba od 1992. do 1995. godine povezanim sa raspadom Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Većina minskih polja je locirana duž međuentitetske linije razgraničenja/zone razdvajanja², dva političkom odlukom formirana entiteta BiH: Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) i Republike Srpske (RS). Općim okvirnim sporazumom za mir, poznatim kao "Daytonski mirovni sporazum", okončan je rat u prosincu 1995. godine. Aneks 4 Općeg okvirnog sporazuma za mir predstavlja novi Ustav BiH kojim je potvrđen kontinuitet države na čijem čelu se nalazi Predsjedništvo koje se sastoji od tri člana (Bošnjak, Hrvat i Srbin), dok je Vijeće ministara nadležno za "zajedničke institucije". Priznate su i dvije "entitetske vlade". Svaki entitet ima svoj ustav, ali su oni asimetrični: prema Ustavu RS-a, vlast u RS-u je centralizirana sa vladom na entitetskoj razini, dok su općine odgovorne za pružanje usluga na lokalnoj razini. Za razliku od RS-a, Ustavom FBiH su date znatne nadležnosti kantonima i općinama. Osim toga, Brčko distrikt je uspostavljen kroz arbitražni postupak kojeg je pokrenuo Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu.

Vlast BiH je podijeljena na zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Parlamentarna skupština BiH je zakonodavno tijelo koje se sastoji od Doma naroda i Zastupničkog doma. Predsjedništvo BiH se sastoji od tri člana koji predstavljaju tri naroda u BiH (Bošnjak, Hrvat, Srbin) i koji se na mjestu predsjedatelja Predsjedništva BiH rotiraju svakih osam mjeseci. Predsjedatelja Vijeća ministara BiH bira Predsjedništvo, a imenuje ga Parlamentarna skupština BiH. Vijeće ministara je izvršno tijelo sa mandatom od četiri godine.³

Rasprostranjenost i utjecaj kontaminacije

Na temelju informacija zaraćenih strana, prema prvim procjenama BiH, površina kontaminirana minama/ESZR se prostirala na 4.200 km² (8,2 odsto ukupnog teritorija BiH), a broj minskih polja je iznosio 19.057.⁴ Handicap International (HI) je proveo Istraživanje utjecaja mina u BiH u razdoblju 2002.-2003. i identificirao 1.480 zajednica pod utjecajem mina. Općom procjenom minske situacije u BiH 2015. godine je identificirano 1.369 ugroženih zajednica pod utjecajem mina/ESZR sa ukupno 517.000 ugroženih stanovnika ili oko 14% od ukupnog broja stanovnika BiH. Od ukupnog broja ugroženih zajednica, 111 ili 18%, je kategorizirano kao zajednice pod visokim utjecajem. Općom procjenom iz 2015. godine je identificirano 60 zajednica kontaminiranih kasetnom municijom, od čega 50% zajednica ima kombiniranu kontaminiranost minama/ESZR i kasetnom municijom.

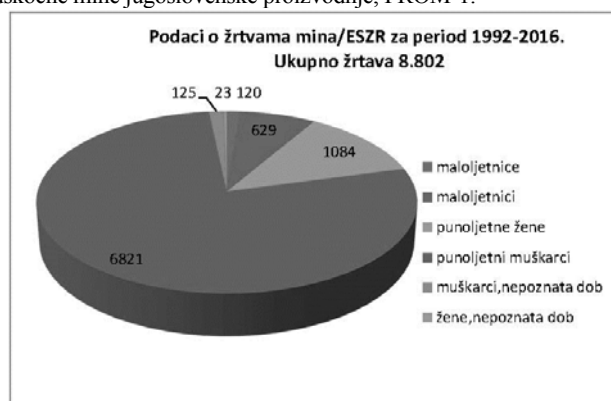
Kriterij za određivanje razine utjecaja mina/ESZR na zajednicu je izračunat na temelju omjera procijenjenog broja stanovnika, prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva iz 2013. godine, veličine sumnjive opasne površine, kao i veličine površine ugrožene zajednice.

Većina zajednica čija je površina kontaminirana minama/ESZR nalazi se u ruralnim područjima. BHMIC procjenjuje da stanovništvo u urbanim sredinama ima relativno siguran ekonomski i socijalni život u poređenju sa ruralnim stanovništvom koje ekonomski ovisi od pristupa zemljištu koje može biti kontaminirano minama/ESZR. Analiza nesreća izazvanih minama u BiH pokazuje da su osobe koje su više ekonomski ugrožene više izložene kontaminaciji minama/ESZR, s obzirom da često svjesno ulaze u kontaminirana područja radi egzistencijalnih potreba.

Preostale sumnjive površine na mine/ESZR, prema podacima od svibnja 2017. godine, procijenjene su na 1.091 km², od čega je oko 60 % površine šumsko zemljište.

Analiza podataka o žrtvama mina/ESZR u BiH pokazuje da su obrasci nastanka nesreća uveliko sezonske prirode, sa najvećim brojem nesreća u jesen i proljeće kada su u tijeku poljoprivredni radovi i prikupljanje ogrjevnog drveta. Drugi najveći uzrok nesreća je sakupljanje sekundarnih sirovina od ekonomske vrijednosti.

Analiza podataka o žrtvama mina/ESZR pokazuje visoko rodno određen obrazac u kojem punoljetni muškarci konsistentno predstavljaju najugroženiju skupinu kao direktne žrtve. U razdoblju 1992.-2016. u BiH je evidentirano ukupno 8.802 žrtve mina/ESZR, pri čemu na punoljetne muškarce otpada 78% svih poznatih žrtava. Najveći broj smrtnih slučajeva je prouzročen eksplozijom protupješačjske rasprskavajuće odskočne mine jugoslovenske proizvodnje, PROM-1.⁵

U tijeku rata (1992.-1995.) u BiH je registrirano ukupno 7.000 žrtava mina/ESZR, od čega 945 punoljetnih ženskih osoba, 98 maloljetnih ženskih osoba, 402 maloljetna muškarca, 5.468 punoljetnih muškaraca, 17 ženskih i 70 muških osoba nepoznate dobi.

¹ Međunarodni standard za protuminske akcije (IMAS) 04.10 Glosar pojmova u protuminskom djelovanju, definicije i skratice: ESZR je neeksplozivno ubijito sredstvo (NUS) i napuštena eksplozivna sredstva (NES). (Protokol V uz Konvenciju o određenom konvencionalnim oružju). NSZR obuhvaćaju i kasetnu municiju.

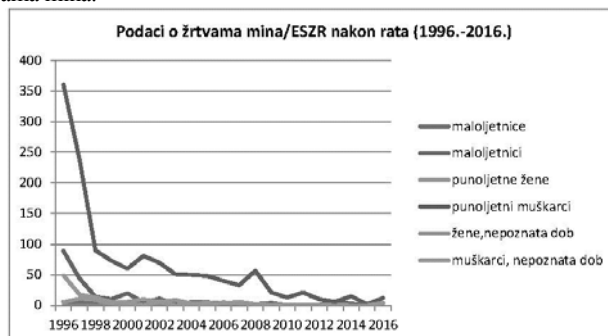
² Zona razdvajanja je duga 1.100 km i široka do 4 km.

³ <http://ipacivilprotection.eu/bosnia.html#12>

⁴ Zahtjev BiH za produženje roka prema članu 5. Ottawске konvencije, lipanj 2008.

⁵ Rasprskavajuća odskočna mina, PROM-1, ima smrtonosni radijus djelovanja u krugu od 22 m. Generalno ima upaljač UPROM-1 i UPMR-3. Kada se pokrene mehanizam za okidanje, jednu ili dvije sekunde kasnije se zapali pirotehnička smjesa koja aktivira eksplozivni naboj mine. Namjera ovog vremenskog usporjenja je da meta izađe iz uzlazne putanje ispaljenja, omogućavajući maksimalnu brzinu rasprskavanja. Konopac pričvršćen za zemlju određuje visinu na kojoj dolazi do eksplozije. PROM-1 može imati uočljivu poteznu žicu ili pruženi sklop upaljača. Obiman metalni sadržaj mine olakšava detekciju ručnim detektorom mina. <https://www.militaryperiscope.com/mdb-smpl/weapons/landmine/antipers/w0004529.shtml>

U tijeku poslijeratnog razdoblja (1996.-2016.) u BiH su registrirane ukupno 1.802 žrtve mina/ESZR, od čega 139 punoljetnih ženskih osoba, 22 maloljetne ženske osobe, 227 maloljetnih muškaraca, 1.353 punoljetna muškarca, 6 ženskih i 55 muških osoba nepoznate dobi. Punoljetni muškarci i dalje predstavljaju najbrojniju skupinu s obzirom da čine 75% svih registriranih žrtava. Grafikon u daljem tekstu prikazuje naglo smanjenje broja žrtava u godinama nakon završetka rata, sa 508 žrtava na vrhu krivulje u 1996. godini (podaci razvrstani po spolu i dobi nisu na raspolaganju) na ukupno 8 žrtava 2016. godine (sedam punoljetnih i jedan maloljetni muškarac). Godine 2008. je došlo do neobjašnjenog povećanja žrtava mina, te ponovo 2016. godine, kada je bilo 16 žrtava muškog spola, u poređenju sa dvije žrtve muškog spola u 2015. godini. ¹ Analiza podataka o žrtvama mina koju je proveo BHMALC pokazuje da se velika većina nesreća dešava kada muške osobe zalaze u poznata opasna područja radi egzistencijalnih potreba. Iako je važno uočiti da odrasli muškarci čine veliku većinu žrtava mina/ESZR, vrlo je bitno znati da kada god se dogodi nesreća u kojoj smrtno strada ili zadobije teške povrede hranitelj obitelji, drugi članovi obitelji (koji se ponekad nazivaju "indirektnim žrtvama") su generalno u velikoj mjeri ugroženi s obzirom da se odgovornost za zaradu i staranje o obitelji često uveliko mijenja. Također je bitno shvatiti i psihološke i psiho-socijalne posljedice po preživjele žrtve mina i ugrožene članove obitelji i voditi računa da su njihove potrebe u tomu smislu obuhvaćene uslugama pomoći žrtvama mina.

Rani protuminski odgovor i program protuminskog djelovanja BiH

Protuminske akcije su u BiH počele ubrzo nakon završetka rata u Bosni i Hercegovini koncem 1995. godine kada je Daytonski mirovni sporazum ² stupio na snagu, kojim su okončane troipogodišnje intenzivne borbe. U skladu sa Općim okvirnim sporazumom za mir, raspoređene su multilateralne vojne snage - Snage za provođenje mira (IFOR) ³ - primarno sa vojnim mandatom (sekundarna odgovornost snaga se odnosila na praćenje operacija čišćenja kopnenih mina koje su provodile entitetske vojske). Na samom početku su mnogobrojni nositelji aktivnosti bili uključeni u veliki broj inicijativa, uključujući i deminiranje koje su u određenoj mjeri provodile tri entitetske vojske pod nadzorom IFOR-a. Zbog straha od rasprostranjene kontaminacije minama/ESZR, a svjesno ograničenosti sredstava iz domaćih izvora, potrebnih za rješavanje ovog problema, Vijeće ministara BiH je od Ujedinjenih nacija (UN) zatražilo pomoć u aktivnostima deminiranja. Tako je u Sarajevu 1996. godine formiran Centar za uklanjanje mina Ujedinjenih nacija (UNMAC), koji je bio nadležan za koordiniranje procesa protuminskog djelovanja.

Američko Ministarstvo inozemnih poslova (State Department) je angažiralo kompaniju RONCO kao potporu RONCO u u uspostavi tri regionalna centra, obuci deminera i uvođenju pasa za otkrivanje mina i eksploziva. Norveška narodna pomoć (NPA) je također uspostavila obiman program deminiranja i osigurala obuku.

1997. godine Europska komisija je osigurala opremu i obuku za deminere i timove za uništavanje eksplozivnih sredstava (EOD timove), dok je Vojska SAD-a provela obuku na temu humanitarnog deminiranja za pripadnike entitetskih vojski. Razne aktivnosti su dovele do brzog povećanja broja obučanih humanitarnih deminera. Dok početkom 1996. godine nije postojao niti jedan deminer, do kraja 1998. godine, kada su većinu osnovnih obuka provodile entitetske vojske, bilo je preko 1.200 deminera sa osnovnim kvalifikacijama. Veliki broj međunarodnih donatora i agencija je promovirao ideju uspostavljanja tržišta za deminiranje; 1996. godine je Svjetska banka pokrenula interventni projekat čišćenja mina u potpori komercijalnom deminiranju, a SAD je putem kompanije RONCO pružio pomoć u uspostavljanju tri bh. kompanije krajem 1996. godine.

Nakon Općeg okvirnog sporazuma za mir, održana je Konferencija o provođenju mira u Londonu (u prosincu 1995.), koja je rezultirala formiranjem Vijeća za provođenje mira (PIC) koje se sastoji od 55 zemalja i agencija. Koncem 1996. godine PIC je naglasio zahtjev nadležnih institucija BiH za:

1. Uspostavom državne institucije koja će kanalisati donatorska sredstva prema entitetskim centrima za uklanjanje mina
2. Vođenjem centralne baze podataka i mogućnošću mapiranja
3. Uvođenjem standarda za operacije čišćenja.

U skladu s tim, Vijeće ministara BiH je u siječnju 1996. godine imenovalo tročlano Povjerenstvo za deminiranje u BiH. U listopadu 1997. godine je državna vlada potpisala sporazum sa Odborom donatora za formiranje Centra za uklanjanje mina BiH (BHMALC) koji će preuzeti ulogu koordinatora od UNMAC-a. BHMALC je formiran 1998. godine; svi zaposleni u BHMALC-u od samog početka imaju status državnih službenika, a program je financiran od strane međunarodnih donatora kroz koordinaciju Odbora donatora, uspostavljenu 1998. godine.

BHMALC ima sjedište u Sarajevu i dva entitetska ureda, Ured BHMALC Sarajevo i Kancelarija BHMALC Banja Luka, i osam regionalnih ureda. ⁴ Uredi u Sarajevu i Banjoj Luci obavljaju koordinaciju operacija osam regionalnih ureda sa fokusom na planiranje, izdavanje i osiguranje kvalitete/kontrolu kvalitete.

¹ Podaci o žrtvama mina/ESZR za period 1996.-2016, BHMALC, april 2017.

² Opći okvirni sporazum za mir, <https://www.osce.org/bih/126173?download=true>

³ Nakon godinu dana IFOR su zamijenile Stabilizacijske snage (SFOR), a njih su u decembru 2004. zamijenile Snage Europske unije (EUFOR).

⁴ Regionalni uredi BHMALC-a se nalaze u Sarajevu, Palama, Travniku, Mostaru, Banja Luci, Tuzli, Brčkom i Bihacu.

Zakon o deminiranju u BiH iz 2002. godine

U svrhu izvršenja dugoročnog zadatka deminiranja u Bosni i Hercegovini osnivana je Povjerenstvo za deminiranje u BiH u Bosni i Hercegovini u BiH, kao centralno tijelo za poslove deminiranja, koju odlukom osniva Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i utvrđuje njen djelokrug rada i način financiranja. Povjerenstvo je u sastavu Ministarstva civilnih poslova i komunikacija i za svoj rad odgovara ovom ministarstvu. Povjerenstvo za deminiranje u BiH se sastoji od tri člana imenovana iz tri konstitutivna naroda u BiH, iz reda zaposlenih u tri ministarstva na razini BiH: Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH i Ministarstvo obrane BiH. Tri zastupnika imaju različite nadležnosti u svojim ministarstvima i kao članovi Povjerenstva za deminiranje u BiH sastaju se povremeno.¹ Nadležnosti Povjerenstva za deminiranje u BiH i BHMAC-a, prema Zakonu o deminiranju u BiH iz 2002. godine, su pobrojane u Dodatku III.

Postupak izmjena i dopuna Zakona o deminiranju, počeo je krajem 2016. godine kroz Radnu skupinu Vijeća ministara BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 70/16). Radna skupina je osnovana kao privremeno radno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. U Radnu skupinu imenovani su zastupnici nadležnih državnih i entitetskih institucija, i to: Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine - Povjerenstva za deminiranje u Bosni i Hercegovini, Centra za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini, Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Ministarstva obrane Bosne i Hercegovine, Federalne uprave civilne zaštite i Republičke uprave civilne zaštite (Republika Srpska). Radna skupina je imala zadatak sačiniti nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o deminiranju u Bosni i Hercegovini. Na prijedlog Radne skupine, Vijeće ministara BiH je na 120. sjednici, održanoj 9.11.2017. godine, utvrdilo Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o deminiranju u Bosni i Hercegovini.

Strategije protuminskog djelovanja BiH

Prva Strategija protuminskog djelovanja BiH pokrivala je razdoblje 2002.-2009. Prilikom prve revizije Strategije zaključeno je da su strateški ciljevi preoptimistični i predložen je realniji cilj: "zemlja bez utjecaja mina do 2009.". Međutim, ubrzo je postalo očigledno da ni ovaj cilj nije realan i da BiH treba podnijeti zahtjev za produženje roka određenog za uništavanje protupješačkih mina, prema članku 5. Otavske konvencije. Zbog toga je izrada druge strategije protuminskog djelovanja BiH za razdoblje 2009.-2019. bila povezana sa prvim zahtjevom za produženje roka prema članku 5. Otavske konvencije. Vijeće ministara BiH je 2008. godine usvojilo Strategiju protuminskog djelovanja BiH za razdoblje 2009.-2019.

BHMAC je proveo prvu od tri planirane revizije Strategije 2012. i 2013. godine (druge dvije revizije su trebale biti provedene u 2015. odnosno 2017. godini). Tijekom revizije provedene 2012. godine, utvrđen je nedostatak finansijskih sredstava kao jedan od glavnih razloga za spor napredak BiH ka ostvarenju svojih strateških ciljeva u segmentu čišćenja. Zaključci revizije iz 2012. godine su dostavljeni Povjerenstvu za deminiranje u BiH u ožujku 2013. godine, ali ih Vijeće ministara BiH nije nikad zvanično usvojilo. Povjerenstvo za deminiranje u BiH je u ožujku 2016. godine prihvatilo rezultate druge revizije iz 2015. godine, s tim da ih Vijeće ministara BiH nije usvojilo. Donošenjem ove Strategijom prestaje važiti Strategija za razdoblje 2009.-2019.

Kontinuirano unapređenje

Program protuminskog djelovanja BiH je jedan od vremenski najdužih programa na svijetu i od svog osnivanja 1997. godine je objedinio značajna domaća iskustva i stručnost. Kroz program su ostvarena značajna dostignuća u pogledu vraćanja sigurnih površina kroz operacije tehničkog izviđanja i čišćenja i drastično je smanjen broj nesreća izazvanih minama/ESZR.

Međutim, nije tajna da je program nailazio na izazove koji su u ozbiljnoj mjeri naškodili njegovom ugledu, kako u međunarodnoj zajednici tako i u BiH. Poduzeti su konkretni koraci ka rješavanju određenog broja izazova i nastojanja su uložena u izradu izmjena i dopuna Zakona o deminiranju iz 2002. godine, revidiranje standarda i ažuriranje standardnih operativnih procedura (SOP), što znači da je program protuminskog djelovanja u dobroj poziciji da povрати povjerenje donatora i da u značajnoj mjeri unaprijedi učinak programa.

Program protuminskog djelovanja BiH je posvećen upravljanju kvalitetom² i principu kontinuiranog unapređenja i njime će se nastaviti rješavati problemi na konstruktivan i transparentan način te pronaći najadekvatnija rješenja.

Dok je u proteklih nekoliko godina provedeno nekoliko procjena i evaluacija programa protuminskog djelovanja, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je putem Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine provela prvu reviziju programa protuminskog djelovanja u oktobru 2016. godine. Na kraju revizije je sačinjeno Izvješće revizije učinka: Efikasnost sustava deminiranja u Bosni i Hercegovini.³ U Izvješću o reviziji je naglašeno nekoliko ozbiljnih izazova i predstavljeno je nekoliko nalaza revizije koji se odnose na efikasnost i djelotvornost. Programom protuminskog djelovanja BiH rješavaju se ovi izazovi u interesu promoviranja djelotvornijeg i efikasnijeg programa protuminskog djelovanja.

Obveze koje proizilaze iz međunarodnih konvencija

BiH je ugovorna strana nekoliko međunarodnih konvencija i obvezala se da će ispuniti sve svoje obaveze na najdjelotvorniji i najefikasniji način. To su: Konvencija o zabrani uporabe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina i o njihovom uništavanju, Konvencija o zabrani upotrebe, proizvodnje i skladištenja kasetne municije, Konvencija o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja i Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom. BiH se obvezala da će provesti Akcijski plan iz Maputa za provedbu obveza iz Otavske konvencije i Akcijski plan iz Dubrovnika za provedbu obveza iz Konvencije o kasetnoj municiji. Relevantne mjere iz ovih akcionih planova se spominju u cijeloj Strategiji.

Konvencija o zabrani uporabe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina i o njihovom uništavanju

Nakon što je BiH ratificirala Konvenciju o zabrani uporabe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina i o njihovom uništavanju 1998. godine, Konvencija je stupila na snagu u ožujku 1999. godine, čime je 1. ožujak 2009. godine odredila kao rok za evidentiranje i uništavanje svih protupješačkih mina na miniranim površinama u svojoj nadležnosti. U svom prvom izvješću u skladu sa člankom 7. Konvencije (Mjere transparentnosti) koji je dostavila u ožujku 2000. godine, BiH je izvijestila da je do studenog

¹ UN, Mine Action Governance and Management Assessment for Bosnia and Herzegovina for a Mine-Free generation (Uprava u protuminskim akcijama i procjena upravljanja za Bosnu i Hercegovinu za generacije bez mina), lipanj 2015.

² Upravljanje kvalitetom znači koordinirane aktivnosti na usmjeravanju i kontroli organizacija u pogledu kvalitete, Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO) 9000:2005 i Međunarodni standard protuminskog djelovanja (IMAS) 04.10.

³ Izvještaj revizije učinka: Efikasnost sistema deminiranja u Bosni i Hercegovini: http://www.revizija.gov.ba/revizioni_izvjestaji/revizija_ucinka/Izvjestaji2016/?id=5046

1999. godine završila uništavanje svih zaliha protupješačkih mina u svom vlasništvu ili posjedu ili u svojoj nadležnosti ili pod svojom kontrolom.

BiH je u ožujku 2008. godine dostavila prvi zahtjev za produženje ovog roka; zahtjev BiH je odobren na Devetom sastanku država potpisnica Konvencije i 1. ožujak 2019. godine je određen kao novi rok. Prema članku 5. Konvencije (i u skladu sa produženjem roka za deset godina koji su države potpisnice Konvencije odobrile 2008. godine), BiH je obvezna uništiti sve protupješačke mine što je prije moguće, a najkasnije do 1. ožujka 2019. godine. Međutim, jasno je da BiH nije u poziciji da do tog roka ispuni svoje obveze prema članku 5. BiH će izraditi novi zahtjev za produženje roka i osigurati da je na vrijeme podnesen Komitetu za implementaciju članka 5, najkasnije do 31. ožujka 2018. godine.

Konvencija o kasetnoj municiji

Nakon što je Konvencija o kasetnoj municiji potpisana u prosincu 2008. godine i ratificirana u rujnu 2010. godine, Konvencija je stupila na snagu u martu 2011. godine. BiH je dostavila svoj prvo Izvješće prema članku 7. Konvencije (Mjere transparentnosti) u kolovozu 2011. godine i od tada dostavlja godišnje izvješće u skladu sa obavezama iz Konvencije. Rok iz članka 4.(1) ¹ Konvencije za BiH je 1. ožujak 2021. godine; ključni akteri vjeruju da je BiH u stanju ispuniti ovu obvezu do zadanog roka.

Konvencija o zabrani ili ograničenoj uporabi određenog konvencionalnog oružja

BiH je ratificirala Konvenciju o zabrani ili ograničenoj uporabi određenog konvencionalnog oružja u rujnu 1993. godine, a Izmijenjeni protokol II i Protokol V u rujnu 2000. odnosno studenom 2007. godine. BiH je dostavila svoje godišnje Izvješće u skladu sa stavkom 5. odluke o poštivanju, koja je usvojena na Trećoj preglednoj konferenciji, 2012. godine i zatim 2015. i 2016. godine.

Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom

BiH je postala ugovorna strana Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom i njenog Opcionog protokola nakon što je Konvenciju potpisala 2009. godine i ratificirala je u ožujku 2010. godine. BiH je dostavila Izvješće o implementaciji Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom u ožujku 2013. godine.² Oba entiteta u BiH su donijela svoje strategije za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom.

Program protuminskog djelovanja BiH: prednosti, nedostaci, mogućnosti i prijetnje

Na radionici strateškog planiranja za relevantne aktere, održanoj u studenom 2016. godine, te na sastancima potvrđivanja strateških ciljeva održanim u veljači 2017. godine, akteri su uradili niz analiza konteksta, uključujući i SWOT (prednosti, nedostaci, mogućnosti, prijetnje), PESTILE (politički, ekonomski, socio-kulturološki, tehnološki, zakonski i ekološki faktori) i analizu nositelja aktivnosti. Također su identificirali i određeni broj prednosti programa, kao i njegove mogućnosti; program može nadograđivati svoje prednosti kako bi riješio svoje nedostatke. Naprimjer, činjenica da je program domaći i da su u okviru njega objedinjena znatna domaća iskustva i stručnost predstavlja prednost koja će se nadograđivati da bi se podigla međunarodna i domaća svijest o problemu mina i postignućima programa u rješavanju ovog problema. Ova Strategija može također biti i moćan instrument kojim će se podići svijest o programu i mobilizirati financijska sredstva s obzirom da su u njoj za međunarodne i domaće interesne strane jasno naglašene vizija i strateški i operativni ciljevi programa.

Najveća prijetnja i rizik za program odnose se na gubitak interesovanja donatora i smanjenu finansijsku potporu. Uviđajući da je kontinuirano financiranje preduvjet za realizaciju svih strateških ciljeva i postizanje svih operativnih ciljeva, Strategija obuhvata i strateški cilj vezan za komunikacije i operativni cilj vezan za izradu plana mobilizacije financijskih resursa sa godišnjim iznosima očekivanih sredstava i objašnjenjem načina na koje je moguće privući nove donatore.

Na radionici strateškog planiranja održanoj u studenom 2016. godine te na sesijama radnih skupina za potvrđivanje strateških ciljeva održanim u veljači 2017. godine, akteri su identificirali nekoliko pitanja koja imaju negativan utjecaj na program te potencijalne rizike ubuduće; ključni su pobrojani u Dodatku IV. ³ Sva navedena pitanja su obuhvaćena strateškim i operativnim ciljevima i obavezama uz očekivanje da će se kroz realizaciju Strategije rješavati nedostaci i prijetnje na najbolji mogući način.

Strateški bitna međusektorska pitanja

Protuminsko djelovanje i održiv razvoj

Agenda 2030 sa 17 ciljeva održivog razvoja i 169 podciljeva od početka 2016. godine oblikuje nastojanja u smjeru globalnog razvoja i izrade politika. ⁴ U središtu Agende je princip da održiv razvoj mora biti participatoran, inkluzivan, bez diskriminacije.

U tijeku faza oporavka i stabilizacije BiH nakon potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma krajem 1995. godine, protuminsko djelovanje je prirodno bilo usmjereno na trenutačne humanitarne ciljeve, kao i na smanjivanje broja nesreća izazvanih minama/ESZR, a ne na ciljeve sa težištem na razvoj. Kako se BiH kreće putem mira ka održivom razvoju, na protuminsko djelovanje je potrebno gledati kao na nešto što ne samo da uklanja opasnost kako bi se smanjio broj nesreća i strah, nego i kao na nešto što omogućava i ubrzava širi održiv razvoj.

BiH je predana ispunjavanju ciljeva održivog razvoja i prepoznavanju i promoviranju veza između ciljeva održivog razvoja i protuminskog djelovanja. Izviđanje i čišćenje dijela kontaminiranih površina i nakon toga vraćanje sigurnih površina na uporabu će biti tijesno povezano sa ciljevima održivog razvoja s obzirom da neka minska polja u BiH imaju socio-ekonomski, humanitarni, komercijalni i ekološki utjecaj. Programom protuminskog djelovanja BiH će se nastojati bolje razumjeti utjecaji i mogućnosti koje će donijeti čišćenje u smislu omogućavanja razvoja i doprinosa ispunjenju ciljeva održivog razvoja. BHMIC i organizacije uključene u protuminsko djelovanje će prikupljati, analizirati i dostavljati relevantne informacije, uključujući i povezivanje protuminskih akcija sa ciljevima održivog razvoja, kako bi podigli svijest o problemu mina i u zemlji i na međunarodnom planu i dali doprinos mobilizaciji financijskih sredstava za program protuminskog djelovanja.

¹ Članak 4. (1) Konvencije o kasetnoj municiji: Svaka država potpisnica preuzima na sebe obavezu da očisti i uništi ili osigurati čišćenje i uništavanje preostale kasetne municije koja se nalazi u područjima zagađenim kasetnom municijom, a koje su u njenoj nadležnosti ili pod njenom kontrolom...

² Vidi <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G15/078/21/PDF/G1507821.pdf?OpenElement>

³ Učesnici su bili podijeljeni u radne skupine i dobili su zadaću da analiziraju kontekst pomoću SWOT i PESTILE analize i analize interesnih strana.

⁴ Ciljevi održivog razvoja: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

GICHD i UNDP su pokrenuli izradu studije 2017. godine u kojoj se istražuju veze između protuminskog djelovanja, održivog razvoja i 17 ciljeva održivog razvoja. U studiji su identificirane brojne veze između protuminskog djelovanja i nekoliko ciljeva održivog razvoja, od kojih su mnogi relevantni za program protuminskog djelovanja BiH.

Prema studiji, procesom vraćanja površina na uporabu moguće je ukloniti blokade i omogućiti pristup cijelom nizu osnovnih socijalnih usluga, uključujući i zdravstvene usluge (cilj održivog razvoja 3), obrazovanje (cilj održivog razvoja 4) i snabdijevanje vodom i sanitarnim uslugama (cilj održivog razvoja 6). Također, pristupom ekonomskim i prirodnim resursima jača se egzistencija i gradi otpor bivših ugroženih zajednica, čime će se zajednice riješiti problema siromaštva i nesigurnosti prehrane (cilj održivog razvoja 1 i 2). Rodno osjetljivim protuminskim djelovanjem će se također promovirati veća rodna jednakost (cilj održivog razvoja 5) putem osnaživanja punoljetnih i maloljetnih ženskih osoba kroz njegovu pomoć, operacije i mogućnosti zaposlenja. Ekonomija može početi da raste, uz protuminsko djelovanje koje će nuditi pristojan rad i osnovne vještine relevantne za niz zvanja i sektora (cilj održivog razvoja 8), može se graditi infrastruktura (cilj održivog razvoja 9), a moderna energija može postati javno dobro za sve (cilj održivog razvoja 7). U urbanim post-ratnim sredinama, uklanjanje opasnosti od minsko-eksplozivnih sredstava je preduvjet za ponovnu izgradnju stambenog fonda ili transportne infrastrukture (cilj održivog razvoja 11). Kompletna lista potencijalnog doprinosa protuminskog djelovanja ostvarivanju ciljeva održivog razvoja se nalazi u Dodatku V.

Slika 1: Globalni ciljevi održivog razvoja, UN

Rod i različitost

BiH uviđa da na punoljetne i maloljetne ženske i muške osobe kontaminacija minama/ESZR može imati utjecaj zbog njihovih uloga i odgovornosti te stoga mogu imati specifične i različite potrebe i prioritete. Stoga, protuminske aktivnosti i pomoć, posebno mjere upozoravanja na mine i pomoć žrtvama mina, trebaju odražavati različite potrebe raznih dobnih i spolnih skupina kroz ciljano planiranje da bi aktivnosti bile djelotvorne i bez diskriminacije, a da bi rezultati bili održivi.

Pod vodstvom BHMCA-a, relevantni akteri će uvrstiti pitanja roda i različitosti u sve faze planiranja, realizacije i praćenja svih protuminskih aktivnosti i osigurati će da se svi podaci o nesrećama izazvanim minama/ESZR prikupljaju i analiziraju na način da budu razvrstani po spolu i starosnoj dobi kako bi se omogućilo detaljno izvještavanje i djelotvorno usmjeravanje aktivnosti i pomoći. Nadalje, BiH prihvata aktivnosti iz akcionih planova iz Maputa i Dubrovnika koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti i svoje obveze izvještavanja u smislu dostavljanja podataka koji su razvrstani po spolu i dobi. Rodno osjetljivo protuminsko djelovanje će doprinijeti i realizaciji cilja održivog razvoja 5 koji se odnosi na rodnu jednakost, kroz uvršćavanje rodničkih aspekata u sve operacije i garantiranje mogućnosti zapošljavanja bez diskriminacije.

Ovom Strategijom je uzet u obzir i podržava se Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH iz 2003. godine. ¹ Članak 1. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH glasi: "Ovim zakonom uređuje se, promovira i štiti ravnopravnost spolova, garantiraju jednake mogućnosti i ravnopravan tretman svih osoba bez obzira na spol, u javnoj i u privatnoj sferi društva, te uređuje zaštita od diskriminacije na osnovu spola." Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH je propisano da ravnopravna zastupljenost muškaraca i žena postoji kada je procenat zastupljenosti jednog od spolova u tijelima na svim razinama vlasti u BiH (državnoj, entitetskoj, kantonalnoj i općinskoj razini) najmanje 40%. ² Ovom Strategijom je uzet u obzir i Akcijski plan za ravnopravnost spolova iz 2007. godine.

U proteklih godinama je izrađeno nekoliko smjernica za djelotvorno uvršćavanje rodničkih pitanja u protuminsko djelovanje, među njima i Program za rodnu ravnopravnost u protuminskom djelovanju (GMAP) i Smjernice Ujedinjenih nacija za rodno osjetljive protuminske programe. ³ To mogu biti korisne reference za nositelje protuminskih aktivnosti radi osiguranja protuminskog djelovanja kojim se uzimaju u obzir rod i starosna dob.

Strateška orijentacija 2018-2025

Strategija predstavlja viziju, misiju, strateške i operativne ciljeve programa protuminskog djelovanja BiH za razdoblje 2018.-2025. Krajnje stanje kao rezultat Strategije su izvršene obveze BiH u pogledu izviđanja i čišćenja prema Konvenciji o zabrani uporabe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina i o njihovom uništenju.

Vizija

BiH bez mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata, u kojoj će maloljetne i punoljetne ženske i muške osobe obavljati aktivnosti neophodne za život bez opasnosti po vlastitu sigurnost i u kojoj će žrtve mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata biti integrirane u društvo i u potpunosti uživati svoja prava.

¹ Zakon o jednakosti spolova u BiH (Službeni glasnik BiH, br. 32/10): http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/02/GEL_32_10_E.pdf

² Odnosi se na zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima i druge koje djeluju pod kontrolom države, entiteta, kantona, gradova i općina, kao i na imenovanja u delegacije i međunarodne organizacije ili tijela.

³ GMAP www.gmap.ch, UN Gender Guidelines for Mine Action Programmes (Smjernice UN-a za integraciju rodničkih pitanja u programe protuminskog djelovanja): http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/womens-empowerment/gender_and_cpr/gender_guidelinesformineactionprogrammes/

Misija

Razviti učinkovit i djelotvoran državni program protuminskog djelovanja koji će omogućiti sigurno i produktivno korištenje zemljišta i zadovoljiti potrebe ugroženih zajednica putem dobro koordiniranih i djelotvorno izdanih zadataka izviđanja, čišćenja, upozoravanja na mine i pružanja pomoći žrtvama mina.

Ključni principi i pretpostavke

Ova Strategija se oslanja na tri ključna principa:

- odgovornost
- kontinuirano unapređenje
- transparentnost

Programom protuminskog djelovanja BiH su svi ovi principi stavljeni u prvi plan planiranja, provođenja, pregleda i praćenja. Program protuminskog djelovanja će nadalje osigurati poštivanje ovih principa kroz kvalitetno upravljanje informacijama i redovitu koordinaciju sa internim i vanjskim akterima, uključujući i institucije vlasti i međunarodne donatore.

Strategija se temelji na sljedećim osnovnim pretpostavkama:

- nivo financiranja iz međunarodnih izvora će se održati na istoj razini (ili povećati)
- povećanje razine financiranja od strane domaćih izvora
- zadržat će se postojeći broj organizacija uključenih u protuminske akcije
- operacije će se provoditi u skladu sa standardima za protuminske akcije BiH i standardnim operativnim procedurama BiH koje su usklađene sa standardima za protuminske akcije BiH
- proces vraćanja površina na uporabu će se promovirati i u potpunosti provesti
- BiH će blagovremeno dostaviti zahtjev za produženje roka prema članku 5. koji će države potpisnice odobriti

Strateški ciljevi

U Strategiji je postavljeno pet strateških ciljeva; svaki strateški cilj ima nekoliko operativnih ciljeva, polazišta, pokazatelja i ciljanih stanja.

1. Procedure kvalitetnog upravljanja informacijama osiguravaju prikupljanje, pohranjivanje, analizu, razmjenu relevantnih informacija i njihovo korištenje za efikasno i djelotvorno planiranje, postavljanje prioriteta, izdavanje zadataka i provođenje protuminskih akcija.
2. Program protuminskog djelovanja BiH je promoviran u zemlji i na međunarodnoj razini da bi se povećala njegova vidljivost i da bi se unaprijedili odgovornost, predanost i potpora države.
3. Veličina i utjecaj problema kontaminiranosti minama/ESZR su precizirani i potvrđeni; problem se rješava u skladu sa standardima za protuminske akcije BiH, osiguravajući da su sigurne površine vraćene ugroženim zajednicama na korištenje.
4. Sigurno postupanje se promovira kroz mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti da bi se smanjio broj nesreća izazvanih minama/ESZR i podržale sigurne i održive aktivnosti neophodne za život.
5. Sve žrtve mina/ ESZR sudjeluju u društvu na jednakim osnovama sa drugima; njihove potrebe su identificirane i zadovoljene, a njihove egzistencijalne prilike unapređene kroz pomoć utemeljenu na pravima i koja uvažava različitosti.

Upravljanje informacijama

Djelotvorno upravljanje informacijama sa jasnim sustavima izvještavanja i kvalitetnom koordinacijom i suradnjom sa relevantnim nositeljima aktivnosti su izuzetno važni za ostvarivanje svih strateških ciljeva i postizanje svih operativnih ciljeva postavljenih u ovoj Strategiji.

Kvalitetno upravljanje informacijama u programu protuminskog djelovanja osigurava da su akteri u svakom trenutku u stanju iskoristiti informacije za donošenje operativnih i strateških odluka na osnovu dokaza. Ovo će se postići ako program ima na raspolaganju dovoljan broj stručnog osoblja i ažurirane i svrsishodne standarde, alate i procese za prikupljanje, pohranjivanje, analizu i diseminaciju točnih, blagovremenih i relevantnih informacija.

Na temelju međunarodnih procjena, GICHD naglašava da unapređenje kvaliteta informacija koje su na raspolaganju organizaciji nije jednostavno pitanje nabave boljeg softwera za bazu podataka - ono zahtijeva sveobuhvatno sagledavanje pozicije jedinice za upravljanje informacijama unutar organizacije, procesa koje je ta jedinica upostavila i koje provodi i koliko jasno su zahtjevi subjekata odlučivanja za informacijama shvaćeni i definirani. GICHD dijeli kapacitet upravljanja informacijama na sljedeće četiri komponente:

1. **Svrsishodnost podataka:** da li prikupljeni i pohranjeni podaci omogućavaju izradu relevantnih, blagovremenih i točnih informacija?
2. **Procesi:** da li postoje odgovarajući nacionalni standardi za protuminske akcije i standardne operativne procedure koje adekvatno podržavaju organizacione procese?
3. **Organizacija:** da li je povezanost (suradnja/komunikacija) između jedinice za upravljanje informacijama i drugih jedinica organizacije adekvatna?
4. **Resursi:** da li jedinica za upravljanje informacijama ima pristup održivim tehnološkim i ljudskim resursima?

U ožujku 2016. godine je GICHD proveo brzu procjenu kapaciteta upravljanja informacijama u BHMACH-u u skladu sa gore navedena četiri smjera istraživanja. Rezultati procjene predstavljaju polazište za poglavlje ove Strategije o upravljanju informacijama. Preporuke za rješavanje nekih prepoznatih izazova su date u izvješću o nalazima procjene. Plan rada za provođenje tih preporuka će biti izrađen na radionici nositelja aktivnosti upravljanja informacijama, koja će se održati u tijeku 2018. godine. BHMACH se obavezuje da će provesti Plan rada da bi osigurao da je njegova jedinica za upravljanje informacijama bude kvalitetno integrirana u organizaciju i standardne operativne procedure, te da je adekvatno kadrovski popunjena i opremljena i sposobna da omogući kvalitetno upravljanje podacima i informacijama.

Strateški cilj 1: Upravljanje informacijama	Kvalitetni standardi, alati i procesi upravljanja informacijama osiguravaju da su relevantne informacije prikupljene, pohranjene, analizirane, razmijenjene i da se koriste u svrhu efikasnog i djelotvornog planiranja, određivanja prioriteta, izdavanja zadataka i provođenja protuminskih aktivnosti/izrada aplikacije sa ažuriranim podacima sumnjivim rizičnim površinama od mina koji će biti dostupni svim zainteresiranim korisnicima.
--	---

Operativni ciljevi	Polazište	Pokazatelji ¹	Ciljano stanje
1. Do kraja 2018. BHMIC će početi revidirati i provoditi standarde za protuminske akcije BiH, standardne operativne procedure BiH i procese i koordinirati sa svim partnerima.	Bod ² : 1	- Postojanje i provođenje standarda za upravljanje informacijama BiH i standardnih operativnih procedura za upravljanje informacijama kojima su obuhvaćeni svi procesi upravljanja informacijama - Cjelovitost standardnih operativnih procedura za upravljanje informacijama i njihova usklađenost sa standardom za upravljanje informacijama BiH - Suglasnost i pregledi protoka podataka/izvještavanja prema vanjskim organizacijama	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj
2. BHMIC će definirati organizacijske strukture koje podržavaju integraciju upravljanja informacijama unutar i među organizacijama do kraja 2018.	Bodova: 3	- Nivo svijesti strateškog/operativnog osoblja o njihovoj ulozi u definiranju aktivnosti na upravljanju informacijama - Nivo proceduralne integracije odsjeka za upravljanje informacijama u operativne odsjeke - Obujam u kojem organizacija ima proaktivnu ulogu u koordinaciji aktivnosti upravljanja informacijama	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj
3. BHMIC će adekvatno kadrovski popuniti i obučiti zaposlene u Odsjeku za informatičke poslove do kraja 2019.	Bodova: 2	- Postojanje zamjenika za svaku bitnu funkciju u Odsjeku za informatičke poslove - Kvalifikacije i razina obučenosti zaposlenih u Odsjeku za informatičke poslove - Suvremeni hardware, software i operativni sistemi	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj
4. Do kraja 2019. svi potrebni podaci o protuminskim akcijama će se početi prikupljati, pohranjivati, analizirati i BHMIC će ih redovito dostavljati	Bodova: 3	- Razina korištenja proizvoda i ishoda upravljanja informacijama - Zadovoljstvo sa proizvodima upravljanja informacijama - Postojanje i praćenje kvalitetno definiranih pokazatelja učinka	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj

Domaća odgovornost i komunikacije

Pod vodstvom Ministarstva civilnih poslova i Povjerenstva za deminiranje u BiH, promovirat će se program protuminskog djelovanja BiH u zemlji i na međunarodnoj razini putem redovitih sastanaka u BiH sa donatorima i drugim ključnim akterima, kao i kroz sudjelovanje na međunarodnim konferencijama i sastancima. Drugo ključno područje kroz koje će se promovirati program je razmjena rezultata i postignuća, posebno onih koji se odnose na način vraćanja sigurnih površina kojim se promoviraju razvoj i održiv život. Povjerenstvo za deminiranje u BiH, BHMIC i drugi partneri će i dalje osiguravati obilježavanje Međunarodnog dana svjesnosti o opasnostima od mina 4. travnja putem kampanja za podizanje svijesti. Vidljivost programa protuminskog djelovanja među relevantnim ministarstvima entiteta i Brčko distrikta BiH i među donatorima će se također kontinuirano jačati kako bi se promovirale veze između protuminskih akcija i šireg razvoja i istražila partnerstva radi lakšeg postizanja održivijih rezultata. Program će nadograđivati ove mogućnosti kako bi podizao svijest i promovirao financijsku održivost s ciljem završetka čišćenja 2025. godine.

BHMIC će osigurati da su točne i ažurirane informacije na raspolaganju, da su analizirane i dostavljene donatorima i drugim zainteresiranim stranama kako bi osigurao da su postignuća poznata i da su relevantne razine upoznati sa izazovima. Nadalje, BHMIC će osigurati da se njegova web stranica i dalje aktivno koristi kroz objavljivanje informacija o tekućim dešavanjima, ažuriranje informacija o protuminskim akcijama, vodeći računa o njihovoj dostupnosti i da su dokumenti, uključujući i standarde za protuminske akcije i standardne operativne procedure BiH, objavljene na njegovoj web stranici.

Iako je Vijeće ministara BiH u kontinuitetu financijski podržavala program protuminskog djelovanja, ona ipak nije ispunila plan financiranja iz BiH izvora iz Strategije za razdoblje 2009.-2019. Održivo financiranje je važan preduvjet za realizaciju svih strateških i operativnih ciljeva. Imajući to na umu i shvatajući da je mobilizacija financijskih sredstava ključni izazov koji predstavlja potencijalnu prepreku održivosti programa protuminskog djelovanja, Povjerenstvo za deminiranje u BiH će izraditi realan plan za mobilizaciju sredstava u kojem će predstaviti jasne procjene priliva sredstava s ciljem promoviranja predanosti države programu i njegove održivosti. Mobilizacija sredstava će se vršiti u kontinuitetu iz izvora BiH i međunarodnih izvora s ciljem zadržavanja postojećih i privlačenja novih donatora.

Strateški cilj 2: Domaća odgovornost i komunikacije		Program protuminskog djelovanja BiH se promovira u zemlji i na međunarodnom planu da bi se povećala njegova transparentnost i vidljivost i da bi se podsticala veća domaća odgovornost, predanost i podrška.		
Operativni ciljevi	Polazišta	Pokazatelji	Ciljano stanje	
1. Povjerenstvo za deminiranje u BiH će izraditi (a Vijeće/Savjet ministara usvojiti) plan za mobilizaciju sredstava za program protuminskog djelovanja do sredine 2018. godine, sa jasnom procjenom priliva sredstava iz domaćih izvora za razdoblje Strategije	U 2017. ne postoji plan za mobilizaciju sredstava	Postojanje odobrenog plana za mobilizaciju sredstava	Izrađen i usvojen plan za mobilizaciju sredstava do sredine 2018.	
2. Povjerenstvo za deminiranje u BiH i BHMIC će organizirati godišnje manifestacije vezane uz Međunarodni dan svjesnosti o opasnostima od mina koji se obilježava 4. travnja svake godine i za sve druge bitne datume koji se obilježavaju	Jedna manifestacija organizirana u suradnji sa partnerima u 2017.	Broj organiziranih manifestacija vezanih za 4. travanj i o njima se izvještava tokom cijelog razdoblja na koji se Strategija odnosi	Manifestacije na godišnjoj razini vezane za obilježavanje 4. travnja se održavaju i s njima je upoznata javnost (ukupno osam)	
3. BiH će aktivno sudjelovati na glavnim međunarodnim konferencijama vezanim za protuminsko djelovanje ³ da bi razmijenila ažurirane informacije o ključnim postignućima	BiH sudjelovala na 10 međunarodnih skupova u 2017.	Broj skupova na kojima je BiH bila predstavljena Broj prezentacija i/ili izjava datih na	BiH aktivno sudjeluje na najmanje pet međunarodnih skupova godišnje ⁴	

¹ Za razvoj kapaciteta za upravljanje informacijama GICHD je utvrdio 8-11 pokazatelja za svaku kategoriju. Ovdje se navode tri najvažnija i najrelevantnija pokazatelja.

² Bodovi na skali od 1 (najniži) do 5 (najviši) prema Okviru GICHD-a za razvoj kapaciteta za upravljanje informacijama.

³ Sastanci država potpisnica Ottavske konvencije, sastanci država potpisnica Konvencije o kasetnoj municiji, sastanci između sjednica upravnih odbora za provedbu Ottawske konvencije i Konvencije o kasetnoj municiji i Međunarodna sjednica direktora nacionalnih programa protuminskog djelovanja i savjetnika UN-a (NDM-UN).

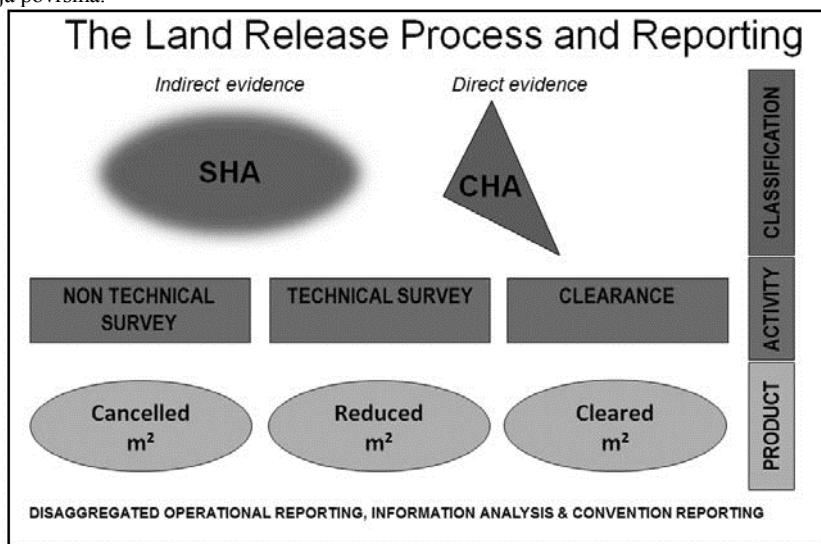
⁴ Sastanci pobrojani u fusnoti 3.

	preostalom izazovima		skupovima	
4.	Ministarstvo civilnih poslova BiH će ponovo uvesti održavanje sastanaka Odbora donatora, organizirat će sastanke dva puta godišnje i sačinjavati zapisnik sa sastanaka	Jedan sastanak Odbora donatora održan u 2017.	Broj sastanaka Odbora donatora organiziranih na godišnjoj osnovi Broj sačinjenih zapisnika sa sastanaka Odbora donatora i dostavljenih svim relevantnim partnerima	Najmanje dva sastanka Odbora donatora organizirana godišnje Zapisnici sa svih sastanaka Odbora donatora sačinjeni i dostavljeni

Izviđanje i čišćenje

Prema podacima do sredine 2017. godine, ukupno je 26 organizacija akreditirano za izvođenje operacija tehničkog izviđanja i čišćenja u BiH, od čega je pet vladinih organizacija (Oružane snage BiH, Federalna uprava civilne zaštite, Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske, Civilna zaštita Brčko Distrikta i Društvo Crvenog križa BiH), devet komercijalnih organizacija (osam domaćih i jedna međunarodna) i 12 nevladinih organizacija (10 domaćih i dvije međunarodne). Ove organizacije zapošljavaju ukupno 1.328 deminera i drugog operativnog osoblja koji su akreditirani za izvođenje "protuminskih aktivnosti".¹ Nekoliko organizacija je aktivno od početka programa protuminskog djelovanja BiH od 1996. godine i stekle su značajno iskustvo. Civilna zaštita, Oružane snage BiH i NPA imaju timove za tehničko izviđanje i čišćenje površina kontaminiranih preostalim kasetnom municijom.

Težište cilja koji se odnosi na izviđanje i čišćenje je promoviranje i potpuno provođenje procesa vraćanja površina na uporabu. U međunarodnim standardima za protuminske akcije (IMAS) vraćanje površina na uporabu je definirano kao "proces primjene svih razumnih napora kako bi se identifikovala, odredila i uklonila svaka prisutnost i sumnja na mine/ESZR kroz netehničko izviđanje, tehničko izviđanje i/ili čišćenje. Kriterije za 'sve razumne napore' će definirati državna tijela nadležna za protuminsko djelovanje."² Vraćanje površina je proces odlučivanja baziran na dokazima, koji omogućava pouzdano određivanje površina na kojima je potrebno provesti dodatno tehničko izviđanje i površina na kojima one nisu potrebne. Ono podrazumijeva identifikaciju sumljivih i potvrđenih opasnih površina, otkazivanje površina putem netehničkog izviđanja (NTI), reduciranje površina putem tehničkog izviđanja (TI) i čišćenje površina kontaminiranih minama/ESZR. Proces vraćanja površina treba rezultirati izvješćima sa razvrstanim podacima, praveći razliku između operacija (NTI, TI i čišćenje) i njihovih rezultata (otkazano, reducirano, očišćeno). Na grafikonu u donjem tekstu je prikazan proces vraćanja površina.³

Slika 2. Proces vraćanja površina, GICHD

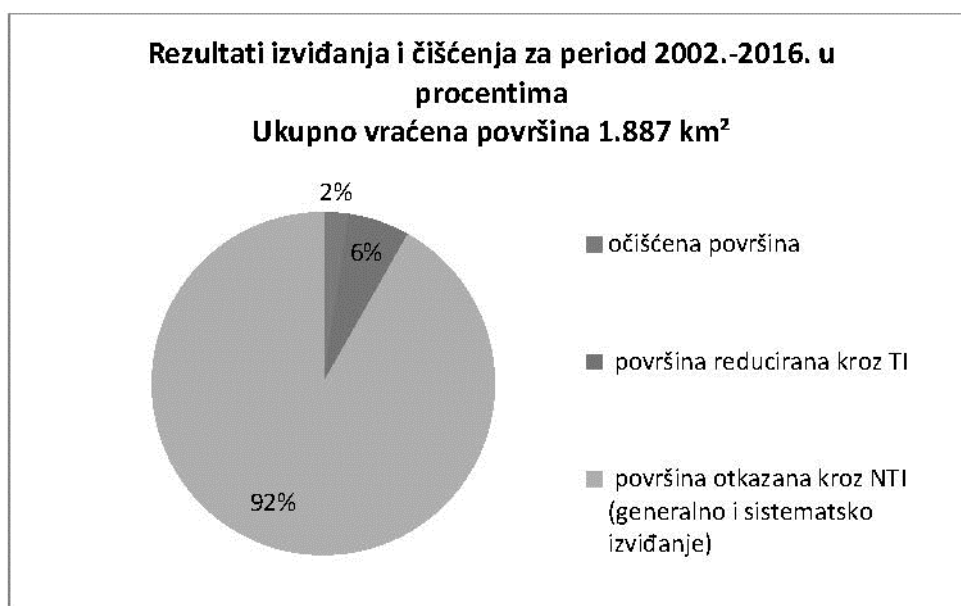
Program protuminskog djelovanja u BiH je pod vodstvom BHMAC-a začetnik procesa vraćanja površina na uporabu. Što se tiče otkazivanja površina kroz operacije netehničkog izviđanja, na grafikonu u donjem tekstu⁴ su procentualno prikazani rezultati netehničkog izviđanja, tehničkog izviđanja i čišćenja za razdoblje 2002.-2016. godina, što pokazuje da na operacije netehničkog izviđanja koje su dovele do otkazivanja prethodno sumljivih površina otpada 92% ukupno vraćenih površina u istom razdoblju (1.887 km²).

¹ 900 deminera i 428 osoba ovlaštenih za rukovođenje i praćenje (vođe timova, vođe radišta, službenici u Sektoru za operacije, službenici za osiguranje kvaliteta, instruktori pasa za otkrivanje mina, vodiči pasa, akreditovane organizacije, itd.), Informacija BHMAC-a, mart 2017.

² Međunarodni standard protuminskog djelovanja IMAS 07.11 Vraćanje površina na upotrebu, mart 2013: <https://www.mineactionstandards.org/fileadmin/MAS/documents/imas-international-standards/english/series-07/IMAS-07-11-Ed1-Am3.pdf>

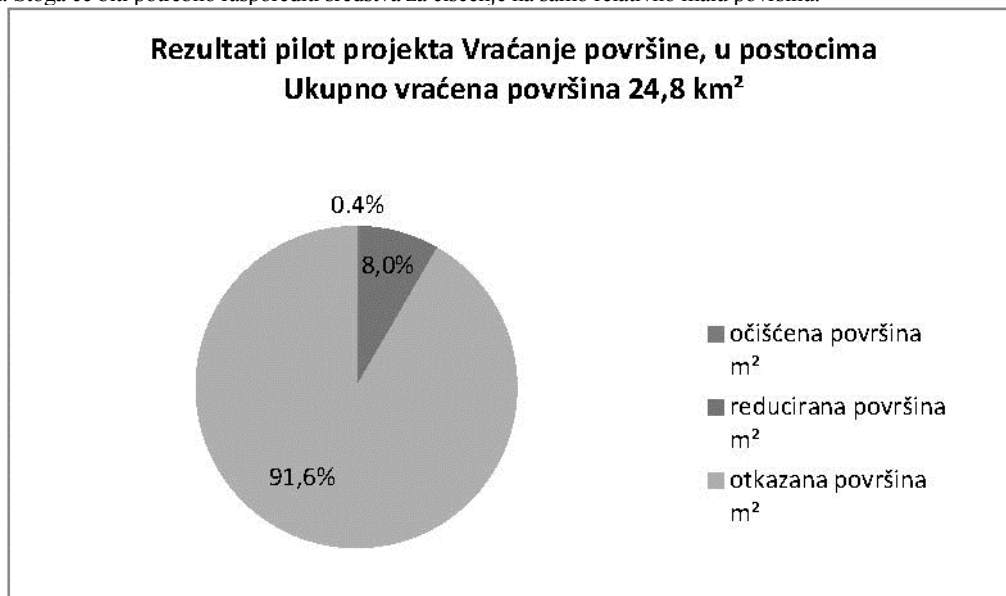
³ Proces vraćanja površina na upotrebu, GICHD

⁴ Podaci BHMAC-a o tehničkom izviđanju i čišćenju, svibanj 2017.

S obzirom da je postajalo sve jasnije da su operacije izviđanja utemeljene na dokazima o miniranosti površina od presudne važnosti za operativnu efikasnost, EU je 2012. godine pokrenula svoj pilot projekat "Vraćanje površina na uporabu" u suradnji sa BHMACH-om. Projektom se nastoji promovirati efikasno netehničko izviđanje čiji će rezultat biti ili otkazivanje prethodno sumnjivih površina u slučaju da nema dokaza o postojanju minsko-eksplozivnih sredstava ili potvrđivanje opasnih površina zbog prisustva takvih dokaza. Ovaj proces omogućava efikasno izdavanje zadaća tehničkog izviđanja radi dalje pretrage i usmjeravanje sredstava za čišćenje mina samo na kontaminirane površine. U okviru ovog projekta u tijeku 2014. i 2015. godine BHMACH je izradio tri poglavlja novog standarda: poglavlje netehničko izviđanje, poglavlje tehničko izviđanje i poglavlje land release, koji su usklađeni sa međunarodnim standardom za protuminske akcije IMAS 07.11 o vraćanju površina na uporabu. Ova poglavlja je početkom 2016. godine odobrila Povjerenstvo za deminiranje u BiH. Također usvojena su i dva naputka za osiguranje i kontrolu kvalitete kao i novi SOP za NTI koji je usvojen u travnju 2018. godine.

Preliminarni rezultati šest završenih zadaća u okviru pilot projekta EU "Vraćanje površina na uporabu" pokazuju da su organizacije otkazale 91,6 odsto ukupne površine vraćene na uporabu (24,8 km²) kroz operacije netehničkog izviđanja, reducirali 8% površine kroz operacije tehničkog izviđanja¹ i očistili 0,4% površine.² Ako pretpostavimo da je ovih šest zadaća reprezentativan za najveći dio preostalih sumnjivih opasnih površina u BiH, moguće je predvidjeti da je samo manji dio preostalih sumnjivih opasnih površina kontaminiran. Stoga će biti potrebno rasporediti sredstva za čišćenje na samo relativno malu površinu.

Pristup vraćanja površina na uporabu će se u potpunosti provesti u BiH u tijeku ovog strateškog razdoblja i postoji generalna saglasnost da je njegovo potpuno provođenje rješenje za veću operativnu efikasnost. BHMACH se obvezao da će razjasniti i precizirati

¹ Od tih 8%, 14% su „fizički tretirane staze pretrage“ za šta su dopremljena tehnička sredstva da bi se odredila razina prijetnje.

² Rezultati pilot projekta BHMACH-a „Vraćanje površina“, april 2017.

problem kontaminacije minama/ESZR u BiH kroz provođenje operacija netehničkog izviđanja, tehničkog izviđanja i čišćenja. BHMACH će osigurati poštivanje principa vraćanja površina na uporabu od strane svih organizacija akreditiranih za tehničko izviđanje i čišćenje kroz kvalitetan sustav upravljanja kvalitetom i poštivanje nedavno revidiranog standarda i standardnih operativnih procedura BHMACH-a za vraćanje površina na uporabu¹. BHMACH će također osigurati da procesi upravljanja informacijama omogućavaju prikupljanje, pohranjivanje i analizu točnih i ažuriranih podataka o izviđanju i čišćenju, čime će se olakšati operativno planiranje i odlučivanje i omogućiti konsistentno i jasno izvještavanje o rezultatima tehničkog izviđanja i čišćenja. To obuhvata i izvještavanje prema obvezama koje proizilaze iz međunarodnih konvencija. BHMACH se također obvezao da će organizirati sastanke stručne radne skupine dva puta godišnje s ciljem jačanja koordinacije, razmjene informacija i transparentnosti.

BHMACH će nastaviti planirati operacije tehničkog izviđanja i čišćenja u izravnoj suradnji sa općinama i posvećenim koordinatorima protuminskih akcija na kantonalnoj i općinskoj razini. Izradit će se općinski planovi protuminskih akcija koji će odražavati lokalne potrebe i prioritete da bi se osigurali održivi rezultati protuminskih akcija.

Strateški cilj 3: Izviđanje i čišćenje		Veličina i utjecaj ² problema kontaminiranosti minama/ESZR su precizirani i potvrđeni; problem se rješava u skladu sa međunarodnim/BiH standardom, osiguravajući da je sigurna površina vraćena ugroženim zajednicama na uporabu.		
Operativni ciljevi		Polazišta	Pokazatelji	Ciljano stanje
1.	Veličina i utjecaj kontaminacije minama/ESZR će biti precizirana do kraja 2019. kroz operacije netehničkog izviđanja u skladu sa standardom BiH ³	U svibnju 2017. godine 1.091 km ² sumnjive opasne površine u državnoj bazi podataka	Broj i km ² sumnjivih opasnih površina Broj i km ² potvrđenih opasnih površina	Sumnjive opasne površine su precizirane i obilježene putem netehničkog izviđanja do 2019.
2.	Od siječnja 2018. sve standarde i standardne operativne procedure BiH za izviđanje i čišćenje će provoditi BHMACH putem sustava upravljanja kvalitetom i provoditi ih i svi akteri da bi se osigurala veća operativna efikasnost i bolji kvalitet	Tri poglavlja standarda za protuminske akcije BiH (vraćanje površina, netehničko izviđanje i tehničko izviđanje) odobreni u siječnju 2016. Standardne operativne procedure za netehničko izviđanje i osiguranje kvalitete/kontrolu kvalitete usvojene u 2018. Smjernice BHMACH-a za kontrolu kvalitete odobrila Povjerenstvo za deminiranje u BiH u 2017. Broj neusklađenosti prijavljenih putem procesa osiguranja kvalitete/kontrole kvaliteta	Broj sastanaka aktera (organizacije i donatori) posvećenih provođenju standarda i standardnih operativnih procedura BiH za vraćanje površina na uporabu Broj neusklađenosti prijavljenih putem procesa osiguranja kvalitete/kontrole kvaliteta	Sve operacije izviđanja i čišćenja su u skladu sa standardnim operativnim procedurama Smanjen broj neusklađenosti prijavljenih putem procesa osiguranja kvalitete/kontrole kvaliteta na godišnjoj osnovi
3.	Cjelokupna efikasnost i djelotvornost će biti unaprijeđeni do 2020. kroz provođenje operacija izviđanja i čišćenja u skladu sa principima/standardom za protuminske akcije za vraćanje površina na uporabu ⁴	20,75 km ² otkazano kroz netehničko izviđanje u 2017. 8,33 km ² reducirano putem tehničkog izviđanja u 2017. 0,83 km ² očišćen u 2017. 25 očišćenih mina po ha ⁵ u 2017. 11,89 komada kasetne municije očišćeno po ha u 2017.	Broj km ² otkazanih kroz netehničko izviđanje godišnje Broj km ² reduciran kroz tehničko izviđanje godišnje Broj km ² očišćen godišnje Broj mina očišćenih po ha svake godine Broj komada kasetne municije očišćenih po ha svake godine	100 km ² otkazano kroz netehničko izviđanje godišnje 10 km ² reducirano kroz tehničko izviđanje godišnje 3 km ² očišćeno godišnje Veći broj očišćenih mina po ha svake godine Veći broj komada kasetne municije očišćen po ha svake godine
4.	Do ožujka 2021. BiH će ispuniti svoje obveze da očisti i uništi ili da osigura čišćenje i uništavanje sve preostale kasetne municije, prema članku 4. Konvencije o kasetnoj municiji	Januar 2017: - 1.12 km ² potvrđenih opasnih površina kontaminiranih preostalom kasetnom municijom - 7,30 km ² sumnjivih opasnih površina na preostalu kasetnu municiju ⁶	Izjava o ispunjenju svih obveza iz članka 4.	BiH je dala izjavu o završetku svih obveza prema članku 4. Konvencije do ožujka 2021.
5.	Nakon što je na vrijeme dostavila zahtjev za produženje roka prema čl. 5. u ožujku 2018, BiH ispunjava svoje obveze iz članka 5. Otavske konvencije koje se odnose na evidentiranje i uništavanje svih protupješačkih mina u miniranim područjima u 2025.	U svibnju 2017. godine 1.091 km ² sumnjivih/potvrđenih opasnih površina sa protupješačkim minama u državnoj bazi podataka	Izjava o ispunjenju obveza iz članka 5.	BiH izjavljuje da je ispunila obveze iz članka 5. Otavske Konvencije u 2025.

Mjere upozoravanja na mine

BHMACH je nadležan za akreditovanje svih organizacija uključenih u upozoravanje na mine i za koordinaciju aktivnosti upozoravanja na mine⁷. Odgovornosti BHMACH-a su detaljno pobrojane u Dodatku VI. Program mjera za upozoravanje na mine se

¹ U skladu sa najnovijim međunarodnim standardom za vraćanje površina na upotrebu.

² Zajednice ugrožene minama/ESZR su definirane prema visokom, srednjem i niskom utjecaju. Razina utjecaja se određuje na osnovu veličine stanovništva, zajednice, kontaminiranog područja i broja nesreća.

³ Akcijski plan iz Maputa, mjera 8: Svaka država potpisnica koja još uvijek ispunjava obveze čišćenja mina će preduzeti sva razumna nastojanja da što prije kvantificira i kvalificira preostale izazove u provedbi obaveza i da tu informaciju dostavi u vidu izvještaja u skladu sa člankom 7. (Transparentnost) najkasnije do 30. travnja 2015. godine, a nakon toga jednom godišnje. U toj informaciji je potrebno navesti precizne parametre i lokacije, u mjeri u kojoj je to moguće, svih površina u njenoj nadležnosti ili pod njenom kontrolom koje sadrže protupješačke mine i stoga zahtijevaju čišćenje i koje su sumnjive na protupješačke mine i stoga zahtijevaju dalje izviđanje. Ove informacije je potrebno uvrstiti u državne planove deminiranja i relevantne šire planove razvoja i rekonstrukcije.

⁴ Akcioni plan iz Maputa, mjera 9: Svaka država potpisnica koja još uvijek ispunjava obaveze u pogledu čišćenja mina osigurat će što je prije moguće da su najrelevantniji standardi, politike i metodologije vraćanja površina na upotrebu, u skladu sa međunarodnim standardima za protuminske akcije Ujedinjenih nacija, doneseni i da se primjenjuju u cilju potpune i brze provedbe ovog aspekta Konvencije. Te metodologije vraćanja površina na upotrebu će biti zasnovane na dokazima, odgovorne i prihvatljive lokalnim zajednicama, između ostalog, i kroz učešće u tom procesu ugroženih zajednica, uključujući punoljetne i maloljetne ženske i muške osobe.

⁵ 1 hektar=10 000 m²

⁶ Od ukupne površine sumnjive na kontaminaciju preostalom kasetnom municijom, 2,7 km² je rezultat pojedinačno ispaljene podmunicije KB-1 iz modificiranih AK-47 pušaka. Kada se koristi na taj način, prema Konvenciji o kasetnoj municiji, pojedinačni komadi podmunicije tipa KB-1 nisu definirani kao kasetna municija. Stoga, striktno govoreći, tih 2,7 km² kontaminirane površine ne podliježe obvezi čišćenja prema članku 4. Konvencije o kasetnoj municiji. Definicija kasetne municije iz člana 2. Konvencije o kasetnoj municiji se odnosi na „konvencionalnu municiju koja je dizajnirana tako da rasipa ili oslobađa eksplozivne podmunicije.“

⁷ Povjerenstvo za deminiranje u BiH je nadležno za potpisivanje svih dokumenata o akreditiranju.

oslanja na nekoliko ključnih dokumenata, uključujući i Standard za upozoravanja na mine u BiH, standardne operativne procedure i vodič za akreditiranje organizacija za upozoravanje na mine. Aktivnosti upozoravanja na mine se oslanjanju i na Podstrategiju upozoravanja na mine za razdoblje 2009.-2019. sa jednim strateškim ciljem i pet operativnih ciljeva.

Program mjera za upozoravanje na mine BiH je godinama unapređivan na osnovu iskustva stečenog u zemlji, pritom vodeći računa da su sve pouke i dobre prakse dokumentovane. BiH će nastaviti djelotvorno i efikasno koristiti raspoložive resurse (financijske, ljudske, materijalno-tehničke) kako bi se aktivnosti i projekti na podizanju svijesti o minama u kontinuitetu provodili. BHMACH i drugi relevantni akteri će kroz izravnu suradnju sa medijima promovirati razmjenu informacija i podizanja svijesti o prijetnjama od mina.

Mjere upozoravanja na mine se provode kroz aktivnosti na podizanju svijesti o minama koje obuhvataju objavljivanje informacija, upozoravanje na mine i kontakte sa lokalnim zajednicama i općinama ugroženim minama. BiH se obvezuje da će osigurati da se svi podaci o nesrećama prikupljaju i analiziraju razvrstani po spolu i starosnoj dobi kako bi se bolje shvatilo kako su stanovnici u ugroženim zajednicama različitih starosnih dobi, spola i kulturoloških navika izloženi minama/ESZR i zbog čega. Sakupljanje i analiziranje podataka razvrstanih po spolu i starosnoj dobi omogućava¹ identifikaciju obrazaca minskih nesreća prema spolu i dobi i omogućava organizacijama da osmisle svoje aktivnosti na upozoravanju na mine na način na koji će uzeti u obzir izloženost rizicima prema rodu i drugim različitostima. Ovo odražava obveze BiH kao ugovorne strane Ottawске konvencije i Konvencije o kasetnoj municiji u pogledu aktivnosti na upozoravanju na rizike od mina koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitu starosnu dob.

Podaci BHMACH-a pokazuju da se najveći broj nesreća događa u proljeće i jesen kada su u tijeku poljoprivredni radovi i prikupljanje ogrjevnog drveta i drugih sirovina. Također pokazuju da su većina novih žrtava mina/ESZR odrasli muškarci koji ulaze u poznata minirana područja radi egzistencijalnih potreba iz ekonomskih razloga. BHMACH i organizacije koje provode mjere upozoravanja na mine će raditi direktno sa nositeljima razvoja i razvojnim organizacijama na identifikiranju alternativnih i efikasnih aktivnosti nužnih za egzistenciju koje ne izlažu stanovnike opasnostima od mina/ESZR. Tješnja suradnja između organizacija koje provode protuminske akcije (uključujući i mjere upozoravanja na mine) i partnera uključenih u razvoj bi omogućila ostvarenje nekoliko ciljeva održivog razvoja.

Održavanje temeljitog sustava osiguranja kvalitete će biti prioritet i revizija Standarda za upozoravanja na mine u BiH i Standardnih operativnih procedura BHMACH-a za upozoravanje na mine, njihovog usvajanja od strane vlade i nakon toga primjena od strane svih organizacija koje provode aktivnosti upozoravanja na mine će rezultirati djelotvornim i efikasnim aktivnostima sa održivim rezultatima. BHMACH će ponovo uvesti praksu održavanja dva sastanka radne skupine za upozoravanje na mine godišnje da bi osigurao koordinaciju sa relevantnim partnerima, pružajući platformu za razmjenu informacija i razgovor o ključnim dešavanjima i izazovima.

BiH, pod vodstvom ministarstava obrazovanja,² BHMACH-a i Povjerenstva za deminiranje, sobezuje se da će integrirati mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i kojima se uzima u obzir starosna dob u obrazovne sustave na raznim razinama s ciljem promoviranja efikasnih i održivih aktivnosti na upozoravanju na mine usmjerenih na maloljetne osobe.

Strateški cilj 4: Upozoravanje na mine		Sigurno ponašanje je promovirano kroz mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i koje uvažavaju različitu starosnu dob da bi se smanjio broj nesreća izazvanih minama/ESZR i podržale sigurne i održive aktivnosti nužne za egzistenciju. ^{3 4}		
Operativni ciljevi		Polazište	Pokazatelji	Ciljano stanje
1.	Do sredine 2018. pod vodstvom BHMACH-a, Standard i Standardne operativne procedure za upozoravanje na mine u BiH će biti revidirane, ažurirane i dostavljene na odobrenje.	Standard za upozoravanje na mine u BiH izrađen 2002. Standardne operativne procedure za upozoravanje na mine u BiH izrađene 2006.	Postojanje revidiranog, i ažuriranog Standarda za upozoravanje na mine u BiH. Postojanje revidiranih i ažuriranih Standardnih operativnih procedura za upozoravanje na mine u BiH	Standard za upozoravanje na mine u BiH revidiran i ažuriran do sredine 2018. i odobren od strane Povjerenstva za deminiranje u BiH. Standardne operativne procedure za upozoravanje na mine u BiH revidirane i ažurirane do sredine 2018. i odobrene od strane Povjerenstva za deminiranje u BiH
2.	Od siječnja 2018. pod vodstvom BHMACH-a obavljat će se kontinuirana identifikacija i prioritizacija ugroženih skupina i u njima se kontinuirano provode odgovarajuće mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitu starosnu dob, pod vodstvom BHMACH-a	Broj korisnika (razvrstan po spolu i dobi) mjera upozoravanja na mine u 2016. Djeca i adolescenti: 31.976 Odrasle osobe (muškarci i žene): 824	Broj korisnika (razvrstan po spolu i dobi) mjera upozoravanja na mine godišnje	Obavlja se kontinuirana identifikacija svih ugroženih skupina i sa njima se kontinuirano provode mjere upozoravanja na mine

¹ Podaci razvrstani po spolu i starosnoj dobi podrazumijevaju razlikovanje ženskih i muških osoba iz raznih dobnih skupina: punoljetne i maloljetne ženske osobe, punoljetne i maloljetne muške osobe. Punoljetne osobe su osobe koje su navršile 18 godina života.

² Ministarstva obrazovanja postoje na entitetskom (FBiH i RS) i kantonalnoj razini i u Brčko distriktu. Ministarstvo obrazovanja ne postoji na državnoj razini, u okviru Vijeća ministara BiH.

³ Akcijski plan iz Maputa, mjera 10: Svaka država koja je prijavila minirane površine pod svojom jurisdikcijom ili kontrolom će obezbijediti smanjenje rizika od mina i programe za edukaciju u sklopu širih aktivnosti procjene i smanjenja rizika usmjerenih na najugroženije stanovništvo. Ti programi će uvažavati starosnu dob i biti rodno osjetljivi, te u skladu sa važećim domaćim i međunarodnim standardima, prilagođeni potrebama zajednica ugroženih minama i integrirani u tekuće protuminske aktivnosti, to jeste, prikupljanje podataka, čišćenje i pomoć žrtvama, u skladu s onim što odgovara. Akcioni plan iz Maputa sa smjernicama za provedbu obveza iz Ottawске konvencije za period 2014. – 2019: <http://www.maputoreviewconference.org/fileadmin/APMBC-RC3/3RC-Maputo-action-plan-adopted-27Jun2014.pdf>

⁴ Akcijski plan iz Dubrovnika, mjera 3.2. „Zaštiti ljude od štete“. „Ugrožene države će preduzeti sve izvodljive korake da bi spriječile nastanak žrtava među civilima tako što će odmah izraditi i obezbijediti ciljne i fokusirane programe za edukaciju u oblasti smanjenja rizika, koji su rodno osjetljivi i uvažavaju dob i etničku pripadnost i koji su bazirani prije svega na procjeni potreba i stepena ugroženosti i na razumijevanju rizičnog ponašanja.“ Akcijski plan iz Dubrovnika sa smjernicama za uspješno provođenje obveza iz Konvencije o kasetnoj municiji za razdoblje 2015. – 2020: <http://www.clusterconvention.org/wp-content/uploads/2016/04/The-Dubrovnik-Action-Plan.pdf>

4.	BHMAC će osigurati djelotvornu koordinaciju aktivnosti na upozoravanju na mine kroz sastanke radne skupine koji se održavaju dva puta godišnje (ili po potrebi češće) sa svim relevantnim nositeljima aktivnosti	Broj sastanaka radne skupine za upozoravanje na mine održanih u 2017.	Broj sastanaka radne skupine za upozoravanje na mine održanih u tijeku jedne godine sa sačinjenim zapisnicima distribuiranim nakon sastanka	BHMAC obavlja djelotvornu koordinaciju mjera upozoravanja na mine putem najmanje dva sastanka koordinacione radne skupine godišnje na kojima se vodi zapisnik i nakon sastanka distribuira
5.	Mjere upozoravanja na mine će biti integrirane u 13 obrazovnih sustava do 2020. i kontinuirano će se provoditi kroz materijal koji je rodno osjetljiv i uvažava različitu starosnu dob, putem koordinacije između BHMAC-a i ministarstava obrazovanja	U 2017. ne postoji obveza integriranja mjera upozoravanja na mine u nastavne planove i programe	Broj obrazovnih sustava koji integriraju mjere upozoravanja na mine godišnje Pokazatelj materijala za upozoravanje na mine? Broj škola koje primaju i koriste odgovarajući materijal za upozoravanje na mine	Mjere upozoravanja na mine integrirane u 13 ¹ obrazovnih sustava u BiH do 2020.

Pomoć žrtvama

U BiH je evidentirano ukupno 8.802 osobe (120 maloljetnica, 1.084 punoljetne ženske osobe, 629 maloljetnika, 6.821 punoljetna muškarca, 125 muškaraca nepoznate starosne dobi i 23 ženske osobe nepoznate starosne dobi) koje su izgubile život ili su povrijeđene u nesrećama izazvanim minama/ESZR u razdoblju između 1992. do 2017. godine. BiH je obavezna da pruži odgovarajuću pomoć žrtvama mina/ESZR² kao država potpisnica Otavske konvencije, Konvencije o kasetnoj municiji i Konvencije o zabrani ili ograničenju upotrebi određenog konvencionalnog oružja. U Konvenciji o zabrani uporabe, proizvodnje i skladištenja kasetne municije žrtve kasetne municije su definirane kao: "...sve osobe koje su stradale ili pretrpjele fizičku ili psihološku povredu, ekonomski gubitak, društvenu marginalizaciju ili bitno umanjeno ostvarivanje svojih prava izazvano upotrebom kasetne municije. Ona podrazumijeva osobe koje su pretrpjele direktne posljedice od kasetne municije, zajedno sa njihovim ugroženim porodicama i zajednicama."³ Kao država potpisnica Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, BiH je obavezna da pruži pomoć osobama sa invaliditetom, uključujući i osobe koje su preživjele minske nesreće ili su zadobile teške povrede sa trajnim posljedicama. Pojam "preživjelog" se odnosi na maloljetne i punoljetne ženske i muške osobe koje su preživjele nesreće izazvane minama/ESZR, a "indirektne žrtve" su članovi porodica osoba koje su izgubile život ili pretrpjele povrede u minskim nesrećama.⁴

Otavska konvencija se u članku 6.3. kratko osvrće na pomoć žrtvama mina, gdje se kaže da će "Svaka država potpisnica, koja je u poziciji da to učini, obezbijedito pomoć za brigu i rehabilitaciju, kao i socijalnu i ekonomsku reintegraciju, žrtava mina i za programe upozoravanja na mine." Poglavlje IV Akcionog plana iz Maputa je posvećeno pomoći žrtvama i sadrži sedam odgovarajućih mjera.⁵ Ključni principi koji leže u osnovi tih mjera odnose se na zabranu diskriminacije, potpuno jednako sudjelovanje žrtava mina/ESZR u društvu i integraciju pomoći žrtvama u šire politike, planove i zakonske okvire države koji se odnose na osobe sa invaliditetom kako bi se osigurala održivost. Mjera br. 4 iz Akcijskog plana iz Dubrovnika za provođenje obveze iz Konvencije o kasetnoj municiji je posvećena pomoći žrtvama mina/ESZR i predviđa četiri odgovarajuće mjere.⁶ Dugoročno rješenje kojim će se garantirati prava žrtvama mina/ESZR i uzeti u obzir njihove potrebe može se osigurati jedino kroz primjenu dvostrukog pristupa pomoći žrtvama mina/ESZR, uz konkretna i šira nastojanja koja će doprinijeti ostvarenju obveze u pogledu pružanja pomoći žrtvama. To je upravo ono što podrazumijeva integrirani pristup pomoći žrtvama.⁷ Ovom Strategijom je podržan ključni princip da su konkretna nastojanja u pravcu pružanja pomoći žrtvama kratkoročna rješenja i da se trebaju primjenjivati sve dok pomoć žrtvama ne bude djelotvorno integrirana u šire sektore i okvire.⁸

Na razini BiH, Ministarstvo civilnih poslova je nadležno za koordinaciju svih aspekata zdravstvene zaštite, obrazovanja, sporta i kulture. Razne institucije imaju različite uloge u domenu socijalne pomoći (uključujući i pomoć žrtvama) u BiH na svim razinama vlasti. Socijalna zaštita je u nadležnosti entitetskih vlada. Zakon o socijalnoj zaštiti pravi razliku između neratnih i ratnih invalida; pomoć objema kategorijama je uređena nizom odredbi tog Zakona.⁹ Nadalje, Zakon o socijalnoj zaštiti pravi razliku između civilnih i vojnih žrtava rata. Zaštita i briga o žrtvama mina/ESZR su uređeni Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom. Civilne žrtve rata su definirane kao osobe kod kojih je nastupilo tjelesno oštećenje zbog povrede i ozljede u vezi sa ratnim događanjima (bombardovanje, ulične borbe, eksplozija ratnog materijala, zalutali metak, itd.) usljed koje je nastupilo tjelesno oštećenje, fizičko ili psihičko oštećenje ili znatno pogoršanje zdravstvenog stanja. Uvjet za ostvarivanje prava na pomoć prema zakonu u FBiH i RS-u je tjelesno oštećenje od najmanje 60% ili trajno tjelesno oštećenje.

Vijeće za osobe sa invaliditetom Bosne i Hercegovine, formirano 2010. godine, nadležno je za provođenje i praćenje provođenja Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom.¹⁰ Vijeće za osobe sa invaliditetom BiH se sastoji od 20 članova: 10 članova su zastupnici svih razina vlasti u BiH, a drugih 10 članova su zastupnici organizacija osoba sa invaliditetom od društvenog interesa u entitetima i Brčko distriktu.¹¹

¹ Ukupan broj ministarstava obrazovanja u BiH.

² Sve reference na žrtve, preživjele žrtve, druge osobe sa invaliditetom, indirektno žrtve i druge osobe u ugroženim grupama su rodno osjetljive i uvažavaju različitu starosnu dob, to jeste, odnose se na punoljetne i maloljetne ženske i muške osobe.

³ Konvencija o kasetnoj municiji, čl. 2. Definicije

⁴ The CCM Coordinators for 2016 and 2017 on Victim Assistance and international Cooperation and Assistance, Guidance on an Integrated Approach to Victim Assistance, 2016 (Koordinatori pomoći žrtvama prema Konvenciji o kasetnoj municiji za 2016. i 2017. godinu i Koordinatori međunarodne saradnje i pomoći prema Konvenciji o kasetnoj municiji, Smjernice za integrirani pristup pomoći žrtvama, 2016.)

⁵ Akcijski plan iz Maputa, mjera IV. Pomoć žrtvama.

⁶ Akcijski plan iz Dubrovnika, mjera 4.1. Jačanje nacionalnih kapaciteta, mjera 4.2. Povećanje učešća žrtava, mjera 4.3. Razmjena informacija, mjera 4.4. Pružanje podrške, pomoć i saradnja

⁷ The CCM Coordinators for 2016 and 2017 on Victim Assistance and international Cooperation and Assistance, Guidance on an Integrated Approach to Victim Assistance, 2016 (Koordinatori pomoći žrtvama prema Konvenciji o kasetnoj municiji za 2016. i 2017. godinu i Koordinatori međunarodne saradnje i pomoći prema Konvenciji o kasetnoj municiji, Smjernice za integrirani pristup pomoći žrtvama, 2016.)

⁸ Konvencija o kasetnoj municiji, čl. 5. stavak 2.(c)

⁹ Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji sa djecom, Službene novine FBiH br. 36/99, 54/04, 39/06 i 14/09

¹⁰ Inicijalno izvješće BiH o provođenju Konvencije UN-a o pravima osoba sa invaliditetom, 5. ožujka 2013.

¹¹ Ibid.

Nadležnost BHMAC-a u domenu pomoći žrtvama se odnosi na upravljanje centralnom bazom podataka BHMAC-a koja sadrži i podatke o žrtvama mina/ESZR, u skladu sa Zakonom o deminiranju iz 2002. godine. BHMAC će osigurati da se dalje prikupljaju, pohranjuju, analiziraju i dostavljaju podaci o nesrećama izazvanim minama/ESZR, razvrstani po spolu i starosnoj dobi žrtava, kako bi omogućio ažurirani pregled broja žrtava i tačno razumijevanje svih ugroženih skupina. Osim toga, uviđajući značaj integriranja pomoći žrtvama u šire planove, politike i strukture na svim razinama kako bi osigurali održivu potporu preživjelim, Povjerenstvo za deminiranje u BiH i BHMAC će voditi računa da se podaci o žrtvama dostavljaju resornim ministarstvima i da su integrirani u šire planove i sustave na svim razinama vlasti u BiH.

Koordinacijsko tijelo Bosne i Hercegovine za pomoć žrtvama mina, kasetne municije i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata kao stalno tijelo na razini BiH bit će formalno-pravno uspostavljeno, organizirano i u njegovom radu će uzeti učešće svi relevantni akteri kako bi se osnažila koordinacija. Očekuje se da će njegov rad na zagovaranju dovesti do integracije pomoći žrtvama u relevantne mehanizme koordinacije, uključujući i zdravstvenu i socijalnu zaštitu, invaliditet, obrazovanje i smanjenje siromaštva. Koordinaciono tijelo će nastojati podići nivo svijesti u ključnim ministarstvima u čijoj je nadležnosti pružanje pomoći žrtvama u BiH, u skladu sa obavezama iz domaćeg zakonodavstva i međunarodnih konvencija. Odluka o osnivanju Koordinacijskog tijela poslana je na usvajanje Vijeću ministara BiH i očekuje se povratna informacija u što skorije vrijeme.

Strateški cilj 5: Pomoć žrtvama		Žrtve mina/ESZR imaju pristup uslugama koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti, putem kojih ostvaruju svoja prava, kao i mogućnostima koje olakšavaju njihovo učešće i inkluziju u društvo na jednakim osnovama sa drugima		
Operativni ciljevi		Polazišta	Pokazatelji	Ciljano stanje
1. Od 2018. godine Koordinacijsko tijelo za pomoć žrtvama na državnoj razini je formalno-pravno uspostavljeno, sastaje se dva puta godišnje ili prema potrebi češće, na sastancima prisustvuju svi relevantni akteri ¹		U 2017. organiziran jedan pripremni sastanak državnog Koordinacijskog tijela za pomoć žrtvama	Broj sastanaka državnog Koordinacijskog tijela za pomoć žrtvama organiziranih godišnje	Najmanje dva sastanka državnog Koordinacijskog tijela za pomoć žrtvama organizirana godišnje, na kojima je sačinjen zapisnik i distribuiran nakon sastanka
2. Do 2019. državno Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama će biti zastupljeno u Vijeću za osobe sa invaliditetom u BiH i ovlašteno da osigura da su prava preživjelih žrtava priznata i integrirana u šire planove za pomoć osobama sa invaliditetom		U 2017. nema predstavnika državnog Koordinacijskog tijela za pomoć žrtvama u Vijeću za osobe sa invaliditetom u BiH	Državno Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama službeno predstavljeno u Vijeću za osobe sa invaliditetom u BiH	U 2018. državno Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama službeno predstavljeno u Vijeću za osobe sa invaliditetom u BiH
3. Nakon rada državnog Koordinacionog tijela za pomoć žrtvama na zagovaranju, pomoć žrtvama će biti uključena u program rada relevantnih mehanizama za koordinaciju u sektoru zdravstva, socijalne zaštite, u području smanjenja siromaštva i koordinacije pomoći osobama sa invaliditetom na razini ministarstava (Ministarstvo civilnih poslova, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice) i relevantnih odjeljenja Brčko distrikta i entitetskih i kantonalnih ministarstava da bi se osigurala djelotvorna koordinacija i razmjena informacija.		U 2017. pomoć žrtvama nije uključena u programe rada	Broj mehanizama za koordinaciju koji u svojim programima rada obuhvataju pomoć žrtvama Formalno-pravno prihvatanje šire definicije žrtve iz Konvencije o kasetnoj municiji	Pomoć žrtvama je uključena u programe rada mehanizama za koordinaciju do 2019.
4. BHMAC će kontinuirano prikupljati i analizirati sve podatke o žrtvama mina/ESZR koji su razvrstani po spolu i dobi i dostavljati ih relevantnim ministarstvima da bi osigurao njihovu integraciju u šire sustave podataka o osobama sa invaliditetom		Situacija od siječnja 2017.	Broj sustava na državnoj razini sa podacima o povredama i /ili invaliditetu, uključujući i podatke o žrtvama mina/ESZR, razvrstanih po spolu i starosnoj dobi	Od siječnja 2018. podaci o žrtvama mina/ESZR razvrstani po spolu i starosnoj dobi integrirani u šire sustave podataka o povredama i invaliditetu

Upravljanje preostalom kontaminacijom

Od BiH se očekuje da 2025. godine dođe do faze završetka ² identifikacija i čišćenja svih poznatih kontaminiranih površina, čime će preći sa faze sa težištem na proaktivne operacije izviđanja i čišćenja na fazu rješavanja preostale kontaminacije minama/ESZR u kojoj će koristiti odgovarajući reaktivan odgovor s ciljem smanjenja prijetnji preostale kontaminacije. ³ Kako BiH bude napredovala ka ovoj tranziciji, planiranje održivog upravljanja preostalom kontaminacijom će dobivati na značaju i zahtijevat će veći strateški fokus. Ovaj proces često karakterizira i prijelaz sa programa izviđanja i čišćenja koji je pretežno financiran iz međunarodnih izvora na kontekst u kojem su nadležnosti prenesene na postojeće državne strukture, a operacije se financiraju iz državnog proračuna.

Nekoliko domaćih aktera ima važnu ulogu u programu protuminskog djelovanja BiH i od suštinske su važnosti za uspješnu identifikaciju i čišćenje mina/ESZR. S obzirom na svoje tehničke kapacitete, BiH je u dobroj poziciji da efikasno i djelotvorno upravlja svojim dugoročnim problemom preostale kontaminacije sa vlastitim kapacitetima. Ipak, važno je da relevantni akteri pokrenu proces planiranja upravljanja preostalom kontaminacijom prije nego što BiH ispuni svoje obaveze prema članku 5. odnosno članku 3. dvije glavne konvencije. Ti akteri trebaju sagledati cijeli niz pitanja, uključujući i buduće upravljanje i lokaciju baze podataka o protuminskim akcijama na državnoj razini. BiH se obvezuje da će kroz sudjelovanje svih relevantnih aktera izraditi strategiju za upravljanje preostalom kontaminacijom do 2022. godine. Aktivno sudjelovanje Oružanih snaga BiH i uprava civilne zaštite na razini entiteta i Brčko distrikta će u tomu biti izuzetno bitno s obzirom da je predviđeno da imaju jaču ulogu u rješavanju preostale kontaminacije.

¹ Uključujući zastupnike Vijeća za osobe sa invaliditetom, domaće organizacije koje pružaju pomoć žrtvama, Povjerenstvo za deminiranje u BiH i relevantna ministarstva.

² "Završetak" se u ovom kontekstu odnosi na mine/ESZR otkrivene nakon što su ugrožene države završile proaktivno izviđanje i/ili čišćenje svih poznatih i sumnjivih opasnih površina, čime su ih proglasile sigurnim za normalnu ljudsku uporabu.

³ Preostala kontaminacija u ovom kontekstu se odnosi na kontaminaciju minama/ESZR otkrivenim nakon svih razumnim napora da se identificiraju i tretiraju sve sumnjive površine.

Provođenje Strategije BiH

BiH će pod vodstvom Povjerenstva za deminiranje u BiH koja djeluje u okviru Ministarstva civilnih poslova BiH i u izravnoj je suradnji sa BHMACH-om, osigurati potpuno provođenje ove Strategije. BHMACH će preuzeti vodstvo u izradi akcijskih planova sa odgovarajućom procjenom potrebnih finansijskih sredstava te ostvarenja pet strateških ciljeva, sa fokusom na operacionalizaciju strateških ciljeva.

Praćenje, revizija i evaluacija Strategije BiH

Praćenje provođenja Strategije i njena revizija pružaju mogućnost da se bolje shvate postignuća i izazovi i da se omogući programu da prilagodi svoj smjer i strukturu te da se unaprijede buduće verzije Strategije. Praćenje provođenja Strategije predstavlja kontinuiranu funkciju u kojoj se koristi sustavatsko prikupljanje informacija o pokazateljima kako bi se ključnim akterima pružile informacije o razini postignutog napretka i ostvarenju operativnih ciljeva, izmjerenih prema polazištima i ciljanim stanjima kao indikatorima ostvarenja operativnih ciljeva koji su postavljeni u Strategiji.

BHMACH je, u izravnoj suradnji sa relevantnim akterima, odgovoran za praćenje provođenja ove Strategije. Za to su preduvjet djelotvorno upravljanje informacijama sa jasnim kriterijima za prikupljanje, pohranjivanje, analizu i dostavu informacija, sistemi izvještavanja i kvalitetna koordinacija i suradnja sa relevantnim akterima. Praćenje će omogućiti identifikaciju prednosti i nedostataka programa protuminskog djelovanja BiH i omogućit će BHMACH-u i partnerima da rješavaju probleme, da unaprijede aktivnosti, nadograde postignuti uspjeh i da se prilagode promjenjivim okolnostima.

BHMACH i Povjerenstvo za deminiranje u BiH će tražiti prvu reviziju Strategije 2020. godine, a zatim 2023. godine kako bi sagledali postignuti napredak i prilagodili Strategiju svim eventualnim promjenama u ovom kontekstu, ukoliko bude potrebno, te da bi osigurali njenu kontinuiranu relevantnost. U slučaju znatnih kontekstualnih promjena, revizija se može zahtijevati i prije 2020. godine kako bi Strategija ostala relevantna.

Dodaci**Dodatak I: Program radionice strateškog planiranja protuminskih akcija u BiH i određivanja prioriteta, održane u studenom 2016.**

Day 1: Monday 7 November				
Time	Session	Content	Responsible	Method
09.45 - 10.00	Participant registration	Registration of all workshop participants	Workshop participants	
10.00 - 10.40	Opening session	Formal opening of the workshop and welcome	Demining Commission BHMACH	
10.40 - 11.00	Introduction to the workshop	Workshop overview, objectives and goals	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	
11.00 - 12.00	Introduction to BiH's national mine action programme	Brief history, key achievements main challenges and way ahead	Mr Tarik, BHMACH	Presentation
12.00 - 12.20			The Armed Forces of Bosnia and Herzegovina	Presentation
12.20 - 13.20	Lunch			
13.20 - 14.00	Introduction to BiH's national mine action programme	Brief history, key achievements main challenges and way ahead	The Federation of Bosnia and Herzegovina Civil Protection Norwegian People's Aid (NPA)	Presentation
14.00 - 14.30	Introduction to BiH's national mine action programme	Questions and answers General discussions	All participants	Discussions
14.30 - 15.00	Introduction to Strategic Planning	Presentation of good practices and lessons learnt in strategic planning processes globally	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentation
15.00 - 15.15	Coffee Break			
15.15 - 15.45	Mainstreaming operational efficiency in strategic planning	Operational efficiency and key land release principles, Land Release IMAS 07.11	Ms. Helen Gray, GICHD Advisor Operational Efficiency	Presentation
15.45 - 16.00	Wrap-up of day 1	Summary of the day Questions & answers	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	

Day 2: Tuesday 8 November				
Time	Session	Content	Responsible	Exercises
09.00 - 09.15	Recap	Key points from Day 1	Ms Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	
09.15 - 09.45	Mainstreaming information management in strategic planning	Key IM principles IM and strategic planning	Ms Anne-Li Naclér, GICHD Advisor, Information Management	
09.45 - 10.15	Mainstreaming gender and diversity in strategic planning	Presentation of key gender and diversity issues	Ms Arianna Calza-Bini, GMAP Director	
10.15 - 10.30	Coffee Break			
10.30 - 10.45	Understanding the context: introduction	Introduction to context analysis tools	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	
10.45 - 12.30	Context Analysis	- Stakeholder analysis, - Strengths, weaknesses, opportunities and threats (SWOT) analysis - PESTLE	Participants work in groups using different context analysis tools	
12.30 - 13.30	Lunch			
13.30 - 15.00	Context Analysis	Group work, continued Group presentations and discussions Questions & answers Discussions	Workshop participants	
15.00 - 15.15	Coffee Break			
15.15 - 16.00	Review of the day and overview of tomorrow's programme	Feedback/questions from participants	GICHD	

Day 3: Wednesday 9 November				
Time	Session	Content	Responsible	Method
09.00 - 09.15	Recap	Key points from Day 2	GICHD	Presentation
09.15 - 09.45	BiH 2009-2019 national strategy	Key aspects of current strategy evaluation feedback: limitations and challenges	BHMAC Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentations
09.45 - 10.00	Vision, mission, and objectives	How do vision, mission, objectives and outcomes differ?	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentation
10.00 - 10.30		Define and agree upon vision, mission and time-line for the national mine action strategy	Divide participants into groups, each group suggests a vision, mission and time-line	Group work
10.30 - 10.45	Coffee Break			
10.45 - 12.30	Vision, mission and time-line	Group presentations on vision, mission and time-line. Feedback and discussions. Agree on vision and mission	Each group presents a suggested vision, mission and time-line.	Group work
12.30 - 13.30	Lunch			
13.30 - 14.45	Strategy structure	Discuss and agree on proposed strategy structure.	BHMAC Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management Workshop participants	Presentations Group discussions
14.45 - 15.15	Strategy structure	Enabling strategy monitoring and evaluation (M&E) Baselines, targets, indicators, outcomes, objectives	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentation
15.15 - 15.30	Coffee Break			
15.30 - 16.00	Review of the day/overview of tomorrow's programme	Participant feedback; requests and suggestions	GICHD Workshop participants	

Day 4: Thursday 10 November				
Time	Session	Content	Responsible	Method
09.00 - 09.15	Recap	Key points from Day 3	GICHD	
09.15 - 10.30	Drafting strategy sections	Participants are divided into working groups, covering each strategy section, based on their experience and expertise	For each strategy section, each working group is tasked to develop: - Objective - Outcomes - Targets - Indicators - Baseline	Group work
10.30 - 10.45	Coffee Break			
10.45 - 12.30	Drafting strategy Sections	As above.	As above.	Group work
12.30 - 13.30	Lunch			
13.30 - 15.00	Group work presentations	Group work presentations Questions and answers Group discussions	Each group presents on the above, Feedback from workshop participants.	Group presentations
15.00 - 15.15	Coffee Break			
15.15 - 15.45	Monitoring and reviewing the national strategy	Key aspects of the monitoring and reviewing phases. Future plans and action points	BHMAC GICHD	Presentations
15.45 - 16.15	Way ahead: finalising and approving the national strategy	Agree on next steps, define roles and responsibilities.	BHMAC GICHD	Presentations

Dodatak II: Lista sudionika radionice strateškog planiranja protuminskih akcija i određivanja prioriteta, održane u studenom 2016.

Br.	Ime	Prezime	Organizacija	Funkcija
1	Ilija	Mikić	Oružane snage BiH	Oficir za osiguranje kvaliteta deminiranja
2	Refik	Fazlić	Oružane snage BiH	pukovnik, šef ureda za deminiranje UXO
3	Branka	Vitković	BHMAC	Viša stručna saradnica za upozoravanje na mine
4	Esher	Sadagić	BHMAC	Viši stručni suradnik za pomoć žrtvama mina
5	Goran	Ždrale	BHMAC	Viši stručni suradnik za analizu i izvještavanje
6	Ivana	Radonjić	BHMAC	Stručni suradnik, prevodilac
7	Muvedeta	Tuno	BHMAC	Viši stručni suradnik za izradu projekata
8	Ranko	Banjac	BHMAC	Šef upravljanja kvalitetom
9	Tarik	Šerak	BHMAC	Šef odsjeka za upravljanje PMD
10	Viktor	Filipović	BHMAC	Zamjenik šefa
11	Zdravko	Jonjić	BHMAC	Pomoćnik direktora za operacije
12	Željko	Dogo	BHMAC	Viši stručni suradnik za analizu i izvještavanje
13	Tatjana	Bojinović	BHMAC Banja Luka	Šef Kancelarije za osiguranje kvaliteta
14	Nebojša	Stjepanović	Civilna zaštita Brčko Distrikta	Šef jedinice za deminiranje i EOD

15	Blažen	Kovač	Povjerenstvo za deminiranje u BiH	Član
16	Sead	Muratović	Eco-Sport Group Sarajevo	Predsjednik
17	Melchior	Opielewicz	EUFOR	Šef odsjeka za za PMD
18	Željko	Kalinić	EUFOR	Šef terenskih operacija
19	Enes	Dolić	Federalna uprava civilne zaštite	Šef sektora za deminiranje, šef deminerskih operacija u FBiH
20	Murat	Baručija	Federalna uprava civilne zaštite	Šef organizacijske jedinice za deminiranje i uništavanje NUS-a
21	Mustafa	Kadribegović	Federalna uprava civilne zaštite	Stručni suradnik za planiranje i vođenje operacija
22	Saša	Sarić	Genesis	Koordinator projekta za upozoravanje na mine
23	Zorica	Lučić	MKCK	Odgovorna za suradnju sa DCKBiH pri ICRC
24	Gregor	Sančanin	ITF	Šef Ureda za implementaciju BiH
25	Marija	Trlin	Centar za obuku pasa za otkrivanje mina u BiH	Službenica za odnose s javnošću/upravljanje projekata
26	Milenko	Tomić	Ministarstvo odbrane	Viši stručni saradnik za civilno-vojnu saradnju
27	Darvin	Lisica	NPA	Regionalni ravnatelj za Jugoistočnu Europu
28	Svjetlana	Pavlović	Posavina bez mina	Ravnateljica
29	Snježana	Kovač	Crveni krst Republike Srpske	Koordinatorica programa programa za upozoravanje na mine
30	Senadin	Kumro	Crveni križ Federacije BiH	Koordinator programa UM, SALW, DPP
31	Ivana	Grujić	Društvo Crvenog krsta/križa BiH	Koordinatorica programa za humanitarna pitanja
32	Milislav	Pantić	Republička uprava civilne zaštite	Viš stručni suradnik za planiranje i izvještavanje
33	Željko	Volaš	UDAS	Predsjednik

Dodatak III: Zadaće Povjerenstva za deminiranje u BiH i BHMAL-a, prema Zakonu o deminiranju u BiH iz 2002. godine
Osnovne zadaće Povjerenstva za deminiranje u BiH, prema Zakonu o deminiranju u BiH, obuhvataju:

1. Predstavlja Bosnu i Hercegovinu na konferencijama koje se odnose na protuminske akcije
2. Odobranje standarda i prijedlog kandidata za vodeće funkcije u BHMAL-u
3. Odobranje internih propisa za rad BHMAL-a
4. Poboľšavanje suradnje između FBiH i RS-a
5. Podnošenje redovitih Izvješća Vijeću ministara BiH
6. Redovito izvještavanje Odbora donatora o programu protuminskog djelovanja

BHMAL obavlja sljedeće zadatke, prema Zakonu o deminiranju u BiH:

1. Održavati i voditi centralnu bazu podataka o minskim poljima i kapacitete za mapiranje
2. Predlagati tehničke i sigurnosne standarde, kao i standarde osiguranja kvaliteta izvršenih operacija deminiranja i predlagati certifikate na odobrenje Povjerenstvu
3. Pregledati dokaze o kvalificiranosti međunarodnih i domaćih firmi za deminiranje za njihovu akreditaciju
4. Predlagati standarde za obuku koju će odobriti Povjerenstvo, te pratiti i izvještavati o njihovoj provedbi
5. Pripremati prijedloge za rad na deminiranju područja koja su na međuentitetskoj liniji razgraničenja, koje će odobriti Povjerenstvo
6. Pripremati planove rada i proračune za svoje aktivnosti, kao i izvješća i obračune, koje će odobriti Povjerenstvo za deminiranje u BiH i nakon toga dostaviti Odboru donatora

Dodatak IV: Ključni rizici za program (koje su identificirali sudionici radionice strateškog planiranja održane u Sarajevu u studenom 2016.)

- Smanjeno interesovanje donatora
- Ograničena finansijska sredstva
- Raniji problemi u rukovođenju BHMAL-om i negativan publicitet
- Nepostojanje kvalitetnog procesa upravljanja informacijama
- Smanjena operativna efikasnost
- Ograničeno provođenje procesa vraćanja površina

Dodatak V: Očekivani doprinos minskih akcija ostvarenju ciljeva održivog razvoja¹**Dodatak VI. Odgovornosti BHMACH-a u pogledu mjera upozoravanja na mine (preuzeto iz standarda za upozoravanje na mine BiH)****Poglavlje II****ODGOVORNOSTI I MJERODAVNOSTI**

BHMACH ima sljedeće odgovornosti i mjerodavnosti:

1. Provodi akreditaciju organizacija i certifikaciju njihovih operacija sukladno Vodiču za akreditiranje UM organizacija.
2. Upravlja, koordinira i nadzire prikupljanje podataka i procjenu potreba sukladno Standardu i osigurava transparentnost potreba za UM.

¹ GICHD-UNDP, Leaving no one behind : Mine Action and the Sustainable Development Goals, (Niko ne smije biti izostavljen: Minske akcije i ciljevi održivog razvoja), veljača 2017.

3. Uspostavlja bazu podataka prikupljenih u sklopu procjene potreba za UM, podataka o provedenom nadzoru UM aktivnosti i podataka dobivenih kroz koordinaciju, kao dio baze podataka BHMACH-a za protuminske akcije. Također, osigurava dostupnost informacija svim nositeljima aktivnosti.
4. Razmjenjuje prikupljene podatke sa relevantnim organizacijama iz ostalih sektora (zdravstvo, izobrazba, poljoprivreda, promet, informiranje i dr.).
5. Osigurava nositeljima aktivnosti pristup Izvješćima procjene.
6. Osigurava da državna procjena potreba za UM sadrži informacije o planiranim aktivnostima i strategijama drugih organizacija.
7. Izrađuje vodič/smjernice o provedbi procjene potreba.
8. Distribuirati rezultate procjene ostalim relevantnim organizacijama.
9. Priprema državni plan za UM, kao dio državnog plana protuminskih akcija.
10. Koordinira sa UM i drugim organizacijama uključenim u protuminske akcije u pripremi državnog plana, kako bi se izbjeglo dupliciranje aktivnosti i nepotrebno trošenje resursa.
11. Osigurava informacije i resurse radi pomoći u planiranju.
12. Koordinira sa organizacijama iz drugih sektora (npr. izobrazba, informiranje, itd.) u planiranju protuminskih akcija, uključujući UM.
13. Odobrava planove organizacija u okviru stalnog procesa certificiranja operacija UM-a.
14. Osigurava provedbu UM projekta sukladno potrebama i prioritetima određenim u fazi procjene i planiranja.
15. Uspostavlja operativni mehanizam nadzora nad provedbom aktivnosti UM organizacija na državnoj razini.
16. Provodi nadzor nad pristupom ugroženim zajednicama i ciljnim skupinama.
17. Pruža stručnu i savjetodavnu pomoć UM organizacijama, te potporu provedbi UM projekata angažiranjem unutarnjih i vanjskih resursa (tehnička pomoć, stručna pomoć, medijsko osoblje i dr.).
18. Pomaže u koordiniranju između UM organizacija i drugih vladinih agencija i sektora.
19. Osigurava prikupljanje i analiziranje informacija dobivenih nadzorom prije procesa evaluacije.
20. Nadzire promjene u državnoj kontekstu protuminskih akcija i omogućuje razmjenu rezultirajućih informacija.
21. Prati promjene u općem operativnom okruženju kroz prikupljanje, analizu i distribuiranje informacija dobivenih kroz nadzor UM-a i ostalih aktivnosti (npr. pomoć žrtvama mina).
22. Podstiče UM organizacije na provedbu evaluacije vlastitih UM projekata.
23. Provodi evaluaciju državnog UM programa i aktivnosti, kao dijela državnog plana protuminskih akcija.
24. Potiče razmjenu informacija između UM organizacija ili drugih relevantnih nositelja aktivnosti, te prikupljanje i distribuiranje rezultata evaluacije kao "naučenih lekcija".
25. Osigurava planiranje i djelovanje prema nalazima i rezultatima evaluacije.

Financijski plan za provedbu Strategije protuminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2018-2025

Realizacija Strategije protuminskog djelovanja 2009-2019 u proteklih devet godina njenog provođenja, karakterizira obujam prikupljenih i utrošenih sredstava na razini od 50% od planiranog. Prikupljanje i utrošak sredstava od strane donatora je ostao na približno istoj razini tijekom cijelog razdoblja, što se pokazalo kao veoma dobro jer nije došlo do povećanja obujma prikupljanja, izdavanja i utroška sredstava iz domaćeg izvora. Tablica 1. prikazuje obujam prikupljeni i u trošenih sredstava po godina provedbe Strategije.

Godina provedbe	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	UKUPNO
Izvori BiH (mil. KM)	26.59	30.78	20.12	16.88	16.73	21.48	19.51	18.97	171.06
Donatori (mil. KM)	29.47	27.05	20.53	16.63	18.77	20.49	15.63	14.76	163.33
Ukupno osigurano (mil. KM)	56.06	57.83	40.65	33.51	35.50	41.97	35.14	33.73	334.39

Tablica 1. Finacijski pregled PMD 2009-2016

U 2017.godine je utrošeno ukupno 32 milijuna KM. Prosjek od 40,71 milijuna KM po godini nam govori da je to obujam prikupljenih sredstava koji se može očekivati i u budućem osmogodišnjem razdoblju, koliko je predviđeno novom Strategijom protuminskog djelovanja za razdoblje 2018.-2025. Ostvarenjem nove Strategije, Bosna i Hercegovina ispunit će zahtjeve iz Otawске konvencije.

U proteklih devet godina provođenja Strategije PMD 2009-2019, na sličan način kao financijski, karakterizira se i provođenje Operativnog plana s tom razlikom da je u posljednje tri godine primjetan pad rezultata u operacijama vraćanja zemljišta krajnjim korisnicima (Land release). Ovaj trend opadanja ukazuje da nisu samo novčana sredstva, odnosno njihov nedovoljan obujam prikupljanja, jedini razlog nedovoljnog provođenja protuminskog djelovanja, već je opala i efikasnost ne-tehničkih i tehničkih metoda.

	2009- početak	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 -početak	UKUPNO
Sumnjiva površina SOPO /km ² /	1.555	494 km ²								1.061	
Čišćenje km ²	1.94	2.35	3.13	1.3	1.89	1.85	1.64	1.33	0.83		16.26
Tehničko izviđanje km ²	10.8	9.39	9.56	7.46	9.17	10.12	8.39	10.39	8.33		83.61
UKUPNO km ²	12.74	11.74	12.69	8.76	11.06	11.97	10.03	11.72	9.16		99.87

Tablica 2. Operativni pregled PMD 2009-2017

Tablica 2. prikazuje izvršenje operativnih planova u posljednjih devet godina. Ukupna vraćena površina iznosi 494 km², ukupno otkazana (NTI) iznosi 394,13 km². Ukupno tehničke metode (čišćenje + teh. izviđanje) iznose 99,87 km² i odnos NTI - TI metoda je 80 % - 20%.

Povjerenstvo za deminiranje u BiH i Centar za uklanjanje mina u BiH u suradnji sa izaslanstvom Europske unije u Bosni i Hercegovini je pokrenulo projekt Land release IPA 2011, kako bi pokušali iznaći efikasniji i efektivniji način uporabe operativnih i financijskih sredstava, kao i usklađivanje domaćih Standarda sa Međunarodnim standardima za humanitarno deminiranje (IMAS).

Projekt se provodio od 2012.godine do 2015.godine. Provedeno je pet pilot projekata na različitim geografskim, klimatskim i minskim područjima u Bosni i Hercegovini. Poslije pilot projekata koji su pokazali dobre rezultate, nastavilo se sa provođenjem nove metodologije. Do sada je ukupno završeno 11 MSP-ova ukupne površine 42,8 km². U progresu je 10 MSP-ova ukupne površine 42 km². Rezultati završenih MSP-ova prikazani u Tablici 3. ukazuju da je nova

Minsko sumnjivo područje MSP	SOP površina (m ²)	Otkazano (m ²)	Broj pronađenih i uništenih mina	Očišćeno (m ²)	Redukovano (m ²)	Fizičko tretiranje (istražne staze m ²)	Vraćena površina (m ²)	Broj mina /ha
Podvelež	5,990,000	5,675,011	23	8,660	190,631	44,876	5,990,000	27
Kupres	9,410,000	9,294,082	18	32,992	206,770	17,018	9,410,000	5
Avramovina	1,310,000	852,235	32	20,002	297,845	30,063	1,310,000	16
Tursanovo Brdo	1,550,000	1,243,770	46	12,894	274,629	40,765	1,550,000	36
Vlasic I	2,500,000	2,000,738	258	23,881	211,267	24,768	2,500,000	108
Brezicani	3,380,000	2,726,101	36	3,173	651,187	72,234	3,380,000	113
Lukavica	6,770,000	2,291,617	40	9,366	305,056	53,133	6,770,000	43
Praca	2,141,221	1,746,520	132	26,959	381,791	53,638	2,141,221	49
Velika Dreznica - Suicka poljana	3,900,000	3,524,686	380	45,393	515,149	121,776	3,900,000	84
Mitrici	2,039,000	1,730,631	66	40,814	322,262	50,476	2,039,000	16
Josanica - Turija	3,798,741	3,552,931	113	18,301	229,565	61,238	3,798,741	62
UKUPNO	42,788,962	34,638,322	1144	242,432	3,586,153	569,985	42,788,962	47

Tablica 3. Pregled završenih MSP-ova

metodologija efikasnija ako se uzme u obzir da je odnos netehničkih u odnosu na tehničke 91% - 9%, kao broj pronađenih mina po hektaru koji sa da u prosjeku iznosi 47. Na temelju ovih pretpostavki i činjenice da će u novoj Strategiji protuminskog djelovanja 2018-2025 upravo nova metodologija biti osnova za provođenja strateškog cilja 3., urađena je projekcija potrebnih finansijskih sredstava za ispunjenje iste. Godine 2016, 2017 i 2018. su prijelazne godine na uvođenju nove metodologije i karakterizira ih provođenje operativnih poslova na ova dva načina, stari "tradicionalni" i novi.

U ožujku 2019. godine ističe rok za provedbu drugog produženja po Otawskoj konvenciji koju je dobila Bosna i Hercegovina 2008. godine. Povjerenstvo za deminiranje u BiH je odlučila 2017. godine da pokrene izradu prijedloga Zahtjeva za produženje roka Bosne i Hercegovine prema Otawskoj konvenciji, privremeno na dvije godine na razdoblje 2019-2021. Za ove potrebe je urađen operativni i finansijski plan za 2019. i 2020. godinu (Tablica 4. i Tablica 5.)

VRAĆANJE POVRŠINE km ²		2019	2020	Ukupno m ²
Aktivnost	Implementator			
Otkazana površina - netehničko izviđanje	BHMAC	82,000,000	97,000,000	179,000,000
Otkazana površina - netehničko izviđanje	BHMAC-OS BIH-NPA	30,000,000		30,000,000
Redukovana površina - tehničko izviđanje	Akreditovane organizacije	13,000,000	13,000,000	26,000,000
Očišćena površina - čišćenje mina	Akreditovane organizacije	1,000,000	1,000,000	2,000,000
Ukupno		126,000,000	111,000,000	237,000,000
NETEHNIČKO IZVIĐANJE I OBILJEŽAVANJE m ² /broj znakova		2019	2020	Ukupno m ² /broj znakova
Aktivnost	Implementator			
Obrađena SOPO-netehničko izviđanje	BHMAC	131,600,000	131,600,000	263,200,000
Hitno obilježavanje	BHMAC	9,000	9,000	18,000

Tablica 4. Operativni plan za produženje roka za dvije godine 2019-2020

VRAĆANJE POVRŠINE (milijon KM)		2019	2020	Ukupno mil. KM
Aktivnost	Implementator			
Otkazana površina - netehničko izviđanje	BHMAC	2,950,000	2,950,000	5,900,000
Otkazana površina - netehničko izviđanje	(BHMAC-OS BiH-NPA)	1,760,000		1,760,000
Redukovana površina - tehničko izviđanje	Akreditovane organizacije	28,600,000	28,600,000	57,200,000
Očišćena površina - čišćenje mina	Akreditovane organizacije	4,200,000	4,200,000	8,400,000
Ukupno		37,510,000	35,750,000	73,260,000
NETEHNIČKO IZVIĐANJE I OBILJEŽAVANJE (milijon KM)		2019	2020	Ukupno mil. KM
Aktivnost	Implementator			
Obrađena SOPO-netehničko izviđanje	BHMAC	2,950,000	2,950,000	5,900,000
Hitno obilježavanje	BHMAC	50,000	50,000	100,000
Ukupno		3,000,000	3,000,000	6,000,000
Sve ukupno		40,510,000	38,750,000	79,260,000

Tablica 5. Finansijski plan za produženje roka za dvije godine 2019-2020

Nakon privremenog produženja Bosna i Hercegovina će podnijeti Zahtjev za konačno produženje kojim bi se definisao krajnji rok za rješavanje minskog problema. Prema operativnim i finansijskim pokazateljima to bi mogla biti 2025. godina kako je predviđeno novom Strategijom protuminskog djelovanja 2018-2025. Od 2020. godine očekuje se puna primjena nove metodologije vraćanja zemljišta krajnjim korisnicima, tako da je za očekivati da se udio tehničkih metoda još smanji u odnosu na netehničke na nivo od 7-8%. Na temelju svega naprijed navedenog, sačinjen je finansijski plan koji predviđa da je potrebno oko 336.2 milijuna KM (Tablica 6.) za realizaciju nove Strategije protuminskog djelovanja 2018-2025.

Financiranje za razdoblje 2019-2020, Vladini resursi i donatorski resursi

Vladini resursi BAM: OS BiH: 2019 - 4.5 mil, 2020 - 4.5 mil, BHMAC: 2019 - 5.945 mil, 2020 - 5.945 mil.

Donatorski resursi BAM: 2019 - NPA - 4.5 mil, ITF - 10.610 mil, EU, UNDP, ICRC - 4 mil; 2020 - NPA - 4.5 mil, ITF - 7.975 mil, EU, UNDP, ICRC - 3.825 mil.

Финансирање за раздобље 2021-2025, Владини ресурси и donatorski ресурси**Владини ресурси BAM:** 2021 - 21.550 mil, 2022 - 21.550 mil, 2023 - 21.550 mil, 2024 - 21.550 mil, 2025 - 21.550 mil.**Donatorski ресурси BAM:** 2021 - 21.550 mil, 2022 - 21.550 mil, 2023 - 21.550 mil, 2024 - 21.550 mil, 2025 - 21.550 mil.

Наведени подаци су добијени на основу Извјешћа о противминском дјеловању и Финансијског плана за реализацију Стратегије противминског дјеловања Босне и Херцеговине 2018-2025.

На почетку године	SOPO (km ²)	Редукција SOPO. (km ²)	За период 2021- 2025 cca 8% за техничке методе (km ²)	Просјечна цијена теш. метода (KM)	MRE/LMWA (mil. KM)	Потребна средства (mil. KM)	Средства BHMACH /mil.KM'	УКУПНО (mil. KM)
2018	1061	112		4,2/2,2	3	35,5	5,9	41,4
2019	949	126		4,2/2,2	3	34,61	5,9	40,51
2020	823	111		4,2/2,2	3	32,85	5,9	38,75
2021	712	142,4	11.392	3,0	3	37,2	5,9	43,1
2022	569,6	142,4	11.392	3,0	3	37,2	5,9	43,1
2023	427,2	142,4	11.392	3,0	3	37,2	5,9	43,1
2024	284,8	142,4	11.392	3,0	3	37,2	5,9	43,1
2025	142,4	142,4	11.392	3,0	3	37,2	5,9	43,1
УКУПНО						289,0	47,2	336,2

Таблица 6. Станје SOPO на почетку 2018. и претпоставке за смањење до 2025. године са финансијским планом за реализацију

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на приједлог Министарства цивилних послова Босне и Херцеговине, на 176. сједници, одржаној 05.08.2019. године, донио је

ОДЛУКУ
О УСВАЈАЊУ СТРАТЕГИЈЕ ПРОТИВМИНСКОГ
ДЈЕЛОВАЊА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
2018 - 2025. ГОДИНЕ

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Овом одлуком усваја се Стратегија противминског дјеловања Босне и Херцеговине 2018 - 2025. године и иста чини саставни дио ове Одлуке.

Члан 2.

(Праћење, реализација и извјештавање)

- (1) За праћење и реализацију Стратегије противминског дјеловања Босне и Херцеговине 2018 - 2025. године задужује се Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине - Комисија за деминирање у Босни и Херцеговини.
- (2) Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине - Комисија за деминирање у Босни и Херцеговини ће једном годишње да извјештава Савјет министара Босне и Херцеговине о реализацији Стратегије противминског дјеловања Босне и Херцеговине 2018 - 2025. године.

Члан 3.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 121/19
05. августа 2019. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др Денис Звиздић, с. р.

Стратегија
противминског дјеловања Босне и Херцеговине 2018 – 2025

Листа скраћеница

APMBC	Конвенција о забрани употребе, стварања залиха, производње и преноса противвјешадијских мина и о њиховом уништењу
ПП	Противвјешадијски
ПТ	Противтенковски
БХМАК	Центар за уклањање мина у Босни и Херцеговини
БиХ	Босна и Херцеговина
ССМ	Конвенција о касетној муницији
ССВ	Конвенција о одређеном конвенционалном оружју
ПОПО	Потврђена опасна површина
СРДБХ	Савјет за особе са инвалидитетом Босне и Херцеговине
СРПД	Конвенција о особама са инвалидитетом
ЕОД	Уништавање минско-експлозивних средстава
ЕСЗР	Експлозивна средства заостала из рата
ЕУ	Европска унија
ЕУФОР	Снаге Европске уније
ФБиХ	Федерација Босне и Херцеговине
GFAP	Општи оквирни споразум за мир
GICHD	Међународни центар за хуманитарно деминирање из Жене
GRMD	Програм родне равноправности у противминском дјеловању
HI	Handicap International
IFOR	Снаге за провођење мира у БиХ
IMAS	Међународни стандарди за противминске акције
IM	Управљање информацијама
IEBL	Међуентитетска линија разграничења

LIS	Истраживање утицаја мина
МЦП	Министарство цивилних послова БиХ
МО	Министарство одбране БиХ
МЉПИ	Министарство за људска права и избјеглице БиХ
Мјере УМ	Мјере упозоравања на мине
НВО	Невладина организација
NMAS	Стандарди за противминске акције БиХ
НПА	Норвешка народна помоћ
НТИ	Нетехничко извиђање
PIC	Савјет за провођење мира
PWD	Особе са инвалидитетом
РС	Република Српска
SADD	Подаци разврстани по полу и доби
СОПО	Сумњива опасна површина
СОП	Стандардне оперативне процедуре
ТИ	Техничко извиђање
УН	Уједињене нације
УНДП	Развојни програм Уједињених нација
UNMAC	Центар за уклањање мина Уједињених нација
ВА	Помоћ жртвама

Сажетак

Стратегија противминског дјеловања Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Стратегија) представља визију, мисију, стратешке и оперативне циљеве програма противминског дјеловања Босне и Херцеговине за период 2018-2025. Крајње стање као резултат Стратегије су извршене обавезе БиХ у погледу извиђања и чишћења према Конвенцији о забрани употребе, стварања залиха, производње и транспорта противпјешадијских мина и о њиховом уништењу.

Визија

Босна и Херцеговина без мина и експлозивних средстава заосталих из рата, у којој ће малолетне и пунолетне женске и мушке особе обављати активности неопходне за живот без опасности по властиту безбједност и у којој ће жртве мина и експлозивних средстава заосталих из рата бити интегрисане у друштво и у потпуности уживати своја права.

Мисија

Развити ефикасан и дјелотворан програм противминског дјеловања БиХ који ће омогућити сигурно коришћење земљишта и задовољити потребе угрожених заједница путем добро координираних и дјелотворно изданих задатака за извиђање и чишћење, те путем мјера упозоравања на мине и пружања помоћи жртвама мина/ЕСЗР.

Стратешки циљеви

Стратегија предвиђа пет стратешких циљева; за сваки стратешки циљ је постављено неколико оперативних циљева, полазишта, показатеља и циљаних стања као индикатора остварења оперативних циљева.

1. Процедуре квалитетног управљања информацијама обезбјеђују прикупљање, похрањивање, анализу и размјену релевантних информација, као и њихово коришћење за ефикасно и дјелотворно планирање, постављање приоритета, издавање задатака и провођење противминских акција.
2. Програм противминског дјеловања БиХ је промовисан у земљи и на међународном нивоу да би се повећала његова видљивост и унаприједила одговорност, преданост и подршка државе.
3. Величина и утицај проблема контаминираних мина/ЕСЗР је прецизиран и потврђен; проблем се рјешава у складу са стандардима за противминске акције БиХ, при чему се обезбјеђује враћање сигурних површина угроженим заједницама на коришћење.
4. Сигурно понашање се промовише кроз мјере упозоравања на мине које су родно осјетљиве и уважавају различитости да би се смањило број несрећа изазваних мина/ЕСЗР и подржале сигурне и одрживе активности неопходне за живот.
5. Све жртве мина/ЕСЗР учествују у друштву на једнаким основама са другима; њихове потребе су идентификоване и задовољене, а њихове егзистенцијалне прилике унапријеђене кроз помоћ засновану на правима и која уважава различитости.

Да би обезбједила да БиХ благовремено испуњава своје обавезе у погледу чишћења мина/ЕСЗР, држава ће благовремено предузети мјере и активности на продужењу рока одређеног за уништавање противпјешадијских мина, према члану 5. Отавске конвенције и обезбједити поштовање и примјену новоусвојених стандарда за противминске акције и стандардних оперативних процедура БиХ. Осим тога, БиХ ће обезбједити потпуно провођење процеса враћања површина на употребу, што ће резултирати дјелотворнијим операцијама извиђања и чишћења. Центар за уклањање мина Босне и Херцеговине се обавезује да ће водити рачуна да се кроз квалитетно управљање информацијама прикупљају, похрањују, анализирају и размјењују све релевантне информације те да се користе у сврху ефикасног и дјелотворног планирања, одређивања приоритета, издавање задатака и провођење противминских акција.

У свему томе, принцип одрживости је од кључног значаја; он је посебно битан за оперативне циљеве који се односе на упозоравање на мине и помоћ жртвама мина/ЕСЗР, као и за интеграцију мјера упозоравања на мине у образовне системе и помоћи жртвама мина/ЕСЗР у шире механизме заштите особа са инвалидитетом, здравствене и друге заштите, увиђајући да ће се те активности наставити и након што буду испуњене обавезе чишћења мина/ЕСЗР у складу са двије горе поменуте Конвенције.

БиХ ће промовисати свој програм противминског дјеловања у земљи и на међународном нивоу, настојећи да унаприједи транспарентност и видљивост програма и промовисаће већу одговорност, преданост и подршку државе (укључујући и

финансијску подршку). Израдиће план прикупљања финансијских средстава из домаћих и међународних извора финансирања, са јасно прецизираним износима планираним на годишњем нивоу. Израдиће акционе планове за реализацију стратешких циљева постављених у овој Стратегији, са проценом потребних финансијских средстава, чиме ће се олакшати провођење саме Стратегије. Реализација Стратегије ће се континуирано пратити и ревидирати да би се обезбиједила њена континуирана релевантност, да би се омогућило идентификовање предности и недостатака програма и да би се омогућило БХМАК-у и партнерима да рјешавају проблеме, унаприједи учинак, надограде остварени успјех и прилагоде Стратегију промјењивим околностима.

Увод

Стратегија противминског дјеловања БиХ (у даљем тексту: Стратегија) представља визију, мисију, стратешке и оперативне циљеве програма противминског дјеловања Босне и Херцеговине за период 2018-2025. Стратегија садржи следеће кључне дијелове: сажет приказ узрока и обима проблема мина/ЕСЗР, сажет приказ кључних хуманитарних, социо-економских и еколошких утицаја мина/ ЕСЗР; опис капацитета и главних носилаца активности; и кратак приказ кључних постигнућа. Такође су кратко обрађене и одређене предности и недостаци програма, као и могућности, пријетње и ризици.

Након тога су обрађени аспекти рода и различитости у противминским акцијама и повезаност између противминског дјеловања и развоја као подручја од стратешког значаја за програм противминског дјеловања. Визија и мисија Стратегије су дефинисане прије дефиниције пет стратешких циљева и пратећих оперативних циљева, полазишта, циљаних стања и показатеља. Стратегија се укратко осврће и на управљање преосталом контаминацијом и завршава кључним обавезама у погледу праћења, евалуације и ревидирања Стратегије.

БиХ је изузетно захвална свим донаторима који су годинама великодушно подржавали програм противминског дјеловања, међу њима Сједињеним Америчким Државама (САД), Њемачкој, Норвешкој, Швајцарској, Холандији, Канади, Словенији, Јапану, Републици Чешкој, Турској, Италији, Ирској, Европској унији (ЕУ) и Развојном програму Уједињених нација (УНДП).

Методологија

У складу са међународном добром праксом, Стратегија је урађена кроз партиципаторан процес који је обухватио цијели низ домаћих и међународних актера. Међународни центар за хуманитарно деминирање из Женева (GICHD) је у директној сарадњи са БХМАК-ом помогао и подржао целокупан процес.

БХМАК и GICHD су организовани и држали прву радионицу за израду стратегије БиХ у Сарајеву у новембру 2016. године, на којој су учествовали сви релевантни актери. Основни циљеви ове радионице су били:

1. Прецизирати обим, природу и утицај проблема мина
2. Идентификовати кључне предности, недостатке, могућности и пријетње везане за програм противминског дјеловања
3. Прецизирати главне носиоце активности, њихове улоге, утицај, капацитете и ограничења
4. Прецизирати и усагласити визију, мисију, стратешке и оперативне циљеве програма противминског дјеловања
5. Дефинисати жељене резултате програма противминског дјеловања
6. Објаснити начин на који ће се постићи резултати

Увидјевши потребу за наставком консултација, БХМАК и GICHD су у фебруару 2017. године организовали радне сесије по групама за сваки од четири стратешка циља. Релевантни актери су на сесијама разматрали представљени нацрт стратешких и оперативних циљева, полазишта, показатеља и циљаних стања. Након тога је израђен стратешки документ и достављен свим актерима на коментар прије достављања документа Савјету министара БиХ на усвајање. Програм радионице стратешког планирања је приложен у Додатку I, а листа учесника у Додатку II.

Контекст земље

БиХ је смјештена у регији Западног Балкана и има око 3,8 милиона становника. Граничи са Хрватском на сјеверу, западу и југу, са Србијом на истоку, Црном Гором на југу и излази на Јадранско море у дужини од око 20 км. Што се тиче здравства, образовања и прихода, БиХ је рангирана на 81. мјесту од 188 земаља према индексу хуманог развоја Уједињених нација (УН) за 2016. годину.¹ Бруто национални доходак по глави становника у БиХ у 2016. години је износио 10.091 америчких долара.²

¹ UNDP, Извјештај о хуманом развоју за 2016: <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/BIH>

² Ibid.

БиХ је изузетно контаминирана противвјешадијским копненим минама, као и касетном муницијом,¹ преосталим прије свега из сукоба од 1992. до 1995. године повезаним са распадом Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Већина минских поља лоцирана је дуж међуентитетске линије разграничења/зоне раздвајања², два политичком одлуком формирана ентитета БиХ: Федерације Босне и Херцеговине (ФБиХ) и Републике Српске (РС). општим оквирним споразумом за мир, познатим као "Дејтонски мировних споразум", окончан је рат у децембру 1995. године. Анекс 4 Општег оквирног споразума за мир представља нови Устав БиХ којим је потврђен континуитет државе на чијем челу се налази Предсједништво које се састоји од три члана (Бошњак, Хрват и Србин), док је Савјет министара надлежан за "заједничке институције". Признате су и двије "ентитетске владе". Сваки ентитет има свој устав, али су они асиметрични: према Уставу РС-а, власт у РС-у је централизована са владом на ентитетском нивоу, док су општине одговорне за пружање услуга на локалном нивоу. За разлику од РС-а, Уставом ФБиХ су дате знатне надлежности кантонима и општинама. Осим тога, Брчко дистрикт је успостављен кроз арбитражни поступак којег је покренуо Високи представник за Босну и Херцеговину.

Власт БиХ је подијељена на законодавну, извршну и судску. Парламентарна скупштина БиХ је законодавно тијело које се састоји од Дома народа и Представничког дома. Предсједништво БиХ се састоји од три члана који представљају три народа у БиХ (Бошњак, Хрват, Србин) и који се на мјесту предсједавајућег Предсједништва БиХ ротирају сваких осам мјесеци. Предсједавајућег Савјета министара БиХ бира Предсједништво, а именује га Парламентарна скупштина БиХ. Савјет министара је извршни орган са мандатом од четири године.³

Распрострањеност и утицај контаминације

На основу информација зараћених страна, према првим процјенама БиХ, површина контаминирана минама/ЕСЗР се простирала на 4.200 км² (8,2 одсто укупне територије БиХ), а број минских поља је износио 19.057.⁴ Handicap International (HI) је провео Истраживање утицаја мина у БиХ у периоду 2002.-2003. и идентификовао 1.480 заједница под утицајем мина. Општом процјеном минске ситуације у БиХ 2015. године је идентификовано 1.369 угрожених заједница под утицајем мина/ЕСЗР са укупно 517.000 угрожених становника или око 14% од укупног броја становника БиХ. Од укупног броја угрожених заједница, 111 или 18%, је категоризовано као заједнице под високим утицајем. Општом процјеном из 2015. године је идентификовано 60 заједница контаминираних касетном муницијом, од чега 50% заједница има комбиновану контаминираност минама/ЕСЗР и касетном муницијом.

Критеријум за одређивање нивоа утицаја мина/ЕСЗР на заједницу је израчунат на основу омјера процијењеног броја становника, према прелиминарним резултатима пописа становништва из 2013. године, величине сумњиве опасне површине, као и величине површине угрожене заједнице.

Већина заједница чија је површина контаминирана минама/ЕСЗР налази се у руралним подручјима. БХМАК процјењује да становништво у урбаним срединама има релативно сигуран економски и социјални живот у поређењу са руралним становништвом које економски зависи од приступа земљишту које може бити контаминирано минама/ЕСЗР. Анализа несрећа изазваних минама у БиХ показује да су особе које су више економски угрожене више изложене контаминацији минама/ЕСЗР, с обзиром да често свјесно улазе у контаминирана подручја ради егзистенцијалних потреба.

Преостале сумњиве површине на мине/ЕСЗР, према подацима од маја 2017. године, процијењене су на 1.091 км², од чега је око 60 % површине шумско земљиште.

¹ Међународни стандард за противминске акције (IMAS) 04.10 Глосар појмова у противминском дјеловању, дефиниције и скраћенице: ESZR је неексплодирано убојито средство (НУС) и напуштена експлозивна средства (НЕС). (Протокол V уз Конвенцију о одређеном конвенционалном оружју). NSZR обухватају и касетну муницију.

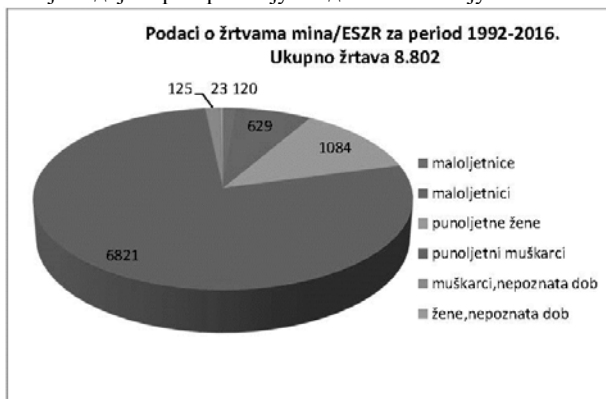
² Зона раздвајања је дуга 1.100 km и широка до 4 km.

³ <http://ipacivilprotection.eu/bosnia.html#12>

⁴ Захтјев БиХ за продужење рока према члану 5. Отавске конвенције, јуни 2008.

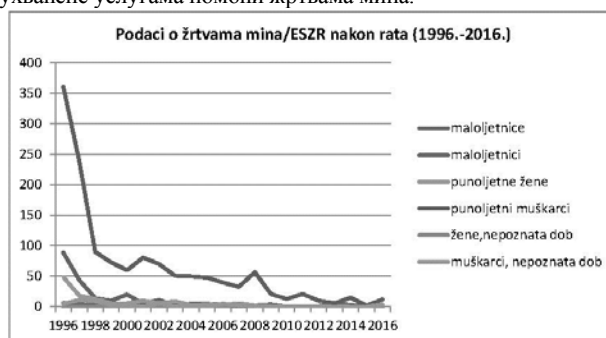
Анализа података о жртвама мина/ЕСЗР у БиХ показује да су обрасци настанка несрећа увелико сезонске природе, са највећим бројем несрећа у јесен и прољеће када су у току пољопривредни радови и прикупљање огрјевног дрвета. Други највећи узрок несрећа је сакупљање секундарних сировина од економске вриједности.

Анализа података о жртвама мина/ЕСЗР показује високо родно одређен образац у којем пунољетни мушкарци конистентно представљају најугроженију групу као директне жртве. У периоду 1992.-2016. у БиХ је евидентирано укупно 8.802 жртве мина/ЕСЗР, при чему на пунољетне мушкарце отпада 78% свих познатих жртава. Највећи број смртних случајева је проузрокован експлозијом противпјешадијске распрсквајуће одскочне мине југословенске производње, ПРОМ-1.¹

У току рата (1992.-1995.) у БиХ је регистровано укупно 7.000 жртава мина/ЕСЗР, од чега 945 пунољетних женских особа, 98 малолетних женских особа, 402 малолетна мушкарца, 5.468 пунољетних мушкараца, 17 женских и 70 мушких особа непознате доби.

У току послеријатног периода (1996.-2016.) у БиХ су регистроване укупно 1.802 жртве мина/ЕСЗР, од чега 139 пунољетних женских особа, 22 малолетне женске особе, 227 малолетних мушкараца, 1.353 пунољетна мушкарца, 6 женских и 55 мушких особа непознате доби. Пунољетни мушкарци и даље представљају најбројнију групу с обзиром да чине 75% свих регистрованих жртава. Графикон у даљем тексту приказује нагло смањење броја жртава у годинама након завршетка рата, са 508 жртава на врху кривуље у 1996. години (подаци разврстани по полу и доби нису на располагању) на укупно 8 жртава 2016. године (седам пунољетних и један малолетни мушкарца). Године 2008. је дошло до необјашњеног повећања жртава мина, те поново 2016. године, када је било 16 жртава мушког пола, у поређењу са двије жртве мушког пола у 2015. години.² Анализа података о жртвама мина коју је провео БХМАК показује да се велика већина несрећа дешава када мушке особе залазе у позната опасна подручја ради egzистенцијалних потреба. Иако је важно уочити да одрасли мушкарци чине велику већину жртава мина/ЕСЗР, врло је битно знати да када год се догоди несрећа у којој смртно страда или задобије тешке повреде хранитељ породице, други чланови породице (који се понекад називају "индиректним жртвама") су генерално у великој мјери угрожени с обзиром да се одговорност за зараду и старање о породици често увелико мијења. Такође је битно схватити и психолошке и психо-социјалне посљедице по преживјеле жртве мина и угрожене чланове породица и водити рачуна да су њихове потребе у том смислу обухваћене услугама помоћи жртвама мина.

Рани противмински одговор и програм противминског дјеловања БиХ

Противминске акције су у БиХ почеле убрзо након завршетка рата у Босни и Херцеговини крајем 1995. године када је Дејтонски мировни споразум³ ступио на снагу, којим су окончане троипогодишње интензивне борбе. У складу са општим оквирним споразумом за мир, распоређене су мултилатералне војне снаге - Снаге за провођење мира (IFOR)⁴ - примарно са војним мандатом (секундарна одговорност снага се односила на праћење операција чишћења копнених мина које су проводиле

¹ Распрскавајућа одскочна мина, ПРОМ-1, има смртоносни радијус дјеловања у кругу од 22 м. Генерално има упалач УПРОМ-1 и УПМР-3. Када се покрене механизам за окидање, једну или двије секунде касније се запали пиротехничка смјеса која активира експлозивни набой мине. Намјера овог временског успорења је да мета изађе из узлазне путање испалења, омогућавајући максималну брзину распрскавања. Конопац причвршћен за земљу одређује висину на којој долази до експлозије. ПРОМ-1 може имати уочљиву потезну жицу или пружени склоп упалача. Обиман метални садржај мине олакшава детекцију ручним детектором мина <https://www.militaryperiscope.com/ndb-smpl/weapons/landmine/antipers/w0004529.shtml>

² Подаци о жртвама мина/ЕСЗР за период 1996.-2016, БНМАК, април 2017.

³ Општи оквирни споразум за мир, <https://www.osce.org/bih/126173?download=true>

⁴ Након годину дана IFOR су замјениле Стабилизацијске снаге (SFOR), а њих су у децембру 2004. замјениле Снаге Европске уније (EUFOR).

ентитетске војске). На самом почетку су многобројни носиоци активности били укључени у велики број иницијатива, укључујући и деминирање које су у одређеној мјери проводиле три ентитетске војске под надзором IFOR-а. Због страха од распрострањене контаминације минама/ESZR, а свјесно ограничености средстава из домаћих извора, потребних за рјешавање овог проблема, Савјет министара БиХ је од Уједињених нација (УН) затражио помоћ у активностима деминирања. Тако је у Сарајеву 1996. године формиран Центар за уклањање мина Уједињених нација (УНМАК), који је био надлежан за координирање процеса противминског дјеловања.

Америчко Министарство иностраних послова (State Department) је ангажовало компанију RONCO као подршку RONCO-у у успостави три регионална центра, обуци деминера и увођењу паса за откривање мина и експлозива. Норвешка народна помоћ (НПА) је такође успоставила обиман програм деминирања и обезбиједила обуку.

1997. године Европска комисија је обезбиједила опрему и обуку за деминере и тимове за уништавање експлозивних средстава (ЕОД тимове), док је Војска САД-а провела обуку на тему хуманитарног деминирања за припаднике ентитетских војски. Разне активности су довеле до брзог повећања броја обучених хуманитарних деминера. Док почетком 1996. године није постојао нити један деминер, до краја 1998. године, када су већину основних обука проводиле ентитетске војске, било је преко 1.200 деминера са основним квалификацијама. Велики број међународних донатора и агенција промовише идеју успостављања тржишта за деминирање; 1996. године је Свјетска банка покренула интервентни пројекат чишћења мина у подршци комерцијалном деминирању, а САД је путем компаније RONCO пружио помоћ у успостављању три босанскохерцеговачке компаније крајем 1996. године.

Након Општег оквирног споразума за мир, одржана је Конференција о провођењу мира у Лондону (у децембру 1995.), која је резултирала формирањем Савјета за провођење мира (PIC) које се састоји од 55 земаља и агенција. Крајем 1996. године PIC је нагласио захтјев надлежних институција БиХ за:

1. Успоставом државне институције која ће каналисати донаторска средства према ентитетским центрима за уклањање мина
2. Вођењем централне базе података и могућношћу мапирања
3. Увођењем стандарда за операције чишћења.

У складу с тим, Савјет министара БиХ је у јануару 1996. године именовао трочлану Комисију за деминирање у БиХ. У октобру 1997. године је државна влада потписала споразум са Одбором донатора за формирање Центра за уклањање мина БиХ (БХМАК) који ће преузети улогу координатора од УНМАК-а. БХМАК је формиран 1998. године; сви запослени у БХМАК-у од самог почетка имају статус државних службеника, а програм је финансиран од стране међународних донатора кроз координацију Одбора донатора, успостављену 1998. године.

БХМАК има сједиште у Сарајеву и двије ентитетске канцеларије, Уред БХМАК Сарајево и Канцеларија БХМАК Бања Лука, и осам регионалних уреда.¹ Уреди у Сарајеву и Бањој Луци обављају координацију операција осам регионалних уреда са фокусом на планирање, извиђање и обезбјеђивање квалитета/контролу квалитета.

Закон о деминирању у БиХ из 2002. године

У сврху извршења дугорочног задатка деминирања у Босни и Херцеговини оснивана је Комисија за деминирање у БиХ у Босни и Херцеговини у БиХ, као централно тијело за послове деминирања, коју одлуком оснива Савјет министара Босне и Херцеговине и утврђује њен дјелокруг рада и начин финансирања. Комисија је у саставу Министарства цивилних послова и комуникација и за свој рад одговара овом министарству. Комисија за деминирање у БиХ се састоји од три члана именована из три конститутивна народа у БиХ, из реда запослених у три министарства на нивоу БиХ: Министарство цивилних послова БиХ, Министарство безбједности БиХ и Министарство одбране БиХ. Три представника имају различите надлежности у својим министарствима и као чланови Комисије за деминирање у БиХ састају се повремено.² Надлежности Комисије за деминирање у БиХ и БХМАК-а, према Закону о деминирању у БиХ из 2002. године, су побројане у Додатку III.

Поступак измјена и допуна Закона о деминирању, почео је крајем 2016. године кроз Радну групу Савјета министара БиХ ("Службени гласник БиХ", број 70/16). Радна група је основана као привремено радно тијело Савјета министара Босне и Херцеговине. У Радну групу именовани су представници надлежних државних и ентитетских институција, и то: Министарства цивилних послова Босне и Херцеговине - Комисије за деминирање у Босни и Херцеговини, Центра за уклањање мина у Босни и Херцеговини, Министарства цивилних послова Босне и Херцеговине, Министарства одбране Босне и Херцеговине, Федералне управе цивилне заштите и Републичке управе цивилне заштите (Република Српска). Радна група је имала задатак да сачини нацрт Закона о измјенама и допунама Закона о деминирању у Босни и Херцеговини. На приједлог Радне групе, Савјет министара БиХ је на 120. сједници, одржаној 9.11.2017. године, утврдио Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о деминирању у Босни и Херцеговини.

Стратегије противминског дјеловања БиХ

Прва Стратегија противминског дјеловања БиХ покривала је период 2002.-2009. Приликом прве ревизије Стратегије закључено је да су стратешки циљеви преоптимистични и предложен је реалнији циљ: "земља без утицаја мина до 2009.". Међутим, убрзо је постало очигледно да ни овај циљ није реалан и да БиХ треба поднијети захтјев за продужење рока одређеног за уништавање противвјешадијских мина, према члану 5. Отавске конвенције. Због тога је израда друге стратегије противминског дјеловања БиХ за период 2009-2019. била повезана са првим захтјевом за продужење рока према члану 5. Отавске конвенције. Савјет министара БиХ је 2008. године усвојио Стратегију противминског дјеловања БиХ за период 2009-2019.

БХМАК је провео прву од три планиране ревизије Стратегије 2012. и 2013. године (друге двије ревизије су требале бити проведене у 2015. односно 2017. години). Током ревизије проведене 2012. године, утврђен је недостатак финансијских средстава као један од главних разлога за спор напредак БиХ ка остварењу својих стратешких циљева у сегменту чишћења.

¹ Регионални уреди БХМАК-а се налазе у Сарајеву, Палама, Травнику, Мостару, Бања Луци, Тузли, Брчком и Бихаћу.

² UN, Mine Action Governance and Management Assessment for Bosnia and Herzegovina for a Mine-Free generation (Управа у противминским акцијама и процјена управљања за Босну и Херцеговину за генерације без мина), јуни 2015.

Закључци ревизије из 2012. године су достављени Комисији за деминирање у БиХ у марту 2013. године, али их Савјет министара БиХ није никад званично усвојио. Комисија за деминирање у БиХ је у марту 2016. године прихватила резултате друге ревизије из 2015. године, с тим да их Савјет министара БиХ није усвојио. Доношењем ове Стратегијом престаје важити Стратегија за период 2009-2019.

Континуирано унапређење

Програм противминског дјеловања БиХ је један од временски најдужих програма на свијету и од свог оснивања 1997. године је обједињено значајна домаћа искуства и стручност. Кроз програм су остварена значајна достигнућа у погледу враћања сигурних површина кроз операције техничког извиђања и чишћења и драстично је смањен број несрећа изазваних минама/ЕСЗР.

Међутим, није тајна да је програм наилазио на изазове који су у озбиљној мјери нашкодили његовом угледу, како у међународној заједници тако и у БиХ. Предузети су конкретни кораци ка рјешавању одређеног броја изазова и настојања су уложена у израду измијена и допуна Закона о деминирању из 2002. године, ревидирање стандарда и ажурирање стандардних оперативних процедура (СОП), што значи да је програм противминског дјеловања у доброј позицији да поврати повјерење донатора и да у значајној мјери унаприједи учинак програма.

Програм противминског дјеловања БиХ је посвећен управљању квалитетом ¹ и принципу континуираног унапређења и њиме ће се настојати да рјешава проблеми на конструктиван и транспарентан начин те пронаћи најадекватнија рјешења.

Док је у протеклих неколико година проведено неколико процјена и евалуација програма противминског дјеловања, Савјет министара Босне и Херцеговине је путем Канцеларије за ревизију институција Босне и Херцеговине провело прву ревизију програма противминског дјеловања у октобру 2016. године. На крају ревизије је сачињен Извјештај ревизије учинка: Ефикасност система деминирања у Босни и Херцеговини. ² У Извјештају о ревизији је наглашено неколико озбиљних изазова и представљено је неколико налаза ревизије који се односе на ефикасност и дјелотворност. Програмом противминског дјеловања БиХ рјешавају се ови изазови у интересу промовисања дјелотворнијег и ефикаснијег програма противминског дјеловања.

Обавезе које произилазе из међународних конвенција

БиХ је уговорна страна неколико међународних конвенција и обавезала се да ће испунити све своје обавезе на најдјелотворнији и најефикаснији начин. То су: Конвенција о забрани употребе, стварања залиха, производње и преноса противпјешадијских мина и о њиховом уништавању, Конвенција о забрани употребе, производње и складиштења касетне муниције, Конвенција о забрани или ограниченој употреби одређеног конвенционалног оружја и Конвенција о правима особа са инвалидитетом. БиХ се обавезала да ће провести Акциони план из Мапута за провођење обавеза из Отавске конвенције и Акциони план из Дубровника за провођење обавеза из Конвенције о касетној муницији. Релевантне мјере из ових акционих планова се спомињу у цијелој Стратегији.

Конвенција о забрани употребе, стварања залиха, производње и преноса противпјешадијских мина и о њиховом уништавању

Након што је БиХ ратификовала Конвенцију о забрани употребе, стварања залиха, производње и преноса противпјешадијских мина и о њиховом уништавању 1998. године, Конвенција је ступила на снагу у марту 1999. године, чиме је 1. март 2009. године одредила као рок за евидентирање и уништавање свих противпјешадијских мина на минираним површинама у својој надлежности. У свом првом извјештају у складу са чланом 7. Конвенције (Мјере транспарентности) који је доставила у фебруару 2000. године, БиХ је извјестила да је до новембра 1999. године завршила уништавање свих залиха противпјешадијских мина у свом власништву или посједу или у својој надлежности или под својом контролом.

БиХ је у марту 2008. године доставила први захтјев за продужење овог рока; захтјев БиХ је одобрен на Деветом састанку држава потписница Конвенције и 1. март 2019. године је одређен као нови рок. Према члану 5. Конвенције (и у складу са продужењем рока за десет година који су државе потписнице Конвенције одобриле 2008. године), БиХ је обавезна уништити све противпјешадијске мине што је прије могуће, а најкасније до 1. марта 2019. године. Међутим, јасно је да БиХ није у позицији да до тог рока испуни своје обавезе према члану 5. БиХ ће изградити нови захтјев за продужење рока и обезбиједити да је на вријеме поднесен Комитету за имплементацију члана 5, најкасније до 31. марта 2018. године.

Конвенција о касетној муницији

Након што је Конвенција о касетној муницији потписана у децембру 2008. године и ратификована у септембру 2010. године, Конвенција је ступила на снагу у марту 2011. године. БиХ је доставила свој први извјештај према члану 7. Конвенције (Мјере транспарентности) у августу 2011. године и од тада доставља годишње извјештаје у складу са обавезама из Конвенције. Рок из члана 4.(1) ³ Конвенције за БиХ је 1. март 2021. године; кључни актери вјерују да је БиХ у стању испунити ову обавезу до заданог рока.

Конвенција о забрани или ограниченој употреби одређеног конвенционалног оружја

БиХ је ратификовала Конвенцију о забрани или ограниченој употреби одређеног конвенционалног оружја у септембру 1993. године, а Измијењени протокол II и Протокол V у септембру 2000. односно новембру 2007. године. БиХ је доставила своје годишње извјештаје у складу са ставом 5. одлуке о поштовању, која је усвојена на Трећој прегледној конференцији, 2012. године и затим 2015. и 2016. године.

¹ Управљање квалитетом значи координирање активности на усмјеравању и контроли организација у погледу квалитета, Међународна организација за стандардизацију (ISO) 9000:2005 и Међународни стандард противминског дјеловања (IMAS) 04.10.

² Извјештај ревизије учинка: Ефикасност система деминирања у Босни и Херцеговини http://www.revizija.gov.ba/revizioni_izvjestaji/revizija_ucinka/Izvjestaji2016/?id=5046

³ Члан 4. (1) Конвенције о касетној муницији: Свака држава потписница преузима на себе обавезу да очисти и уништи или да обезбиједи чишћење и уништавање преостале касетне муниције која се налази у подручјима загађеним касетном муницијом, а које су у њеној надлежности или под њеном контролом...

Конвенција о правима особа са инвалидитетом

БиХ је постала уговорна страна Конвенције о правима особа са инвалидитетом и њеног Опционог протокола након што је Конвенцију потписала 2009. године и ратификовала је у марту 2010. године. БиХ је доставила извјештај о имплементацији Конвенције о правима особа са инвалидитетом у марту 2013. године.¹ Оба ентитета у БиХ су донијела своје стратегије за унапређење положаја особа са инвалидитетом.

Програм противминског дјеловања БиХ: предности, недостаци, могућности и пријетње

На радионици стратешког планирања за релевантне актере, одржаној у новембру 2016. године, те на састанцима потврђивања стратешких циљева одржаним у фебруару 2017. године, актери су урадили низ анализа контекста, укључујући и SWOT (предности, недостаци, могућности, пријетње), PASTILE (политички, економски, социо-културолошки, технолошки, законски и еколошки фактори) и анализу носиоца активности. Такође су идентификовали и одређени број предности програма, као и његове могућности; програм може надограђивати своје предности како би ријешio своје недостатке. На примјер, чињеница да је програм домаћи и да су у оквиру њега обједињена знатна домаћа искуства и стручност представља предност која ће се надограђивати да би се подигла међународна и домаћа свијест о проблему мина и постигнућима програма у рјешавању овог проблема. Ова Стратегија може такође бити и моћан инструмент којим ће се подићи свијест о програму и мобилизирати финансијска средства с обзиром да су у њој за међународне и домаће интересне стране јасно наглашене визија и стратешки и оперативни циљеви програма.

Највећа пријетња и ризик за програм односе се на губитак интересовања донатора и смањену финансијску подршку. Увиђајући да је **континуирано финансирање предуслов за реализацију свих стратешких циљева** и постизање свих оперативних циљева, Стратегија обухвата и стратешки циљ везан за комуникације и оперативни циљ везан за израду плана мобилизације финансијских ресурса са годишњим износима очекиваних средстава и објашњењем начина на које је могуће привући нове донаторе.

На радионици стратешког планирања одржаној у новембру 2016. године те на сесијама радних група за потврђивање стратешких циљева одржаним у фебруару 2017. године, актери су идентификовали неколико питања која имају негативан утицај на програм те потенцијалне ризике убудуће; кључни су побројани у Додатку IV.² Сва наведена питања су обухваћена стратешким и оперативним циљевима и обавезама уз очекивање да ће се кроз реализацију Стратегије рјешавати недостаци и пријетње на најбољи могући начин.

**Стратешки битна међусекторска питања
Противминско дјеловање и одржив развој**

Агенда 2030 са 17 циљева одрживог развоја и 169 подциљева од почетка 2016. године обликује настојања у правцу глобалног развоја и израде политика.³ У средишту Агенде је принцип да одржив развој мора бити партиципаторан, инклузиван, без дискриминације.

У току фаза опоравка и стабилизације БиХ након потписивања Дејтонског мировног споразума крајем 1995. године, противминско дјеловање је природно било усмјерено на тренутачне хуманитарне циљеве, као и на смањивање броја несрећа изазваних минама/ ЕСЗР, а не на циљеве са тежиштем на развој. Како се БиХ креће путем мира ка одрживом развоју, на противминско дјеловање је потребно гледати као на нешто што не само да уклања опасност како би се смањio број несрећа и страх, него и као на нешто што омогућава и убрзава шири одржив развој.

БиХ је предана испуњавању циљева одрживог развоја и препознавању и промовисању веза између циљева одрживог развоја и противминског дјеловања. Извиђање и чишћење дијела контаминираних површина и након тога враћање сигурних површина на употребу ће бити тјесно повезано са циљевима одрживог развоја с обзиром да нека минска поља у БиХ имају социо-економски, хуманитарни, комерцијални и еколошки утицај. Програмом противминског дјеловања БиХ ће настојати боље да разумије утицаје и могућности које ће донијети чишћење у смислу омогућавања развоја и доприноса испуњењу циљева одрживог развоја. БХМАК и организације укључене у противминско дјеловање ће прикупљати, анализирати и достављати релевантне информације, укључујући и повезивање противминских акција са циљевима одрживог развоја, како би подигли свијест о проблему мина и у земљи и на међународном плану и дали допринос мобилизацији финансијских средстава за програм противминског дјеловања.

GICHD и УНДП су покренули израду студије 2017. године у којој се истражују везе између противминског дјеловања, одрживог развоја и 17 циљева одрживог развоја. У студији су идентификоване бројне везе између противминског дјеловања и неколико циљева одрживог развоја, од којих су многи релевантни за програм противминског дјеловања БиХ.

Према студији, процесом враћања површина на употребу могуће је уклонити блокаде и омогућити приступ цијелом низу основних социјалних услуга, укључујући и здравствене услуге (циљ одрживог развоја 3), образовање (циљ одрживог развоја 4) и снабдијевање водом и санитарне услуге (циљ одрживог развоја 6). Такође, приступом економским и природним ресурсима јача се егзистенција и гради отпор бивших угрожених заједница, чиме ће се заједнице ријешити проблема сиромаштва и небезбједности прехране (циљ одрживог развоја 1 и 2). Родно осјетљивим противминским дјеловањем ће се такође промовисати већа родна једнакост (циљ одрживог развоја 5) путем оснаживања пунољетних и малолетних женских особа кроз његову помоћ, операције и могућности запослења. Економија може почети да расте, уз противминско дјеловање које ће нудити пристојан рад и основне вјештине релевантне за низ звања и сектора (циљ одрживог развоја 8), може се градити инфраструктура (циљ одрживог развоја 9), а модерна енергија може постати јавно добро за све (циљ одрживог развоја 7). У урбаним пост-ратним срединама, уклањање опасности од минско-експлозивних средстава је предуслов за поновну изградњу стабилног фонда или транспортне инфраструктуре (циљ одрживог развоја 11). Комплетна листа потенцијалног доприноса противминског дјеловања остваривању циљева одрживог развоја се налази у Додатку V.

¹ Види <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G15/078/21/PDF/G1507821.pdf?OpenElement>

² Учесници су били подијељени у радне групе и добили су задатак да анализирају контекст помоћу SWOT и PESTLE анализе и анализе интересних страна.

³ Циљеви одрживог развоја: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

Слика 1: Глобални циљеви одрживог развоја, УН

Род и различитост

БиХ увиђа да на пунољетне и малолетне женске и мушке особе контаминација минама/ЕСЗР може имати утицај због њихових улога и одговорности те стога могу имати специфичне и различите потребе и приоритете. Стога, противминске активности и помоћ, посебно мјере упозоравања на мине и помоћ жртвама мина, требају одражавати различите потребе разних добних и полних група кроз циљано планирање да би активности биле дјелотворне и без дискриминације, а да би резултати били одрживи.

Под водством БХМАК-а, релевантни актери ће уврстити питања рода и различитости у све фазе планирања, реализације и праћења свих противминских активности и осигурат ће да се сви подаци о несрећама изазваним минама/ЕСЗР прикупљају и анализирају на начин да буду разврстани по полу и старосној доби како би се омогућило детаљно извјештавање и дјелотворно усмјеравање активности и помоћи. Надаље, БиХ прихвата активности из акционих планова из Мапута и Дубровника које су родно осјетљиве и уважавају различитости и своје обавезе извјештавања у смислу достављања података који су разврстани по полу и доби. Родно осјетљиво противминско дјеловање ће допринијети и реализацији циља одрживог развоја 5 који се односи на родну једнакост, кроз увршавање родних аспеката у све операције и гарантовање могућности запошљавања без дискриминације.

Овом Стратегијом је узет у обзир и подржава се Закон о равноправности полова у БиХ из 2003. године.¹ Члан 1. Закона о равноправности полова у БиХ гласи: "Овим законом уређује се, промовише и штити равноправност полова, гарантирају једнаке могућности и равноправан третман свих особа без обзира на пол, у јавној и у приватној сфери друштва, те уређује заштита од дискриминације на основу пола." Законом о равноправности полова у БиХ је прописано да равноправна заступљеност мушкараца и жена постоји када је проценат заступљености једног од полова у тијелима на свим нивоима власти у БиХ (државном, ентитетском, кантоналном и општинском нивоу) најмање 40%.² Овом Стратегијом је узет у обзир и Акциони план за равноправност полова из 2007. године.

У протеклим годинама је израђено неколико смјерница за дјелотворно увршавање родних питања у противминско дјеловање, међу њима и Програм за родну равноправност у противминском дјеловању (GMAP) и Смјернице Уједињених нација за родно осјетљиве противминске програме.³ То могу бити корисне референце за носиоце противминских активности ради осигурања противминског дјеловања којим се узимају у обзир род и старосна доб.

Стратешка оријентација 2018-2025

Стратегија представља визију, мисију, стратешке и оперативне циљеве програма противминског дјеловања БиХ за период 2018.-2025. Крајње стање као резултат Стратегије су извршене обавезе БиХ у погледу извиђања и чишћења према Конвенцији о забрани употребе, стварања залиха, производње и преноса противвјешадијских мина и о њиховом уништењу.

Визија

БиХ без мина и експлозивних средстава заосталих из рата, у којој ће малолетне и пунољетне женске и мушке особе обављати активности неопходне за живот без опасности по властиту безбједност и у којој ће жртве мина и експлозивних средстава заосталих из рата бити интегрисане у друштво и у потпуности уживати своја права.

Мисија

Развити ефикасан и дјелотворан државни програм противминског дјеловања који ће омогућити сигурно и продуктивно коришћење земљишта и задовољити потребе угрожених заједница путем добро координираних и дјелотворно издатих задатака извиђања, чишћења, упозоравања на мине и пружања помоћи жртвама мина.

Кључни принципи и претпоставке

Ова Стратегија се ослања на три кључна принципа:

- одговорност
- континуирано унапређење
- транспарентност

Програмом противминског дјеловања БиХ су сви ови принципи стављени у први план планирања, провођења, прегледа и праћења. Програм противминског дјеловања ће надаље обезбиједити поштовање ових принципа кроз квалитетно управљање информацијама и редовну координацију са интерним и спољним актерима, укључујући и институције власти и међународне донаторе.

¹ Закон о једнакости полова у БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 32/10): http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/02/GEL_32_10_E.pdf

² Односи се на законодавну, извршну и судску власт, политичке странке, правне особе са јавним овлашћењима и друге које дјелују под контролом државе, ентитета, кантона, градова и општина, као и на именовања у делегације и међународне организације или тијела.

³ GMAP www.gmap.ch, UN Gender Guidelines for Mine Action Programmes (Смјернице УН-а за интеграцију родних питања у програме противминског дјеловања): http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/womens-empowerment/gender_and_cpr/gender_guidelinesformineactionprogrammes/

Стратегија се заснива на следећим основним претпоставкама:

- ниво финансирања из међународних извора ће се одржати на истом нивоу (или повећати)
- повећање нивоа финансирања од стране домаћих извора
- задржаће се постојећи број организација укључених у противминске акције
- операције ће се водити у складу са стандардима за противминске акције БиХ и стандардним оперативним процедурама БиХ које су усклађене са стандардима за противминске акције БиХ
- процес враћања површина на употребу ће се промовисати и у потпуности провести
- БиХ ће благовремено доставити захтјев за продужење рока према члану 5. који ће државе потписнице одобрити

Стратешки циљеви

У Стратегији је постављено пет стратешких циљева; сваки стратешки циљ има неколико оперативних циљева, полазишта, показатеља и циљаних стања.

1. Процедуре квалитетног управљања информацијама обезбеђују прикупљање, похрањивање, анализу, размјену релевантних информација и њихово коришћење за ефикасно и дјелотворно планирање, постављање приоритета, издавање задатака и провођење противминских акција.
2. Програм противминског дјеловања БиХ је промовисан у земљи и на међународном нивоу да би се повећала његова видљивост и да би се унаприједили одговорност, преданост и подршка државе.
3. Величина и утицај проблема контаминирањем минама/ЕСЗР су прецизирани и потврђени; проблем се рјешава у складу са стандардима за противминске акције БиХ, осигуравајући да су сигурне површине враћене угроженим заједницама на коришћење.
4. Сигурно поступање се промовише кроз мјере упозоравања на мине које су родно осјетљиве и уважавају различитости да би се смањило број несрећа изазваних минама/ЕСЗР и подржале сигурне и одрживе активности неопходне за живот.
5. Све жртве мина/ЕСЗР учествују у друштву на једнаким основама са другима; њихове потребе су идентификоване и задовољене, а њихове егзистенцијалне прилике унапријеђене кроз помоћ засновану на правима и која уважава различитости.

Управљање информацијама

Дјелотворно управљање информацијама са јасним системима извјештавања и квалитетном координацијом и сарадњом са релевантним носиоцима активности су изузетно важни за остваривање свих стратешких циљева и постизање свих оперативних циљева постављених у овој Стратегији.

Квалитетно управљање информацијама у програму противминског дјеловања обезбеђује да су актери у сваком тренутку у стању искористити информације за доношење оперативних и стратешких одлука на основу доказа. Ово ће се постићи ако програм има на располагању довољан број стручног особља и ажуриране и сврсисходне стандарде, алате и процесе за прикупљање, похрањивање, анализу и дисеминацију тачних, благовремених и релевантних информација.

На основу међународних процјена, GICHD наглашава да унапређење квалитета информација које су на располагању организацији није једноставно питање набавке бољег softwarea за базу података - оно захтијева свеобухватно сагледавање позиције јединице за управљање информацијама унутар организације, процеса које је та јединица упоставила и које проводи и колико јасно су захтјеви субјеката одлучивања за информацијама схваћени и дефинисани. GICHD дијели капацитет управљања информацијама на следеће четири компоненте:

1. **Сврсисходност података:** да ли прикупљени и похрањени подаци омогућавају израду релевантних, благовремених и тачних информација?
2. **Процеси:** да ли постоје одговарајући национални стандарди за противминске акције и стандардне оперативне процедуре које адекватно подржавају организационе процесе?
3. **Организација:** да ли је повезаност (сарадња/комуникација) између јединице за управљање информацијама и других јединица организације адекватна?
4. **Ресурси:** да ли јединица за управљање информацијама има приступ одрживим технолошким и људским ресурсима?

У марту 2016. године је GICHD провео брзу процјену капацитета управљања информацијама у БХМАК-у у складу са горе наведена четири правца истраживања. Резултати процјене представљају полазиште за поглавље ове Стратегије о управљању информацијама. Препоруке за рјешавање неких препознатих изазова су дате у извјештају о налазима процјене. План рада за провођење тих препорука ће бити израђен на радионици носилаца активности управљања информацијама, која ће се одржати у току 2018. године. БХМАК се обавезује да ће провести План рада да би обезбидио да је његова јединица за управљање информацијама буде квалитетно интегрисана у организацију и стандардне оперативне процедуре, те да је адекватно кадровски попуњена и опремљена и способна да омогући квалитетно управљање подацима и информацијама.

Стратешки циљ 1: Управљање информацијама	Квалитетни стандарди, алати и процеси управљања информацијама обезбеђују да су релевантне информације прикупљене, похрањене, анализирани, размјењене и да се користе у сврху ефикасног и дјелотворног планирања, одређивања приоритета, издавања задатака и провођења противминских активности/израда апликације са ажурираним подацима о сумњивим ризичним површинама од мина који ће бити доступни свим заинтересованим корисницима.		
Оперативни циљеви	Полазиште	Показатељи¹	Циљано стање
1. До краја 2018. БХМАК ће почети ревидирати и водити стандарде за противминске акције БиХ, стандардне оперативне процедуре БиХ и процесе и координираће са свим партнерима.	Бод ² : 1	- Постојање и провођење стандарда за управљање информацијама БиХ и стандардних оперативних процедура за управљање информацијама којима су обухваћени сви процеси управљања информацијама - Цјеловитост стандардних оперативних процедура	4 или 5 бодова за сваки показатељ

¹ За развој капацитета за управљање информацијама GICHD је утврдио 8-11 показатеља за сваку категорију. Овдје се наводе три најважнија и најрелевантнија показатеља.

² Бодови на скали од 1 (најнижи) до 5 (највиши) према Оквиру GICHD-а за развој капацитета за управљање информацијама.

		za upravljanje informacijama i njihova usklađenost sa standardom za upravljanje informacijama BiH - Saglasnost i pregledi protoka podataka/izvješćavanja prema spoljnim organizacijama	
2. БХМАК ће дефинисати организационе структуре које подржавају интеграцију управљања информацијама унутар и међу организацијама до краја 2018.	Бодова: 3	- Ниво свијести стратешког/оперативног особља о њиховој улози у дефинисању активности на управљању информацијама - Ниво процедуралне интеграције одсека за управљање информацијама у оперативне одсеке - Обим у којем организација има проактивну улогу у координацији активности управљања информацијама	4 или 5 бодова за сваки показатељ
3. БХМАК ће адекватно кадровски попунити и обучити запослене у Одсеку за информатичке послове до краја 2019.	Бодова: 2	- Постојање замјеника за сваку битну функцију у Одсеку за информатичке послове - Квалификације и ниво обучености запослених у Одсеку за информатичке послове - Савремен hardware, software и оперативни системи	4 или 5 бодова за сваки показатељ
4. До краја 2019. сви потребни подаци о противминским акцијама ће се почети прикупљати, похрањивати, анализирати, ажурирати и БХМАК ће их редовно достављати	Бодова: 3	- Ниво коришћења производа и исхода управљања информацијама - Задовољство са производима управљања информацијама - Постојање и праћење квалитетно дефинисаних показатеља учинка	4 или 5 бодова за сваки показатељ

Домаћа одговорност и комуникације

Под водством Министарства цивилних послова и Комисије за деминирање у БиХ, промовисаће се програм противминског дјеловања БиХ у земљи и на међународном нивоу путем редовних састанака у БиХ са донаторима и другим кључним актерима, као и кроз учествовање на међународним конференцијама и састанцима. Друга кључна област кроз коју ће се промовисати програм је размјена резултата и постигнућа, посебно оних који се односе на начин враћања сигурних површина којим се промовишу развој и одржив живот. Комисија за деминирање у БиХ, БХМАК и други партнери ће и даље осигуравати обиљежавање Међународног дана свјесности о опасностима од мина 4. априла путем кампања за подизање свијести. Видљивост програма противминског дјеловања међу релевантним министарствима ентитета и Брчко дистрикта БиХ и међу донаторима ће се такође континуирано јачати како би се промовисале везе између противминских акција и ширег развоја и истражила партнерства ради лакшег постизања одрживијих резултата. Програм ће надограђивати ове могућности како би подизао свијест и промовише финансијску одрживост с циљем завршетка чишћења 2025. године.

БХМАК ће обезбиједити да су тачне и ажуриране информације на располагању, да су анализиране и достављене донаторима и другим заинтересираним странама како би обезбиједио да су постигнућа позната и да су релевантни нивои упознати са изазовима. Надаље, БХМАК ће осигурати да се његова веб страница и даље активно користи кроз објављивање информација о текућим дешавањима, ажурирање информација о противминским акцијама, водећи рачуна о њиховој доступности и да су документи, укључујући и стандарде за противминске акције и стандардне оперативне процедуре БиХ, објављене на његовој веб страници.

Иако је Савјет министара БиХ у континуитету финансијски подржавало програм противминског дјеловања, оно ипак није испунило план финансирања из БиХ извора из Стратегије за период 2009-2019. Одрживо финансирање је важан предуслов за реализацију свих стратешких и оперативних циљева. Имајући то на уму и схватајући да је мобилизација финансијских средстава кључни изазов који представља потенцијалну препреку одрживости програма противминског дјеловања, Комисија за деминирање у БиХ ће израдити реалан план за мобилизацију средстава у којем ће представити јасне процјену прилива средстава у циљу промовисања преданости државе програму и његове одрживости. Мобилизација средстава ће се обављати у континуитету из извора БиХ и међународних извора с циљем задржавања постојећих и привлачења нових донатора.

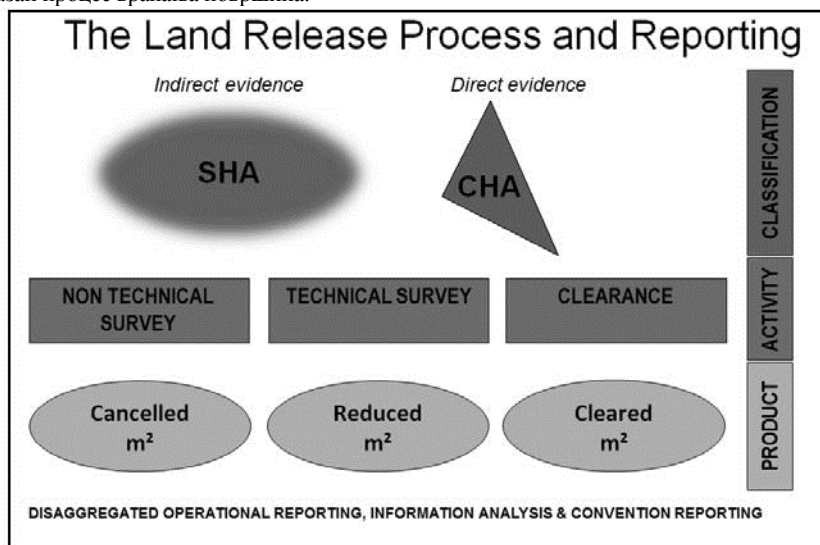
Стратешки циљ 2: Домаћа одговорност и комуникације		Програм противминског дјеловања БиХ се промовише у земљи и на међународном плану да би се повећала његова транспарентност и видљивост и да би се подстицала већа домаћа одговорност, преданост и подршка.		
Оперативни циљеви		Полазишта	Показатељи	Циљано стање
1.	Комисија за деминирање у БиХ ће израдити (а Савјет министара усвојити) план за мобилизацију средстава за програм противминског дјеловања до средине 2018. године, са јасном процјеном прилива средстава из домаћих извора за период Стратегије	У 2017. не постоји план за мобилизацију средстава	Постојање одобреног плана за мобилизацију средстава	Израђен и усвојен план за мобилизацију средстава до средине 2018.
2.	Комисија за деминирање у БиХ и БХМАК ће организовати годишње манифестације везане за Међународни дан свјесности о опасностима од мина који се обиљежава 4. априла сваке године и за све друге битне датуме који се обиљежавају	Једна манифестација организована у сарадњи са партнерима у 2017.	Број организованих манифестација везаних за 4. април и о њима се извјештава током цијелог периода на који се Стратегија односи	Манифестације на годишњем нивоу везане за обиљежавање 4. априла се одржавају и с њима је упозната јавност (укупно осам)

3.	БиХ ће активно учествовати на главним међународним конференцијама везаним за противминско дјеловање ¹ да би размијенила ажуриране информације о кључним постигнућима и преосталим изазовима	БиХ учествовала на 10 међународних скупова у 2017.	Број скупова на којима је БиХ била представљена Број презентација и/или изјава датих на скуповима	БиХ активно учествује на најмање пет међународних скупова годишње ²
4.	Министарство цивилних послова БиХ ће поново увести одржавање састанака Одбора донатора, организоваће састанке два пута годишње и сачињавати записник са састанака	Један састанак Одбора донатора одржан у 2017.	Број састанака Одбора донатора организованих на годишњој основи Број сачињених записника са састанака Одбора донатора и достављених свим релевантним партнерима	Најмање два састанка Одбора донатора организована годишње Записници са свих састанака Одбора донатора сачињени и достављени

Извиђање и чишћење

Према подацима до средине 2017. године, укупно је 26 организација акредитовано за извођење операција техничко извиђања и чишћења у БиХ, од чега је пет владиних организација (Оружане снаге БиХ, Федерална управа цивилне заштите, Републичка управа цивилне заштите Републике Српске, Цивилна заштита Брчко дистрикта и Друштво Црвеног крста/крижа БиХ), девет комерцијалних организација (осам домаћих и једна међународна) и 12 невладиних организација (10 домаћих и двије међународне). Ове организације запошљавају укупно 1.328 деминера и другог оперативног особља који су акредитовани за извођење "противминских активности".³ Неколико организација је активно од почетка програма противминског дјеловања БиХ од 1996. године и стекле су значајно искуство. Цивилна заштита, Оружане снаге БиХ и НПА имају тимове за техничко извиђање и чишћење површина контаминираних преосталом касетном муницијом.

Тежиште циља који се односи на извиђање и чишћење је промовисање и потпуно провођење процеса враћања површина на употребу. У међународним стандардима за противминске акције (IMAS) враћање површина на употребу је дефинисано као "процес примјене свих разумних напора како би се идентификовала, одредила и уклонила свака присутност и сумња на мине/ЕСЗР кроз нетехничко извиђање, техничко извиђање и/или чишћење. Критерије за "све разумне напоре" ће дефинисана државна тијела надлежна за противминско дјеловање."⁴ Враћање површина је процес одлучивања базиран на доказима, који омогућава поуздано одређивање површина на којима је потребно провести додатно техничко извиђање и површина на којима оне нису потребне. Оно подразумијева идентификацију сумњивих и потврђених опасних површина, отказивање површина путем нетехничког извиђања (НТИ), редуковање површина путем техничког извиђања (ТИ) и чишћење површина контаминираних минама/ЕСЗР. Процес враћања површина треба резултовати извјештајима са разврстаним подацима, правећи разлику између операција (НТИ, ТИ и чишћење) и њихових резултата (отказано, редуцирано, очишћено). На графикону у доњем тексту је приказан процес враћања површина.⁵

Слика 2. Процес враћања површина, ГИЦХД

¹ Састанци држава потписница Оттавске конвенције, састанци држава потписница Конвенције о касетној муницији, састанци између сједница управних одбора за проведбу Оттавске конвенције и Конвенције о касетној муницији и Међународна сједница директора националних програма противминског дјеловања и савјетника УН-а (НДМ-УН).

² Састанци побројани у фусноти 1.

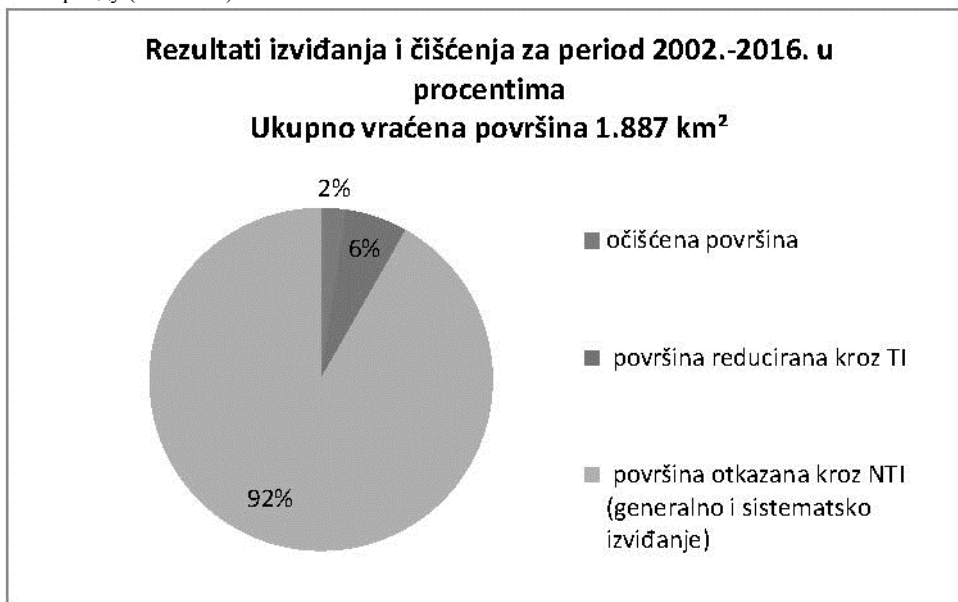
³ 900 деминера и 428 особа овлашћених за руковођење и праћење (вође тимова, вође радилишта, службеници у Сектору за операције, службеници за осигурање квалитета, инструктори паса за откривање мина, водичи паса, акредитоване организације, итд.), Информација БХМАЦ-а, март 2017

⁴ Међународни стандард противминског дјеловања IMAS 07.11 Враћање површина на употребу, март 2013:

<https://www.mineactionstandards.org/fileadmin/MAS/documents/imas-international-standards/english/series-07/IMAS-07-11-Ed1-Am3.pdf>

⁵ Процес враћања површина на употребу, ГИЦХД

Програм противминског дјеловања у БиХ је под водством БХМАК-а зачетник процеса враћања површина на употребу. Што се тиче отказивања површина кроз операције нетехничког извиђања, на графикону у доњем тексту¹ су процентуално приказани резултати нетехничког извиђања, техничког извиђања и чишћења за период 2002-2016. година, што показује да на операције нетехничког извиђања које су довеле до отказивања претходно сумњивих површина отпада 92% укупно враћених површина у истом периоду (1.887 км²).

С обзиром да је постајало све јасније да су операције извиђања засноване на доказима о минирањости површина од пресудне важности за оперативну ефикасност, ЕУ је 2012. године покренула свој пилот пројекат "Враћање површина на употребу" у сарадњи са БХМАК-ом. Пројектом се настоји промовисати ефикасно нетехничко извиђање чији ће резултат бити или отказивање претходно сумњивих површина у случају да нема доказа о постојању минско-експлозивних средстава или потврђивање опасних површина због присуства таквих доказа. Овај процес омогућава ефикасно издавање задатка техничког извиђања ради даље претраге и усмјеравање средстава за чишћење мина само на контаминирани површине. У оквиру овог пројекта у току 2014. и 2015. године БХМАК је израдио три поглавља новог стандарда: поглавље нетехничког извиђања, поглавље техничког извиђања и поглавље ланд релеаса, који су усклађени са међународним стандардом за противминске акције IMAS 07.11 о враћању површина на употребу. Ова поглавља је почетком 2016. године одобрила Комисија за деминирање у БиХ. Такође усвојена су и два упутства за осигурање и контролу квалитета као и нови СОП за НТИ који је усвојен у априлу 2018. године.

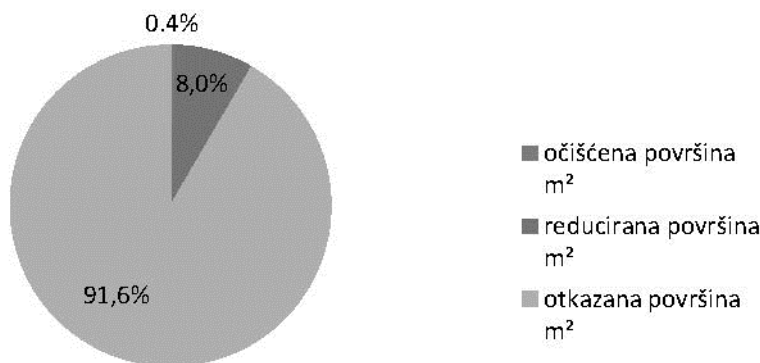
ПРЕЛИМИНАРНИ РЕЗУЛТАТИ ШЕСТ ЗАВРШЕНИХ ЗАДАТАКА У ОКВИРУ ПИЛОТ ПРОЈЕКТА ЕУ "Враћање површина на употребу" показују да су организације отказале 91,6 посто укупне површине враћене на употребу (24,8 км²) кроз операције нетехничког извиђања, редуцирали 8 % површине кроз операције техничког извиђања² и очистили 0,4 % површине.³ Ако претпоставимо да је ових шест задатака репрезентативан за највећи дио преосталих сумњивих опасних површина у БиХ, могуће је предвидјети да је само мањи дио преосталих сумњивих опасних површина контаминиран. Стога ће бити потребно распоредити средства за чишћење на само релативно малу површину.

¹ Подаци БХМАК-а о техничком извиђању и чишћењу, мај 2017.

² Од тих 8%, 14% су физички третиране стазе претраге" за шта су допремљена техничка средства да би се одредио ниво пријетње.

³ Резултати пилот пројекта БХМАК-а "Враћање површина", април 2017.

Rezultati pilot projekta Vraćanje površine, u postocima Ukupno vraćena površina 24,8 km²

Приступ враћања површина на употребу ће се у потпуности провести у БиХ у току овог стратешког периода и постоји генерална сагласност да је његово потпуно провођење рјешење за већу оперативну ефикасност. БХМАК се обавезао да ће разјаснити и прецизирати проблем контаминације мина/ЕСЗР у БиХ кроз провођење операција нетехничког извиђања, техничког извиђања и чишћења. БХМАК ће обезбиједити поштовање принципа враћања површина на употребу од стране свих организација акредитованих за техничко извиђање и чишћење кроз квалитетан систем управљања квалитетом и поштивање недавно ревидираног стандарда и стандардних оперативних процедура БХМАК-а за враћање површина на употребу.¹ БХМАК ће такође обезбиједити да процеси управљања информацијама омогућавају прикупљање, похрањивање и анализу тачних и ажурираних података о извиђању и чишћењу, чиме ће се олакшати оперативно планирање и одлучивање и омогућити конзистентно и јасно извјештавање о резултатима техничког извиђања и чишћења. То обухвата и извјештавање према обавезама које произилазе из међународних конвенција. БХМАК се такође обавезао да ће организовати састанке стручне радне групе два пута годишње с циљем јачања координације, размјене информација и транспарентности.

БХМАК ће наставити планирати операције техничког извиђања и чишћења у директној сарадњи са општинама и посвећеним координаторима противминских акција на кантоналном и општинском нивоу. Израдиће се општински планови противминских акција који ће одражавати локалне потребе и приоритете да би се обезбиједили одрживи резултати противминских акција.

Стратешки циљ 3: Извиђање и чишћење		Величина и утицај ² проблема контаминараности мина/ЕСЗР су прецизирани и потврђени; проблем се рјешава у складу са међународним/БиХ стандардом, осигуравајући да је сигурна површина враћена угроженим заједницама на употребу.		
Оперативни циљеви		Полазишта	Показатељи	Циљано стање
1	Величина и утицај контаминације мина/ ЕСЗР ће бити прецизирана до краја 2019. кроз операције нетехничког извиђања у складу са стандардом БиХ ³	У мају 2017. године 1.091 км ² сумњиве опасне површине у државној бази података	Број и км ² сумњивих опасних површина Број и км ² потврђених опасних површина	Сумњиве опасне површине су прецизиране и обиљежене путем нетехничког извиђања до 2019.
2	Од јануара 2018. све стандарде и стандардне оперативне процедуре БиХ за извиђање и чишћење ће проводити БХМАК путем система управљања квалитетом и проводиће их и сви актери да би се обезбиједила већа оперативна ефикасност и бољи квалитет	Три поглавља стандарда за противминске акције БиХ (враћање површина, нетехничко извиђање и техничко извиђање) одобрени у јануару 2016. Стандардне оперативне процедуре за нетехничко извиђање и осигурање квалитета/контролу квалитета усвојене у 2018. Смјернице БХМАК-а за контролу квалитета одобрила Комисија за деминирање у БиХ у 2017. Број неусклађености пријављених путем процеса осигурања квалитета/контроле квалитета	Број састанака актера (организације и донатори) посвећених провођењу стандарда и стандардних оперативних процедура БиХ за враћање површина на употребу Број неусклађености пријављених путем процеса осигурања квалитета/контроле квалитета	Све операције извиђања и чишћења су у складу са стандардним оперативним процедурама Смањен број неусклађености пријављених путем процеса осигурања квалитета/контроле квалитета на годишњој основи

¹ У складу са најновијим међународним стандардом за враћање површина на употребу.

² Заједнице угрожене минама/ESZR су дефинисане према високом, средњем и ниском утицају. Ниво утицаја се одређује на основу величине становништва, заједнице, контаминираних подручја и броја несрећа.

³ Акциони план из Мапута, мјера 8: Свака држава потписница која још увијек испуњава обавезе чишћења мина ће предузети сва разумна настојања да што прије квантифицира и квалифицира преостале изазове у проведби обавеза и да ту информацију достави у виду извјештаја у складу са чланом 7. (Транспарентност) најкасније до 30. априла 2015. године, а након тога једном годишње. У тој информацији је потребно навести прецизне параметре и локације, у мјери у којој је то могуће, свих површина у њеној надлежности или под њеном контролом које садрже противвјешадијске мине и стога захтијевају чишћење и које су сумњиве на противвјешадијске мине и стога захтијевају даље извиђање. Ове информације је потребно уврстити у државне планове деминирања и релевантне шире планове развоја и реконструкције

3	Цјелокупна ефикасност и дјелотворност ће бити унапређени до 2020. кроз провођење операција извиђања и чишћења у складу са принципима/стандардом за противминске акције за враћање површина на употребу ¹	20,75 км ² отказано кроз нетехничко извиђање у 2017. 8,33 км ² редуцирано путем техничког извиђања у 2017. 0,83 км ² очишћено у 2017. 25 очишћених мина по ха ² у 2017. 11,89 комада касетне муниције очишћено по ха у 2017.	Број км ² отказаних кроз нетехничко извиђање годишње Број км ² редукован кроз техничко извиђање годишње Број км ² очишћено годишње Број мина очишћених по ха сваке године Број комада касетне муниције очишћених по ха сваке године	100 км ² отказано кроз нетехничко извиђање годишње 10 км ² редуцирано кроз техничко извиђање годишње 3 км ² очишћено годишње Већи број очишћених мина по ха сваке године Већи број комада касетне муниције очишћено по ха сваке године
4	До марта 2021. БиХ ће испунити своје обавезе да очисти и уништи или да осигура чишћење и уништавање све преостале касетне муниције, према члану 4. Конвенције о касетној муницији	Јануар 2017: - 1.12 км ² потврђених опасних површина контаминираних преосталом касетном муницијом - 7.30 км ² сумњивих опасних површина на преосталу касетну муницију ³	Изјава о испуњењу свих обавеза из члана 4.	БиХ је дала изјаву о завршетку свих обавеза према члану 4. Конвенције до марта 2021.
5	Након што је на вријеме доставила захтјев за продужење рока према чл. 5. у марту 2018, БиХ испуњава своје обавезе из члана 5. Отавске конвенције које се односе на евидентирање и уништавање свих противвјешадијских мина у минираним подручјима у 2025.	У мају 2017. године 1.091 км ² сумњивих/потврђених опасних површина са противвјешадијским минама у државној бази података	Изјава о испуњењу обавеза из члана 5.	БиХ изјављује да је испунила обавезе из члана 5. Отавске Конвенције у 2025.

Мјере упозоравања на мине

БХМАК је надлежан за акредитовање свих организација укључених у упозоравање на мине и за координацију активности упозоравања на мине⁴. Одговорности БХМАК-а су детаљно побројане у Додатку VI. Програм мјера за упозоравање на мине се ослања на неколико кључних докумената, укључујући и Стандард за упозоравања на мине у БиХ, стандардне оперативне процедуре и водич за акредитовање организација за упозоравање на мине. Активности упозоравања на мине се ослањају и на Подстратегију упозоравања на мине за период 2009-2019. са једним стратешким циљем и пет оперативних циљева.

Програм мјера за упозоравање на мине БиХ је годинама унапређиван на основу искуства стеченог у земљи, притом водећи рачуна да су све поуке и добре праксе документоване. БиХ ће наставити дјелотворно и ефикасно користити расположиве ресурсе (финансијске, људске, материјално-техничке) како би се активности и пројекти на подизању свијести о минама у континуитету проводили. БХМАК и други релевантни актери ће кроз директну сарадњу са медијима промовисати размјену информација и подизања свијести о пријетњама од мина.

Мјере упозоравања на мине се проводе кроз активности на подизању свијести о минама које обухватају објављивање информација, упозоравање на мине и контакте са локалним заједницама и општинама угроженим минама. БиХ се обавезује да ће обезбиједити да се сви подаци о несрећама прикупљају и анализирају разврстани по полу и старосној доби како би се боље схватило како су становници у угроженим заједницама различитих старосних доби, пола и културолошких навика изложени минама/ ЕСЗР и због чега. Сакупљање и анализирање података разврстаних по полу и старосној доби омогућава⁵ идентификацију образаца минских несрећа према полу и доби и омогућава организацијама да осмисле своје активности на упозоравању на мине на начин на који ће узети у обзир изложеност ризицима према роду и другим различитостима. Ово одражава обавезе БиХ као уговорне стране Отавске конвенције I Конвенције о касетној муницији у погледу активности на упозоравању на ризике од мина које су родно осјетљиве и уважавају различиту старосну доб.

Подаци БХМАК-а показују да се највећи број несрећа догађа у прољеће и јесен када су у току пољопривредни радови и прикупљање огрјевог дрвета и других сировина. Такође показују да су већина нових жртава мина/ ЕСЗР одрасли мушкарци који улазе у позната минирани подручја ради егзистенцијалних потреба из економских разлога. БХМАК и организације које проводе мјере упозоравања на мине ће радити директно са носитељима развоја и развојним организацијама на идентификовање алтернативних и одрживих активности нужних за егзистенцију које не излажу становнике опасностима од мина/ЕСЗР Тјешња сарадња између организација које проводе противминске акције (укључујући и мјере упозоравања на мине) и партнера укључених у развој би омогућила остварење неколико циљева одрживог развоја.

Одржавање основног система осигурања квалитета ће бити приоритет и ревизија Стандарда за упозоравања на мине у БиХ и Стандардних оперативних процедура БХМАК-а за упозоравање на мине, њиховог усвајања од стране владе и након тога примјена од стране свих организација које проводе активности упозоравања на мине ће резултирати дјелотворним и ефикасним активностима са одрживим резултатима. БХМАК ће поново увести праксу одржавања два састанка радне групе за упозоравање на мине годишње да би обезбиједило координацију са релевантним партнерима, пружајући платформу за размјену информација и разговор о кључним дешавањима и изазовима.

¹ Акциони план из Мапута, мјера 9: Свака држава потписница која још увијек испуњава обавезе у погледу чишћења мина осигураће да се најрељевантнији стандарди, политике и методологије враћања површина на употребу, у складу са међународним стандардима за противминске акције Уједињених нација, донесени и да се примјењују у циљу потпуне и брзе provedбе овог аспекта Конвенције. Те методологије враћања површина на употребу ће бити засноване на доказима, одговорне и прихватљиве локалним заједницама, између осталог, и кроз учешће у том процесу угрожених заједница, укључујући пунољетне и малолетне женске и мушке особе.

² 1 хектар = 10 000 м²

³ Од укупне површине сумњиве на контаминацију преосталом касетном муницијом, 2,7 км² је резултат појединачно испале не подмуниције КБ-1 из модифицираних АК-47 пушака. Када се користи на тај начин, према Конвенцији о касетној муницији, појединачни комади подмуниције типа КБ-1 нису дефинисани као касетна муниција. Стога, стриктно говорећи, тих 2,7 км² контаминираних површина не подлијеже обавези чишћења према члану 4. Конвенције о касетној муницији. Дефиниција касетне муниције из члана 2. Конвенције о касетној муницији се односи на "конвенционалну муницију која је дизајнирана тако да расипа или ослобађа експлозивне подмуниције."

⁴ Комисија за деминирање у БиХ је надлежна за потписивање свих докумената о акредитовању

⁵ Подаци разврстани по полу и старосној доби подразумевају разликовање женских и мушких особа из разних добних скупова: пунољетне и малолетне женске особе, пунољетне и малолетне мушке особе. Пунољетне особе су особе које су навршиле 18 година живота.

БиХ, под водством министарства образовања,¹ БХМАК-а и Комисије за деминирање, обавезује се да ће интегрисати мјере упозоравања на мине које су родно осјетљиве и којима се узима у обзир старосна доб у образовне системе на разним нивоима с циљем промовисања ефикасних и одрживих активности на упозоравању на мине усмјерених на малолетне особе.

Стратешки циљ 4: Упозоравање на мине		Сигурно понашање је промовисано кроз мјере упозоравања на мине које су родно осјетљиве и које уважавају различиту старосну доб да би се смањило број несрећа изазваних минама/ЕСЗР и подржале сигурне и одрживе активности које су неопходне за егзистенцију ²		
Оперативни циљеви		Полазиште	Показатељи	Циљано стање
1.	До средине 2018. под водством БХМАК-а, Стандард и Стандардне оперативне процедуре за упозоравање на мине у БиХ ће бити ревидиране, ажуриране и достављене на одобрење.	Стандард за упозоравање на мине у БиХ изражен 2002. Стандардне оперативне процедуре за упозоравање на мине у БиХ изражене 2006.	Постојање ревидираног, и ажурираног Стандарда за упозоравање на мине у БиХ. Постојање ревидираних и ажурираних Стандардних оперативних процедура за упозоравање на мине у БиХ	Стандард за упозоравање на мине у БиХ ревидиран и ажуриран до средине 2018. и одобрен од стране Комисије за деминирање у БиХ. Стандардне оперативне процедуре за упозоравање на мине у БиХ ревидиране и ажуриране до средине 2018. и одобрене од стране Комисије за деминирање у БиХ
2.	Од јануара 2018. под водством БХМАК-а обављаће се континуирана идентификација и приоритизација угрожених група и у њима се континуирано проводе одговарајуће мјере упозоравања на мине које су родно осјетљиве и уважавају различиту старосну доб, под водством БХМАК-а	Број корисника (разврстан по полу и доби) мјера упозоравања на мине у 2016. Дјеца и адолесценти: 31.976 Одрасле особе (мушкарци и жене): 824	Број корисника (разврстан по полу и доби) мјера упозоравања на мине годишње	Обавља се континуирана идентификација свих угрожених група и са њима се континуирано проводе мјере упозоравања на мине
4.	БХМАК ће обезбједити дјелотворну координацију активности на упозоравању на мине кроз састанке радне групе који се одржавају два пута годишње (или по потреби чешће) са свим релевантним носиоцима активности	Број састанака радне групе за упозоравање на мине одржаних у 2017.	Број састанака радне групе за упозоравање на мине одржаних у току једне године са сачињеним записницима дистрибуисаним након састанка	БХМАК обавља дјелотворну координацију мјера упозоравања на мине путем најмање два састанка координационе радне групе годишње на којима се води записник и након састанка дистрибуира
5.	Мјере упозоравања на мине ће бити интегрисане у 13 образовних система до 2020. и континуирано ће се проводити кроз материјал који је родно осјетљив и уважава различиту старосну доб, путем координације између БХМАК-а и министарства образовања	У 2017. не постоји обавеза интегрисања мјера упозоравања на мине у наставне планове и програме	Број образовних система који интегрису мјере упозоравања на мине годишње. Показатељ материјала за упозоравање на мине? Број школа које примају и користе одговарајући материјал за упозоравање на мине	Мјере упозоравања на мине интегрисане у 13 образовних система у БиХ до 2020.

Помоћ жртвама

У БиХ је евидентирано укупно 8.802 особе (120 малолетница, 1.084 пунолетне женске особе, 629 малолетника, 6.821 пунолетна мушкарца, 125 мушкараца непознате старосне доби и 23 женске особе непознате старосне доби) које су изгубиле живот или су повријеђене у несрећама изазваним минама/ЕСЗР у периоду између 1992. до 2017. године. БиХ је обавезна да пружи одговарајућу помоћ жртвама мина/ЕСЗР⁵ као држава потписница Отавске конвенције, Конвенције о касетној муницији и Конвенције о забрани или ограничењу употреби одређеног конвенционалног оружја. У Конвенцији о забрани употребе, производње и складиштења касетне муниције жртве касетне муниције су дефинисане као: "...све особе које су страдале или претрпјеле физичку или психолошку повреду, економски губитак, друштвену маргинализацију или битно умањено остваривање својих права изазвано употребом касетне муниције. Она подразумевају особе које су претрпјеле директне последице од касетне муниције, заједно са њиховим угроженим породицама и заједницама."⁶ Као држава потписница Конвенције о правима особа са инвалидитетом, БиХ је обавезна да пружи помоћ особама са инвалидитетом, укључујући и особе које су преживјеле минске несреће или су задобиле тешке повреде са трајним последицама. Појам "преживјелог" се односи на малолетне и пунолетне женске и мушке особе које су преживјеле несреће изазване минама/ЕСЗР, а "индиректне жртве" су чланови породица особа које су изгубиле живот или претрпјеле повреде у минским несрећама.⁷

¹ Министарства образовања постоје на ентитетском (ФБиХ и РС) и кантоналном нивоу и у Брчко дистрикту. Министарство образовања не постоји на државном нивоу, у оквиру Савјета министара БиХ

² Акциони план из Мапуте, мјера 8: Свака држава потписница која још увијек испуњава обавезе чишћења мина ће предузети сва разумна настојања да што прије квантифицира и квалифицира преостале изазове у provedби обавеза и да ту информацију достави у виду извјештаја у складу са чланом 7. (Транспарентност) најкасније до 30. априла 2015. године, а након тога једном годишње. У тој информацији је потребно навести прецизне параметре и локације, у мјери у којој је то могуће, свих површина у њеној надлежности или под њеном контролом које садрже противјешадијске мине и стога захтијевају чишћење и које су сумњиве на противјешадијске мине и стога захтијевају даље извјештаје. Ове информације је потребно уврстити у државне планове деминирања и релевантне шире планове развоја и реконструкције <http://www.maputoreviewconference.org/fileadmin/APMBC-RC3/3RC-Maputo-action-plan-adopted-27Jun2014.pdf>

³ Акциони план из Дубровника, мјера 3.2. "Заштити људе од штете": "Угрожене државе ће предузети све изводљиве кораке да би спријечиле настанак жртава међу цивилима тако што ће одмах израдити и обезбједити циљане и фокусиране програме за едукацију у области смањења ризика, који су родно осјетљиви уважавају доб и етничку припадност и који су базирани прије свега на процјени потреба и степена угрожености и на разумјевању ризичног понашања." Акциони план из Дубровника са смјерницама за успјешно провођења обавеза из Конвенција о касетној муницији за период 2015. – 2020: <http://www.clusterconvention.org/wp-content/uploads/2016/04/The-Dubrovnik-Action-Plan.pdf>

⁴ Укупан број министарства образовања у БиХ.

⁵ Све референце на жртве, преживјеле жртве, друге особе са инвалидитетом, индиректне жртве и друге особе у угроженим групама су родно осјетљиве и уважавају различиту старосну доб, то јесте, односе се на пунолетне и малолетне женске и мушке особе.

⁶ Конвенција о касетној муницији, чл. 2. Дефиниције

⁷ The CCM Coordinators for 2016 and 2017 on Victim Assistance and international Cooperation and Assistance, Guidance on an Integrated Approach to Victim Assistance, 2016 (Координатори помоћи жртвама према Конвенцији о касетној муницији за 2016. и 2017. годину и координатори међународне сарадње и помоћи према Конвенцији о касетној муницији, Смјернице за интегрисани приступ помоћи жртвама, 2016.)

Отавска конвенција се у члану 6.3. кратко осврће на помоћ жртвама мина, гдје се каже да ће "Свака држава потписница, која је у позицији да то учини, обезбиједити помоћ за бригу и рехабилитацију, као и социјалну и економску реинтеграцију, жртва мина и за програме упозоравања на мине." Поглавље IV Акционог плана из Мапута је посвећено помоћи жртвама и садржи седам одговарајућих мјера.¹ Кључни принципи који леже у основи тих мјера односе се на забрану дискриминације, потпуно једнако учешће жртва мина/ЕСЗР у друштву и интеграцију помоћи жртвама у шире политике, планове и законске оквире државе који се односе на особе са инвалидитетом како би се обезбиједила одрживост. Мјера бр. 4 из Акционог плана из Дубровника за провођење обавеза из Конвенције о касетној муницији је посвећена помоћи жртвама мина/ЕСЗР и предвиђа четири одговарајуће мјере.² Дугорочно рјешење којим ће се гарантован права жртвама мина/ЕСЗР и узети у обзир њихове потребе може се осигурати једино кроз примјену двоструког приступа помоћи жртвама мина/ЕСЗР, уз конкретна и шира настојања која ће допринијети остварењу обавеза у погледу пружања помоћи жртвама. То је управо оно што подразумијева интегрисани приступ помоћи жртвама.³ Овом Стратегијом је подржан кључни принцип да су конкретна настојања у правцу пружања помоћи жртвама краткорочна рјешења и да се требају примјењивати све док помоћ жртвама не буде дјелотворно интегрисане у шире секторе и оквире.⁴

На нивоу БиХ, Министарство цивилних послова је надлежно за координацију свих аспеката здравствене заштите, образовања, спорта и културе. Разне институције имају различите улоге у домену социјалне помоћи (укључујући и помоћ жртвама) у БиХ на свим нивоима власти. Социјална заштита је у надлежности ентитетских влада. Закон о социјалној заштити прави разлику између нератних и ратних инвалида; помоћ објема категоријама је уређена низом одредби тог Закона.⁵ Надаље, Закон о социјалној заштити прави разлику између цивилних и војних жртва рата. Заштита и брига о жртвама мина/ЕСЗР су уређени Законом о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртва рата и заштите породица са дјецом. Цивилне жртве рата су дефинисане као особе код којих је наступило тјелесно оштећење због повреде и озљеде у вези са ратним догађањима (бомбардовање, уличне борбе, експлозија ратног материјала, залутали метак, итд.) услед које је наступило тјелесно оштећење, физичко или психичко оштећење или знатно погоршање здравственог стања. Услов за остваривање права на помоћ према закону у ФБиХ и РС-у је тјелесно оштећење од најмање 60% или трајно тјелесно оштећење.

Савјет за особе са инвалидитетом Босне и Херцеговине, формиран 2010. године, надлежан је за провођење и праћење провођења Конвенције о правима особа са инвалидитетом.⁶ Савјет за особе са инвалидитетом БиХ се састоји од 20 чланова: 10 чланова су представници свих нивоа власти у БиХ, а других 10 чланова су представници организација особа са инвалидитетом од друштвеног интереса у ентитетима и Брчко дистрикту.⁷

Надлежност БХМАК-а у домену помоћи жртвама се односи на управљање централном базом података БХМАК-а која садржи и податке о жртвама мина/ЕСЗР, у складу са Законом о деминирању из 2002. године. БХМАК ће осигурати да се даље прикупљају, похрањују, анализирају и достављају подаци о несрећама изазваним минама/ЕСЗР, разврстани по полу и старосној доби жртва, како би омогућили ажурирани преглед броја жртва и тачно разумијевање свих угрожених група. Осим тога, увиђајући значај интегрисања помоћи жртвама у шире планове, политике и структуре на свим нивоима како би обезбиједили одрживу подршку преживјелима, Комисија за деминирање у БиХ и БХМАК ће водити рачуна да се подаци о жртвама достављају ресорним министарствима и да су интегрисани у шире планове и системе на свим нивоима власти у БиХ.

Координационо тијело Босне и Херцеговине за помоћ жртвама мина, касетне муниције и експлозивних средстава заосталих из рата као стално тијело на нивоу БиХ биће формално-правно успостављено, организовано и у његовом раду ће узети учешће сви релевантни актери како би се оснажила координација. Очекује се да ће његов рад на заговарању довести до интеграције помоћи жртвама у релевантне механизме координације, укључујући и здравствену и социјалну заштиту, инвалидитет, образовање и смањење сиромаштва. Координационо тијело ће настојати подићи ниво свијести у кључним министарствима у чијој је надлежности пружање помоћи жртвама у БиХ, у складу са обавезама из домаћег законодавства и међународних конвенција. Одлука о оснивању Координационог тијела послана је на усвајање Савјету министара БиХ и очекује се повратна информација у што скорје вријеме.

Стратешки циљ 5: Помоћ жртвама		Жртве мина/ЕСЗР имају приступ услугама које су родно осјетљиве и уважавају различитости, путем којих остварују своја права, као и могућностима које олакшавају њихово учешће и инклузију у друштво на једнаким основама са другима		
Оперативни циљеви		Полазишта	Показатељи	Циљано стање
1.	Од 2018. године Координационо тијело за помоћ жртвама на државном нивоу је формално-правно успостављено, састаје се два пута годишње или према потреби чешће, на састанцима присуствују сви релевантни актери ⁸	У 2017. организован један припремни састанак државног Координационог тијела за помоћ жртвама	Број састанака државног Координационог тијела за помоћ жртвама организованих годишње	Најмање два састанка државног Координационог тијела за помоћ жртвама организована годишње, на којима је сачињен записник и дистрибуиран након састанка
2.	До 2019. државно Координационо тијело за помоћ жртвама ће бити заступљено у Савјету за особе са инвалидитетом у БиХ и овлашћено да осигура да су права преживјелих жртва призната и интегрисана у шире планове за помоћ особама са инвалидитетом	У 2017. нема представника државног Координационог	Државно Координационо тијело за помоћ жртвама службено представљено у Савјету за особе са	У 2018. државно Координационо тијело за помоћ жртвама службено представљено у

¹ Акциони план из Мапута, мјера IV. Помоћ жртвама.

² Акциони план из Дубровника, мјера 4.1. Јачање националних капацитета, мјера 4.2. Повећање учешћа жртва, мјера 4.3. Размјена информација, мјера 4.4. Пружање подршке, помоћ и сарадња

³ The CCM Coordinators for 2016 and 2017 on Victim Assistance and international Cooperation and Assistance, Guidance on an Integrated Approach to Victim Assistance, 2016 (Координатори помоћи жртвама према Конвенцији о касетној муницији за 2016. и 2017. годину и Координатори међународне сарадње и помоћи према Конвенцији о касетној муницији, Смјернице за интегрисани приступ помоћи жртвама, 2016.)

⁴ Конвенција о касетној муницији, чл. 5. став 2.(ц)

⁵ (Закон о основама социјалне заштите, заштите цивилних жртва рата и заштите породице са дјецом, Службене новине ФБиХ бр. 36/99, 54/04, 39/06 и 14/09)

⁶ Иницијални извјештај БиХ о провођењу Конвенције УН-а о правима особа са инвалидитетом, 5. март 2013.

⁷ Ibid.

⁸ Укључујући представнике Савјета за особе са инвалидитетом, домаће организације које пружају помоћ жртвама, Комисију за деминирање у БиХ и релевантна министарства.

		тијела за помоћ жртвама у Савјету за особе са инвалидитетом у БиХ	инвалидитетом у БиХ	Савјету за особе са инвалидитетом у БиХ
3.	Након рада државног Координационог тијела за помоћ жртвама на заговарању, помоћ жртвама ће бити укључена у програм рада релевантних механизма за координацију у сектору здравства, социјалне заштите, у области смањења сиромаштва и координације помоћи особама са инвалидитетом на нивоу министарстава (Министарство цивилних послова, Министарство за људска права и избјеглице) и релевантних одјељења Брчко дистрикта и ентитетских и кантоналних министарстава да би се осигурала дјелотворна координација и размјена информација.	У 2017. помоћ жртвама није укључена у програме рада	Број механизма за Координацију који у својим програмима рада обухватају помоћ жртвама Формално-правно прихватање шире дефиниције жртве из Конвенције о касетној муницији	Помоћ жртвама је укључена у програме рада механизма за координацију до 2019.
4.	БХМАК ће континуирано прикупљати и анализирати све податке о жртвама мина/ЕСЗР који су разврстани по полу и доби и достављати их релевантним министарствима да би осигурао њихову интеграцију у шире системе података о особама са инвалидитетом	Ситуација од јануара 2017.	Број система на државном нивоу са подацима о повредама и /или инвалидитету, укључујући и податке о жртвама мина/ЕСЗР, разврстаних по полу и старосној доби	Од јануара 2018. подаци о жртвама мина/ЕСЗР разврстани по полу и старосној доби интегрисани у шире системе података о повредама и инвалидитету

Управљање преосталом контаминацијом

Од БиХ се очекује да 2025. године дође до фазе завршетка ¹ идентификације и чишћења свих познатих контаминираних површина, чиме ће прећи са фазе са тежиштем на проактивне операције извиђања и чишћења на фазу рјешавања преостале контаминације мина/ЕСЗР у којој ће користити одговарајући реактиван одговор у циљу смањења пријетњи преостале контаминације. ² Како БиХ буде напредовала ка овој транзицији, планирање одрживог управљања преосталом контаминацијом ће добити на значају и захтијеваће већи стратешки фокус. Овај процес често карактеризује и прелаз са програма извиђања и чишћења који је претежно финансиран из међународних извора на контекст у којем су надлежности пренесене на постојеће државне структуре, а операције се финансирају из државног буџета.

Неколико домаћих актера има важну улогу у програму противминског дјеловања БиХ и од суштинске су важности за успјешну идентификацију и чишћење мина/ЕСЗР. С обзиром на своје техничке капацитете, БиХ је у доброј позицији да ефикасно и дјелотворно управља својим дугорочним проблемом преостале контаминације са властитим капацитетима. Ипак, важно је да релевантни актери покрену процес планирања управљања преосталом контаминацијом прије него што БиХ испуни своје обавезе према члану 5. односно члану 3. двије главне конвенције. Ти актери требају сагледати цијеви низ питања, укључујући и будуће управљање и локацију базе података о противминским акцијама на државном нивоу. БиХ се обавезује да ће кроз учешће свих релевантних актера израдити стратегију за управљање преосталом контаминацијом до 2022. године. Активно учешће Оружаних снага БиХ и управа цивилне заштите на нивоу ентитета и Брчко дистрикта ће у томе бити изузетно битно с обзиром да је предвиђено да имају јачу улогу у рјешавању преостале контаминације.

Провођење Стратегије БиХ

БиХ ће под водством Комисије за деминирање у БиХ која дјелује у оквиру Министарства цивилних послова БиХ и у директној је сарадњи са БХМАК-ом, обезбиједити потпуно провођење ове Стратегије. БХМАК ће преузети водство у изради акционих планова са одговарајућом проценом потребних финансијских средстава те остварења пет стратешких циљева, са фокусом на операционализацију стратешких циљева.

Праћење, ревизија и евалуација Стратегије БиХ

Праћење провођења Стратегије и њена ревизија пружају могућност да се боље схвате постигнућа и изазови и да се омогући програму да прилагоди свој правац и структуру те да се унаприједи будуће верзије Стратегије. Праћење провођења Стратегије представља континуирану функцију у којој се користи систематско прикупљање информација о показатељима како би се кључним актерима пружиле информације о нивоу постигнутог напретка и остварењу оперативних циљева, измјерених према полазиштима и циљаним стањима као индикаторима остварења оперативних циљева који су постављени у Стратегији.

БХМАК је, у директној сарадњи са релевантним актерима, одговоран за праћење провођења ове Стратегије. За то су предуслов дјелотворно управљање информацијама са јасним критеријумима за прикупљање, похрањивање, анализу и доставу информација, системи извјештавања и квалитетна координација и сарадња са релевантним актерима. Праћење ће омогућити идентификацију предности и недостатака програма противминског дјеловања БиХ и омогућиће БХМАК-у и партнерима да рјешавају проблеме, да унаприједи активности, надограде постигнути успјех и да се прилагоде промјенивим околностима.

БХМАК и Комисија за деминирање у БиХ ће тражити прву ревизију Стратегије 2020. године, а затим 2023. године како би сагледали постигнути напредак и прилагодили Стратегију свим евентуалним промјенама у овом контексту, уколико буде потребно, те да би обезбиједили њену континуирану релевантност. У случају знатних контекстуалних промјена, ревизија се може захтијевати и прије 2020. године како би Стратегија остала релевантна.

Додаци

Додатак I: Програм радионице стратешког планирања противминских акција у БиХ и одређивања приоритета, одржане у новембру 2016.

Day 1: Monday 7 November				
Time	Session	Content	Responsible	Method

¹ Завршетак“ се у овом контексту односи на мина/ ЕСЗР откривене након што су угрожене државе завршиле проактивно извиђање и/или чишћење свих познатих и сумњивих опасних површина, чиме су их прогласиле сигурним за нормалну људску употребу

² Преостала контаминација у овом контексту се односи на контаминацију мина/ЕСЗР откривених након свих разумних напора да се идентификују и третирају све сумњиве површине

09.45 – 10.00	Participant registration	Registration of all workshop participants	Workshop participants	
10.00 – 10.40	Opening session	Formal opening of the workshop and welcome	Demining Commission BHMACH	
10.40 – 11.00	Introduction to the workshop	Workshop overview, objectives and goals	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	
11.00 – 12.00	Introduction to BiH's national mine action programme	Brief history, key achievements main challenges and way ahead	Mr Tarik, BHMACH	Presentation
12.00 – 12.20			The Armed Forces of Bosnia and Herzegovina	Presentation
12.20 – 13.20	Lunch			
13.20 – 14.00	Introduction to BiH's national mine action programme	Brief history, key achievements main challenges and way ahead	The Federation of Bosnia and Herzegovina Civil Protection Norwegian People's Aid (NPA)	Presentation
14.00 – 14.30	Introduction to BiH's national mine action programme	Questions and answers General discussions	All participants	Discussions
14.30 – 15.00	Introduction to Strategic Planning	Presentation of good practices and lessons learnt in strategic planning processes globally	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentation
15.00 – 15.15	Coffee Break			
15.15 – 15.45	Mainstreaming operational efficiency in strategic planning	Operational efficiency and key land release principles, Land Release IMAS 07.11	Ms. Helen Gray, GICHD Advisor Operational Efficiency	Presentation
15.45 – 16.00	Wrap-up of day 1	Summary of the day Questions & answers	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	

Day 2: Tuesday 8 November

Time	Session	Content	Responsible	Exercises
09.00 – 09.15	Recap	Key points from Day 1	Ms Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	
09.15 – 09.45	Mainstreaming information management in strategic planning	Key IM principles IM and strategic planning	Ms Anne-Li Naucclér, GICHD Advisor, Information Management	
09.45 – 10.15	Mainstreaming gender and diversity in strategic planning	Presentation of key gender and diversity issues	Ms Arianna Calza-Bini, GMAP Director	
10.15 – 10.30	Coffee Break			
10.30 – 10.45	Understanding the context: introduction	Introduction to context analysis tools	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	
10.45 – 12.30	Context Analysis	- Stakeholder analysis, - Strengths, weaknesses, opportunities and threats (SWOT) analysis - PESTLE	Participants work in groups using different context analysis tools	
12.30 – 13.30	Lunch			
13.30 – 15.00	Context Analysis	Group work, continued Group presentations and discussions Questions & answers Discussions	Workshop participants	
15.00 – 15.15	Coffee Break			
15.15 – 16.00	Review of the day and overview of tomorrow's programme	Feedback/questions from participants	GICHD	

Day 3: Wednesday 9 November

Time	Session	Content	Responsible	Method
09.00 – 09.15	Recap	Key points from Day 2	GICHD	Presentation
09.15 – 09.45	BiH 2009–2019 national strategy	Key aspects of current strategy evaluation feedback: limitations and challenges	BHMACH Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentation
09.45 – 10.00	Vision, mission, and objectives	How do vision, mission, objectives and outcomes differ?	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentation
10.00 – 10.30		Define and agree upon vision, mission and time-line for the national mine action strategy	Divide participants into groups, each group suggests a vision, mission and time-line	Group work
10.30 – 10.45	Coffee Break			
10.45 – 12.30	Vision, mission and time-line	Group presentations on vision, mission and time-line. Feedback and discussions. Agree on vision and mission	Each group presents a suggested vision, mission and time-line.	Group work
12.30 – 13.30	Lunch			
13.30 – 14.45	Strategy structure	Discuss and agree on proposed strategy structure.	BHMACH Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management Workshop participants	Presentation Group discussions
14.45 – 15.15	Strategy structure	Enabling strategy monitoring and evaluation (M&E) Baselines, targets, indicators, outcomes, objectives	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentation
15.15 – 15.30	Coffee Break			
15.30 – 16.00	Review of the day/overview of tomorrow's programme	Participant feedback; requests and suggestions	GICHD Workshop participants	

Day 4: Thursday 10 November

Time	Session	Content	Responsible	Method
09.00 - 09.15	Recap	Key points from Day 3	GICHD	

09.15 – 10.30	Drafting strategy sections	Participants are divided into working groups, covering each strategy section, based on their experience and expertise	For each strategy section, each working group is tasked to develop: - Objective - Outcomes - Targets - Indicators - Baseline	Group work
10.30 – 10.45	Coffee Break			
10.45 – 12.30	Drafting strategy Sections	As above.	As above.	Group work
12.30 – 13.30	Lunch			
13.30 – 15.00	Group work presentations	Group work presentations Questions and answers Group discussions	Each group presents on the above, Feedback from workshop participants.	Group presentation s
15.00 – 15.15	Coffee Break			
15.15 – 15.45	Monitoring and reviewing the national strategy	Key aspects of the monitoring and reviewing phases. Future plans and action points	BHMAC GICHD	Presentation s
15.45 – 16.15	Way ahead: finalising and approving the national strategy	Agree on next steps, define roles and responsibilities.	BHMAC GICHD	Presentation s

Додатак II: Листа учесника радионице стратешког планирања противминских акција и одређивања приоритета, одржане у новембру 2016.

Бр.	Име	Презиме	Организација	Функција
1	Илија	Микић	Оружане снаге БиХ	Официр за осигурање квалитета деминирања
2	Рефик	Фазлић	Оружане снаге БиХ	Пуковник, шеф уреда за деминирање УХО
3	Бранка	Витковић	БХМАК	Виша стручна сарадница за упозоравање на мине
4	Есхер	Садагић	БХМАК	Виши стручни сарадник за помоћ жртвама мина
5	Горан	Ждрале	БХМАК	Виши стручни сарадник за анализу и извјештавање
6	Ивана	Радоњић	БХМАК	Стручни сарадник, преводилац
7	Муведета	Туно	БХМАК	Виши стручни сарадник за изразу пројеката
8	Ранко	Бањац	БХМАК	Шеф управљања квалитетом
9	Тарик	Шерак	БХМАК	Шеф одсјека за управљање ПМД
10	Виктор	Филиповић	БХМАК	Замјеник шефа
11	Здравко	Јоњић	БХМАК	Помоћник директора за операције
12	Жељко	Ђого	БХМАК	Виши стручни сарадник за анализу и извјештавање
13	Татјана	Бојиновић	БХМАК Бања Лука	Шеф Канцеларије за осигурање квалитета
14	Небојша	Стјепановић	Цивилна заштита Брчко Дистрикта	Шеф јединице за деминирање и ЕОД
15	Блажен	Ковач	Комисија за деминирање у БиХ	Члан
16	Сеад	Муратовић	Eco-Sport Group Sarajevo o	Предсједник
17	Мелхиор	Опиелевиц	ЕУФОР	Шеф одсјека за за ПМД
18	Жељко	Калинић	ЕУФОР	Шеф теренских операција
19	Енес	Долић	Федерална управа цивилне заштите	Шеф сектора за деминирање, шеф деминерских операција у ФБиХ
20	Мурат	Баручија	Федерална управа цивилне заштите	Шеф организационе јединице за деминирање и уништавање НУС-а
21	Мустафа	Кадробековић	Федерална управа цивилне заштите	Стручни сарадник за планирање и вођење операција
22	Саша	Сарић	Генесис	Координатор пројекта за упозоравање на мине
23	Зорица	Лукић	МКЦК	Одговорна за сарадњу са ДЦКБиХ при ИЦРЦ
24	Грегор	Санчанин	ИТФ	Шеф Уреда за имплементацију БиХ
25	Марија	Трлин	Центар за обуку паса за откривање мина у БиХ	Службеница за односе односе с јавношћу/управљање пројеката
26	Миленко	Томић	Министарство одбране	Виши стручни сарадник за цивилно-војну сарадњу
27	Дарвин	Лисица	НПА	Регионални директор за Југоисточну Европу
28	Свјетлана	Павловић	Посавина без мина	Директорка
29	Сњежана	Ковач	Црвени крст Републике Српске	Координаторица програма програма за упозоравање на мине
30	Сенадин	Кумро	Црвени крст Федерације БиХ	Координатор програма УМ, SALW, ДПП
31	Ивана	Грујић	Друштво Црвеног крста/крста БиХ	Координаторица програма за хуманитарна питања
32	Милосав	Пантић	Републичка управа цивилне заштите	Виш стручни сарадник за планирање и извјештавање
33	Жељко	Волаш	УДАС	Предсједник

Додатак III: Задачи Комисије за деминирање у БиХ и БХМАК-а, према Закону о деминирању у БиХ из 2002. године
Основни задачи Комисије за деминирање у БиХ, према Закону о деминирању у БиХ, обухватају:

1. Представља Босну и Херцеговину на конференцијама које се односе на противминске акције
2. Одобравање стандарда и приједлог кандидата за водеће функције у БХМАК-у
3. Одобравање интерних прописа за рад БХМАК-а
4. Побољшавање сарадње између ФБиХ и РС-а
5. Подношење редовних извјештаја Савјету министара БиХ
6. Редовно извјештавање Одбора донатора о програму противминског дјеловања

БХМАК обавља сљедеће задатке, према Закону о деминирању у БиХ:

1. Одржавати и водити централну базу података о минским пољима и капацитете за мапирање
2. Предлагати техничке и сигурносне стандарде, као и стандарде обезбјеђивања квалитета извршених операција деминирања и предлагати сертификате на одобрење Комисији
3. Прегледати доказе о квалификованости међународних и домаћих фирми за деминирање за њихову акредитацију

4. Предлагати стандарде за обуку коју ће одобрити Комисија, те пратити и извјештавати о њиховој провођењу
5. Припремати приједлоге за рад на деминирању подручја која су на међуентитетској линији разграничења, које ће одобрити Комисија
6. Припремати планове рада и прорачуне за своје активности, као и извјештаје и обрачуне, које ће одобрити Комисија за деминирање у БиХ и након тога доставити Одбору донатора

Додатак IV: Кључни ризици за програм (које су идентифицирали учесници радионице стратешког планирања одржане у Сарајеву у новембру 2016.)

- Смањено интересовање донатора
- Ограничена финансијска средства
- Ранији проблеми у руковођењу БХМАК-ом и негативан публицитет
- Непостојање квалитетног процеса управљања информацијама
- Смањена оперативна ефикасност
- Ограничено провођење процеса враћања површина

Додатак V: Очекивани допринос минских акција остварењу циљева одрживог развоја¹

FIGURE 2 PROSPECTIVE CONTRIBUTIONS OF MINE ACTION TO THE SDGs	
1 NO POVERTY 	- Productive use of previously contaminated land provides livelihood opportunities and generates income, unlocking beneficiaries from poverty. - Safe access to economic and natural resources builds resilience of previously affected communities. - Victim Assistance ensures social protection systems and measures for survivors.
2 ZERO HUNGER 	- Released agricultural land enables communities to grow crops, improving food security and nutrition. - Safe routes (re-)open access to markets and opportunities for value addition.
3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING 	Safe access to healthcare facilities and services in previously affected communities improves health and well-being.
4 QUALITY EDUCATION 	- Safe access to education for women, girls, boys and men in previously affected communities promotes literacy and numeracy. - Through Victim Assistance, survivors enjoy equal access to education, including through disability-sensitive education facilities.
5 GENDER EQUALITY 	- Removing explosive hazards and providing education on safe behaviour reduce violence against women and girls. - Employing women in mine action and their participation in setting priorities and plans empowers women as agents of change in political, economic and social life.

¹ GICHD-UNDP, Leaving no one behind : Mine Action and the Sustainable Development, (Нико не смије бити изостављен : Минске акције и циљеви одрживог развоја), фебруар 2017.

6 CLEAN WATER AND SANITATION	Land release promotes safe and equitable access to drinking water and sanitation previously denied to communities.
7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY	Land release permits development of power infrastructure, making energy services accessible for previously affected communities.
8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH	- Land release enables safe access to natural resources, promoting economic growth and sustainable tourism. - Mine action provides decent work and transversal skills for affected communities, including youth.
9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE	- The removal of explosive hazards fosters industrialisation and the development of sustainable and resilient infrastructure. - Mine-free roads provide access to transportation systems, integrating enterprises into value chains and markets.
10 REDUCED INEQUALITIES	- Handing over released land to beneficiaries, particularly the poor, generates income growth, reducing inequalities and promoting inclusion of all, particularly survivors. - Through international cooperation, mine action donors support countries where need is greatest, addressing inequalities between countries.
11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES	- Re-establishing safe access to housing and basic services for all, mine action contributes to the reconstruction of safe and inclusive cities and human settlements. - Environmentally sensitive mine clearance contributes to the protection and safeguarding of cultural and natural heritage.
12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION	Safe access to previously denied natural resources enables their sustainable and efficient management and use.

Додатак VI: Одговорности БХМАК-а у погледу мјера упозоравања на мине (преузето из Стандарда за упозоравање на мине БиХ)

Поглавље II

ОДГОВОРНОСТИ И МЈЕРОДАВНОСТИ

БХМАК има слиједеће одговорности и надлежности:

1. Проводи акредитацију организација и сертификацију њихових операција у складу са Водичем за акредитовање УМ организација.
2. Управља, координира и надзире прикупљање података и процјену потреба у складу са Стандардом и осигурава транспарентност потреба за УМ.
3. Успоставља базу података прикупљених у склопу процјене потреба за УМ, података о проведеном надзору УМ активности и података добијених кроз координацију, као дио базе података БХМАК-а за противминске акције. Такође обезбјеђује доступност информација свим носиоцима активности.
4. Размјењује прикупљене податке са релевантним организацијама из осталих сектора (здравство, образовање, пољопривреда, промет, информисање и др.).
5. Обезбјеђује носиоцима активности приступ извјештајима процјене.
6. Обезбјеђује да државна процјена потреба за УМ садржи информације о планираним активностима и стратегијама других организација.
7. Израђује водич/смјернице о провођењу процјене потреба.
8. Дистрибуира резултате процјене осталим релевантним организацијама.
9. Припрема државни план за УМ, као дио државног плана противминских акција.
10. Координира са УМ и другим организацијама укљученим у противминске акције у припреми државног плана, како би се избјегло дуплирање активности и непотребно трошење ресурса.
11. Обезбјеђује информације и ресурсе ради помоћи у планирању.
12. Координира са организацијама из других сектора (нпр. образовање, информисање, итд.) у планирању противминских акција, укључујући УМ.
13. Одобрава планове организација у оквиру сталног процеса сертификација операција УМ-а.
14. Обезбјеђује провођење УМ пројекта у складу са потребама и приоритетима одређеним у фази процјене и планирања.
15. Успоставља оперативни механизам надзора над провођењем активности УМ организација на државном нивоу.
16. Проводи надзор над приступом угроженим заједницама и циљним групама.

17. Пружа стручну и савјетодавну помоћ УМ организацијама, те подршку провођењу УМ пројеката ангажовањем унутрашњих и спољних ресурса (техничка помоћ, стручна помоћ, медијско особље и др.).
18. Помаже у координирању између УМ организација и других владиних агенција и сектора.
19. Обезбјеђује прикупљање и анализирање информација добивених надзором прије процеса евалуације.
20. Надзире промјене у државном контексту противминских акција и омогућује размјену резултирајућих информација.
21. Прати промјене у општем оперативном окружењу кроз прикупљање, анализу и дистрибуирање информација добивених кроз надзор УМ-а и осталих активности (нпр. помоћ жртвама мина).
22. Подстиче УМ организације на провођење евалуације властитих УМ пројеката.
23. Проводи евалуацију државног УМ програма и активности, као дијела државног плана противминских акција.
24. Подстиче размјену информација између УМ организација или других релевантних носилаца активности, те прикупљање и дистрибуирање резултата евалуације као "научених лекција".
25. Обезбјеђује планирање и дјеловање према нализима и резултатима евалуације.

Финансијски план

за провођење Стратегије противминског дјеловања Босне и Херцеговине 2018-2025

Реализација Стратегије противминског дјеловања 2009-2019. у протеклих девет година њеног провођења, карактерише обим прикупљених и утрошених средстава на нивоу од 50% од планираног. Прикупљање и утрошак средстава од стране донатора је остао на приближно истом новоу током цијелог периода, што се показало као веома добро јер није дошло до повећања обима прикупљања, издавања и утрошка средстава из домаћег извора. Табела 1. приказује обим прикупљених и у трошених средстава по година провођења Стратегије.

Година провођења	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	УКУПНО
Извори БиХ (мил. КМ)	26.59	30.78	20.12	16.88	16.73	21.48	19.51	18.97	171.06
Донатори (мил. КМ)	29.47	27.05	20.53	16.63	18.77	20.49	15.63	14.76	163.33
Укупно обезбјеђено (мил. КМ)	56.06	57.83	40.65	33.51	35.50	41.97	35.14	33.73	334.39

Табела 1. Финансијски преглед ПМД 2009-2016

У 2017. године је утрошено укупно 32 милиона КМ. Просјек од 40,71 милиона КМ по години нам говори да је то обим прикупљених средстава који се може очекивати и у будућем осмогодишњем периоду, колико је предвиђено новом Стратегијом противминског дјеловања за период 2018-2025. Остварењем нове Стратегије, Босна и Херцеговина испуниће захтјеве из Отавске конвенције.

У протеклих девет година провођења Стратегије ПМД 2009-2019, на сличан начин као финансијски, карактерише се и провођење Оперативног плана с том разликом да је у последње три године примјетан пад резултата у операцијама враћања земљишта крајњим корисницима (*Land release*). Овај тренд опадања указује да нису само новчана средства, односно њихов недовољан обим прикупљања, једини разлог недовољног провођења противминског дјеловања, већ је опала и ефикасност не-техничких и техничких метода.

	2009- почетак	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 -почетак	УКУПНО
Сумњива површина СОПО /км ² /	1.555	494 км ²								1.061	
Чишћење км ²	1.94	2.35	3.13	1.3	1.89	1.85	1.64	1.33	0.83		16.26
Техничко извиђање км ²	10.8	9.39	9.56	7.46	9.17	10.12	8.39	10.39	8.33		83.61
УКУПНО км ²	12.74	11.74	12.69	8.76	11.06	11.97	10.03	11.72	9.16		99.87

Табела 2. Оперативни преглед ПМД 2009-2017

Табела 2. приказује извршење оперативних планова у последњих девет година. Укупна враћена површина износи 494 км², укупно отказана (НТИ) износи 394,13 км². Укупно техничке методе (чишћење + тех. извиђање) износи 99,87 км² и однос НТИ – ТИ метода је 80 % - 20%.

Комисија за деминирање у БиХ и Центар за уклањање мина у БиХ у сарадњи са делегацијом Европске уније у Босни и Херцеговини је покренула пројекат *Land release* IPA 2011, како би покушали изнаћи ефикаснији и ефективнији начин употребе оперативних и финансијских средстава, као и усклађивање домаћих Стандарда са Међународним стандардима за хуманитарно деминирање (ИМАС). Пројекат се проводио од 2012. године до 2015.године. Проведено је пет пилот пројеката на различитим географским, климатским и минским подручјима у Босни и Херцеговини. Посље пилот пројеката који су показали добре резултате, наставило се са провођењем нове методологије. До сада је укупно завршено 11 МСП-ова укупне површине 42,8 км². У прогресу је 10 МСП-ова укупне површине 42 км². Резултати завршених МСП-ова приказани у Табели 3. указују да је нова

Минско сумњиво подручје МСП	СОП површина (м ²)	Отказано (м ²)	Број пронађених и уништених мина	Очишћено (м ²)	Редуковано (м ²)	Физичко третирање (истражне стазе м ²)	Враћена површина (м ²)	Број мина /ха
Подвележ	5,990,000	5,675,011	23	8,660	190,631	44,876	5,990,000	27
Купрес	9,410,000	9,294,082	18	32,992	206,770	17,018	9,410,000	5
Аврамовина	1,310,000	852,235	32	20,002	297,845	30,063	1,310,000	16
Турсаново Брдо	1,550,000	1,243,770	46	12,894	274,629	40,765	1,550,000	36
Власиц 1	2,500,000	2,000,738	258	23,881	211,267	24,768	2,500,000	108
Брезидани	3,380,000	2,726,101	36	3,173	651,187	72,234	3,380,000	113
Лукавица	6,770,000	2,291,617	40	9,366	305,056	53,133	6,770,000	43
Праца	2,141,221	1,746,520	132	26,959	381,791	53,638	2,141,221	49
Велика Дрезница	3,900,000	3,524,686	380	45,393	515,149	121,776	3,900,000	84

Суицка пољана								
Митрици	2,039,000	1,730,631	66	40,814	322,262	50,476	2,039,000	16
Јосаница - Турија	3,798,741	3,552,931	113	18,301	229,565	61,238	3,798,741	62
УКУПНО	42,788,962	34,638,322	1144	242,432	3,586,153	569,985	42,788,962	47

Табела 3. Преглед завршених МСП-ова

методологија ефикаснија ако се узме у обзир да је однос нетехничких у односу на техничке 91% - 9%, као број пронађених мина по хектару који са да у просјеку износи 47. На основу ових претпоставки и чињенице да ће у новој Стратегији противминског дјеловања 2018-2025 управо нова методологија бити основа за провођења стратешког циља 3., урађена је пројекција потребних финансијских средстава за испуњење исте. Године 2016,2017 и 2018. су прелазне године на увођењу нове методологије и карактеристике их провођење оперативних послова на ова два начина, стари "традиционални" и нови.

У марту 2019. године истиче рок другог продужења по Отавској конвенцији коју је добила Босна и Херцеговина 2008. године. Комисија за деминирање у БиХ је одлучила 2017. године да покрене израду приједлога Захтева за продужење рока Босне и Херцеговине према Отавској конвенцији, привремено на двије године за период 2019-2021. За ове потребе је урађен оперативни и финансијски план за 2019. и 2020. годину (Табела 4. и Табела 5.)

VRAĆANJE POVRŠINE km²		2019	2020	Ukupno m²
Aktivnost	Implementator			
Otkazana površina - netehničko izviđanje	BHMAC	82,000,000	97,000,000	179,000,000
Otkazana površina - netehničko izviđanje	BHMAC-OS BiH-NPA	30,000,000		30,000,000
Redukovana površina - tehničko izviđanje	Akreditovane organizacije	13,000,000	13,000,000	26,000,000
Očišćenapovršina- чишћење мина	Akreditovane organizacije	1,000,000	1,000,000	2,000,000
Ukupno		126,000,000	111,000,000	237,000,000
NETEHNIČKO IZVIĐANJE I OBILJEŽAVANJE m²/broj znakova		2019	2020	Ukupno m²/broj znakova
Aktivnost	Implementator			
Obrađena SOPO-netehničko izviđanje	BHMAC	131,600,000	131,600,000	263,200,000
Hitno obilježavanje	BHMAC	9,000	9,000	18,000

Табела 4. Оперативни план за продужење рока за двије године 2019-2020

VRAĆANJE POVRŠINE (milijon KM)		2019	2020	Ukupno mil. KM
Aktivnost	Implementator			
Otkazana površina - netehničko izviđanje	BHMAC	2,950,000	2,950,000	5,900,000
Otkazana površina - netehničko izviđanje	(BHMAC-OS BiH-NPA)	1,760,000		1,760,000
Redukovana površina - tehničko izviđanje	Akreditovane organizacije	28,600,000	28,600,000	57,200,000
Očišćena površina - чишћење мина	Akreditovane organizacije	4,200,000	4,200,000	8,400,000
Ukupno		37,510,000	35,750,000	73,260,000
NETEHNIČKO IZVIĐANJE I OBILJEŽAVANJE (milijon KM)		2019	2020	Ukupno mil. KM
Aktivnost	Implementator			
Obrađena SOPO-netehničko izviđanje	BHMAC	2,950,000	2,950,000	5,900,000
Hitno obilježavanje	BHMAC	50,000	50,000	100,000
Ukupno		3,000,000	3,000,000	6,000,000
Sve ukupno		40,510,000	38,750,000	79,260,000

Табела 5. Финансијски план за продужење рока за двије године 2019-2020

Након привременог продужења Босна и Херцеговина ће поднети Захтијев за коначно продужење којим би се дефинисао крајњи рок за рјешавање минског проблема. Према оперативним и финансијским показатељима то би могла бити 2025. година како је предвиђено новом Стратегијом противминског дјеловања 2018-2025. Од 2020. године очекује се пуна примјена нове методологије враћања земљишта крајњим корисницима, тако да је за очекивати да се удио техничких метода још смањи у односу на нетехничке на ниво од 7-8%. На основу свега напријед наведеног, сачињен је финансијски план који предвиђа да је потребно око 336.2 милиона KM (Табела 6.) за реализацију нове Стратегије противминског дјеловања 2018-2025.

Финансирање за период 2019-2020,Владини ресурси и донаторски ресурси

Владини ресурси БАМ: ОС БиХ: 2019 - 4.5 мил, 2020 - 4.5 мил, БХМАК: 2019 - 5.945 мил, 2020 - 5.945 мил.

Донаторски ресурси БАМ: 2019 - НПА - 4.5 мил, ИТФ - 10.610 мил, ЕУ, УНДП, ИЦРЦ - 4мил; 2020 - НПА - 4.5 мил, ИТФ - 7.975 мил, ЕУ, УНДП, ИЦРЦ - 3.825 мил.

Финансирање за период 2021-2025, Владини ресурси и донаторски ресурси

Владини ресурси БАМ: 2021 - 21.550 мил, 2022 - 21.550 мил, 2023 - 21.550 мил, 2024 - 21.550 мил, 2025 - 21.550 мил.

Донаторски ресурси БАМ: 2021 - 21.550 мил, 2022 - 21.550 мил, 2023 - 21.550 мил, 2024 - 21.550 мил, 2025 - 21.550 мил.

Наведени подаци су добијени на основу Извјештаја о протуминском дјеловању и Финансијског плана за реализацију Стратегије протуминског дјеловања Босне и Херцеговине 2018-2025.

Na početku godine	SOPO (km²)	Redukcija SOPO. (km²)	Za period 2021- 2025 cca 8% za tehničke metode (km²)	Prosječna cijena teh. metoda /KM/	MRE/LMWA (mil. KM)	Potrebna sredstva (mil. KM)	Sredstva BHMAC (mil. KM)	UKUPNO (mil. KM)
2018	1061	112		4.2/2.2	3	35.5	5.9	41.4
2019	949	126		4.2/2.2	3	34.61	5.9	40.51
2020	823	111		4.2/2.2	3	32.85	5.9	38.75
2021	712	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
2022	569.6	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
2023	427.2	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
2024	284.8	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
2025	142.4	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
UKUPNO						289.0	47.2	336.2

Табела 6. Стање СОПО на почетку 2018. и претпоставке за смањење до 2025. године са финансијским планом за реализацију

SADRŽAJ

**VIJEĆE MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE**

- 688 Odluka o usvajanju Strategije protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2018.-2025. godine (bosanski jezik) 1
- Odluka o usvajanju Strategije protuminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2018. - 2025. godine (hrvatski jezik) 23

Одлука о усвајању Стратегије противминског дјеловања Босне и Херцеговине 2018 - 2025. године (српски језик)

45

Sead DEDIĆ
Fuad PURIŠEVIĆ

§

OPĆE

**SLUŽBENIČKO
PRAVO**

Sarajevo, 2016.

Edin RIZVANOVIĆ

**BOSNA
I HERCEGOVINA
vs.
EUROPSKA UNIJA**

Sarajevo, 2018.

Službeni list: Naslovna stranica

Nije bezbedno | sluzbenilist.ba

Pravoslavni crkveni... Google Google prevoznik WorldClient YSoft SafeQ® (192.168... Službeni list: Naslovna... JP NIO Službeni list Bos... UniCredit Bank d.d. Почина

Službeni list: JP NIO Službeni list Bosne i Hercegovine

Jezik Službena glasila Oglašavanje Izdavaštvo Pretraga Info Kontakti Vijesti

Naslovna stranica

Privredno pravo prema programu pravosudnog ispita - 3 izmijenjeno i dopunjeno izdanje

Službeni glasnik BiH broj 69/19

VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O UTVRĐIVANJU MINIMUMA PROCESA RADA U
REGULATORNOJ AGENCIJI ZA KOMUNIKACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE ZA VRIJEME TRAJANJA ŠTRAJKA

VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O USVAJANJU PLANA O SMJERNICAMA POLITIKA
TRŽIŠTA RADA I AKTIVNIM MJERAMA ZAPOSILAVANJA U
BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2019. GODINU

Službene novine Federacije BiH broj 75/19

VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O DAVANJU SAGLASNOSTI NA ZAJEDNIČKE
SOCIOEKONOMSKE REFORME ZA PERIOD 2019 - 2022.
GODINA

VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O UTVRĐIVANJU PRIJEDLOGA UPRAVNOM
ODBORU UPRAVE ZA INDIREKTNO OPOREZIVANJE ZA
OSLOBAĐANJE JAVNOG PREDUZEĆA ŽELJEZNICE

Službene novine Kantona Sarajevo broj 40/19

**KANTON SARAJEVO - MINISTARSTVO PRAVDE I
UPRAVE**
PRAVILNIK O SLUŽBENOJ LEGITIMACIJI ZAPOSLENIKA
UREDA ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE I UPRAVLJANJE
KVALITETOM

Međunarodni ugovori broj 2/19

PREDSEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O PRIHVATANJU PRISTUPANJA ISTOČNE
REPUBLIKE URUGVAJ HAŠKOJ KONVENCIJI O
GRADANSKOM ASPEKTU MEĐUNARODNE OTMICE DJECE
OD 25. OKTOBRA 1980. GODINE

Objava poziva za dostavljanje ponuda i dodjeljenih ugovora

Pozivi za stručno usavršavanje - Anex 2 dio B

JP NIO
Službeni list BiH
Dž. Bijedića 39/III
71000 Sarajevo, BiH
tel/fax:
+387 33 72 20 30
e-pošta:
sluzbenilist@nio.ba

Stara web stranica
www.sluzbenilist.ba

Prijava
Registracija
Zaboravljena šifra

Izdavač: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za izdavača: sekretarka Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Gordana Živković - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Direktor: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Direktor: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050, faks: 722-074 - Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFKA BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAiffeisen Bank d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Štampa: "Unioninvestplastika" d.d. Sarajevo - Za štampariju: Jasmin Muminović - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.

"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.

Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obavezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.

Pretplata za II polugodište 2019. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.

Web izdanje: <http://www.sluzbenilist.ba> - godišnja pretplata 240,00 KM